

BEGINNERS' LATIN

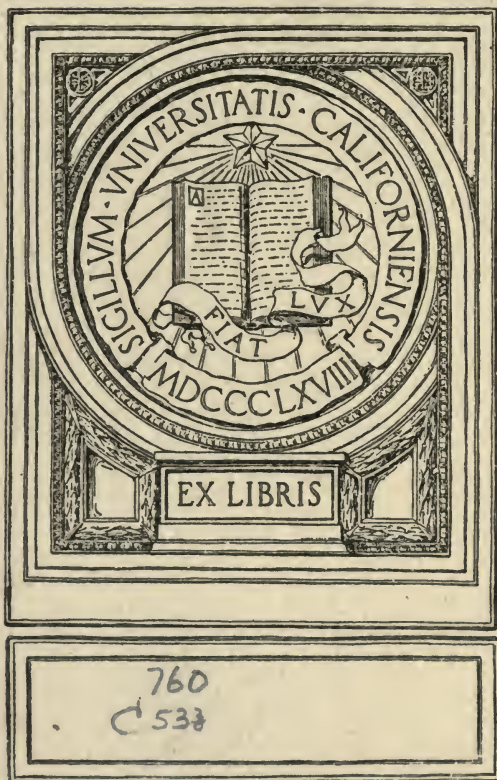
BY THE DIRECT METHOD

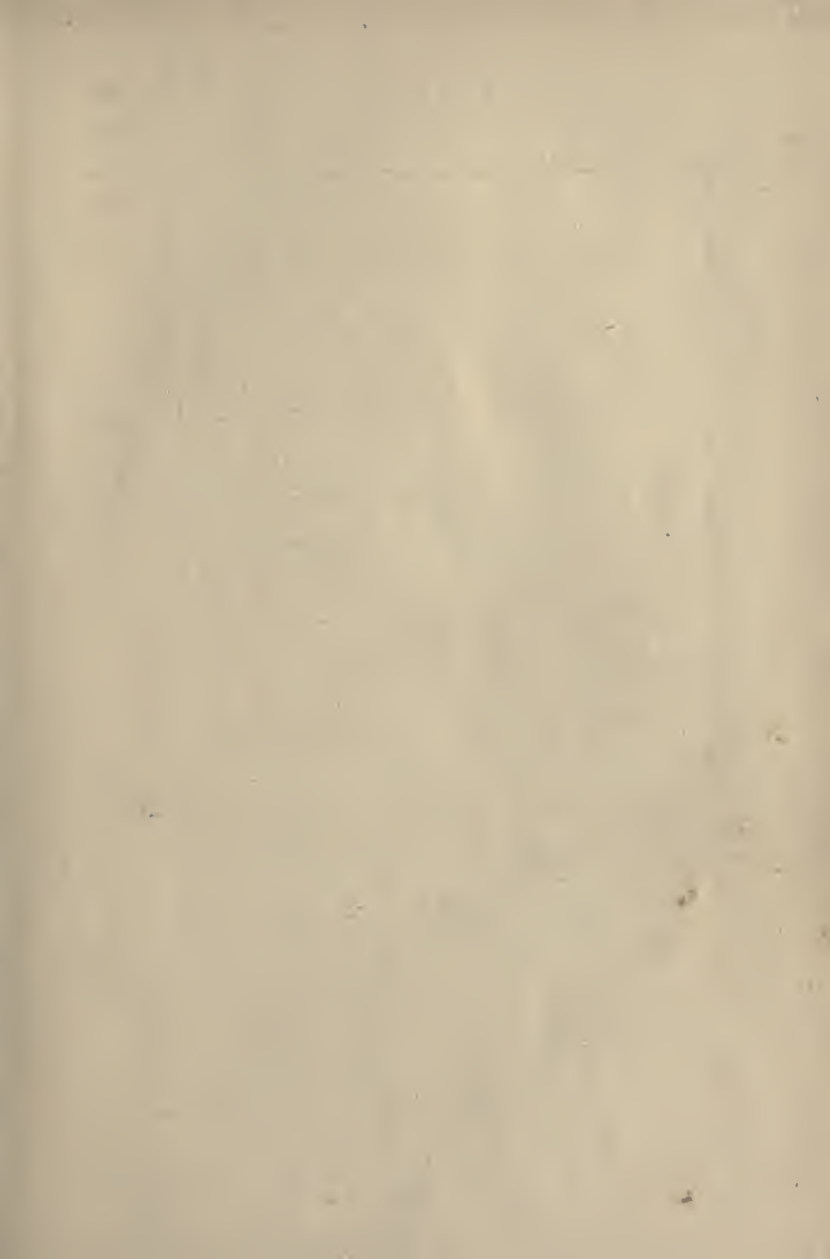
CHICKERING and HOADLEY

UC-NRLF



\$B 253 093





**BEGINNERS' LATIN BY THE
· DIRECT METHOD ·**



Digitized by the Internet Archive
in 2007 with funding from
Microsoft Corporation

BEGINNERS' LATIN

BY THE

DIRECT METHOD

BY

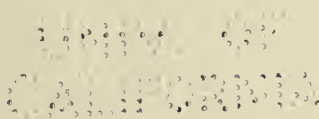
EDWARD C. CHICKERING, PH.D.

HEAD OF THE DEPARTMENT OF CLASSICAL LANGUAGES IN JAMAICA HIGH
SCHOOL, NEW YORK CITY

AND

HARWOOD HOADLEY, PH.D.

OF THE DEPARTMENT OF CLASSICAL LANGUAGES IN JAMAICA
HIGH SCHOOL, NEW YORK CITY



CHARLES SCRIBNER'S SONS

NEW YORK

CHICAGO

BOSTON

COPYRIGHT 1914, BY
CHARLES SCRIBNER'S SONS

9



A

PREFACE

THIS book presents a series of Latin lessons for beginners, based on the principles of the Direct Method, and is the result of class-room experiments covering several years.

In it is included all the syntax recommended in Byrne and in the standard syllabi for the first year of Latin. Five hundred of the commonest words in high school Latin, as shown in Lodge, are printed in the General Vocabulary in heavy type. This vocabulary is intended primarily to suggest the meanings of words previously studied. Except for 'si,' 'aliquis,' and a few others, only such words as have already occurred in the lessons are used in the explanations. It also provides abundant means for developing the pupils' powers of expression through the memorizing of definitions. It is supplemented by pictures illustrating certain of the stories. — In the matter of hidden quantity Hale and Buck's Grammar has been generally followed.

For the benefit of teachers unfamiliar with the Direct Method, there are given on page xiii and following of the Teachers' Edition a discussion of the nature and principles of the Direct Method; general directions to teachers; and specific suggestions for the teaching of the individual lessons.

In the individual lessons, the following features may be noted:

(1) Nouns, adjectives and pronouns are developed together by cases, not by declensions. With each set of forms are taught all the constructions for that particular case which are to be taught at all.

(2) The Verb is developed by mood-tenses, not by conjugations.

(3) Indirect Discourse is introduced almost at the very beginning, and in such a way that the pupils never know of its terrors.

(4) Forms and syntax are taught together by means of paradigm-sentences and type-sentences, to be memorized absolutely.

(5) These sentences are easily acted or have the form of acrostics; hence they are readily memorized.

(6) Type-questions are to be memorized with each paradigm. By means of these, there is constantly demanded of the pupil self-expression, first formal, later free, on all manner of topics.

(7) While the Nominative Case is of course to be used freely from the outset, its formal study, because of the irregularity of its forms, has been postponed until the other cases have been taught.

(8) The earlier Reading-sections consist of well-known stories. The appearance of familiar tales in unfamiliar dress not merely stimulates interest but greatly facilitates the task of comprehension. A language extremely difficult in itself, plus subject-matter altogether strange if not unintelligible, has caused the downfall of far too many pupils. The later stories cover a wider field, including mythology, both Greek and Roman, and Cæsarian episodes.

After the lessons is a summary of forms, and a short collection of Latin verses for memorizing at the teacher's discretion.

No one engaged in work of this kind can fail to realize his indebtedness to Dr. W. H. D. Rouse, the pioneer for the Direct Method in Latin. The authors count themselves especially fortunate in having as their colleague Dr. Carl A. Krause, whose enthusiastic and successful work in the Direct Method for Modern Languages has been a great inspiration to them in their efforts. They wish to express their grateful acknowledgments to Mr. Theodore C. Mitchill, Principal of the Jamaica High School, to Mr. Darwin L. Bardwell, District Superintendent assigned to High Schools in the New York City Department of Education, and to the New York State Examinations Board, whose support has made possible their testing of this method. They are likewise under special obligation to Professor

Nelson G. McCrea of Columbia University for his encouragement and for certain detailed criticisms of the text; and to Miss Lydia F. Root, Mr. Roscoe A. Grant and Mr. Jacob Mann, their colleagues in the Classical Department, who have worked out the lessons in class and given many helpful suggestions.

THE AUTHORS.

CONTENTS

	PAGE
SUGGESTIONS TO THE PUPIL	2

PĒNSA DISCIPULĪS CŌNSCRĪPTA

I. Verba: Actĭvum Praesēns, Imperātĭvum et Indicātĭvum. Fōrmula I Singulāris	3
II. Verba: Actĭvum Praesēns, Imperātĭvum et Indicātĭvum. Fōrmula I Plūrālis	3
III. Nōmina: Accūsātĭvus Singulāris. Fōrmula II Singulāris	4
IV. Praepositĭōnēs cum Accūsātĭvō. Fōrmula III	5
V. Nōmina et Prōnōmina: Accūsātĭvus Plūrālis. Fōrmula II Plūrālis	6
VI. Verba: Actĭvum Praesēns, Īnfĭnĭtĭvum. Ōrātiō Obliqua	7
VII. Adiectĭva cum Nōminibus Concordantia	9
VIII. Adiectĭva Varia	11
IX. Numerī. "Quantum Spatĭ et Quam Diū." "Quōmodo Diēs Mēnsēs Annōs Agāmus"	12
X. Nōmina, Adiectĭva, Prōnōmina: Casus Genetĭvus Singulāris. Fōrmula IV	14
XI. "Dē Puellā Illā Cucullō Rubrō Indūtā"	15
XII. Nōmina, Adiectĭva, Prōnōmina: Casus Genetĭvus Plūrālis. Fōrmula IV	17
XIII. "Dē Agricolā Fatuō"	18

XIV. Verba: Activum Praeteritum Indicativum. Partēs Principālēs	19
XV. Verba: Activum Praeteritum Infinitivum. "Dē Volpe et Ūvīs"	21
XVI. Nōmina, Adiectīva, Prōnōmina: Casus Datī- vus. Fōrmula IV	22
XVII. "Dē Puerō Illō Quī in Nāve Flagrante Stābat"	24
XVIII. "Dē Tribus Vilicīs"	25
XIX. Nōmina, Adiectīva, Prōnōmina: Casus Ablā- tīvus. Fōrmula IV	26
XX. Casus Ablātīvus: Syntaxis	27
XXI. "Dē Iōanne Illō et Vīte Fabālī"	29
XXII. Nōmina, Adiectīva, Prōnōmina. Casus Nōmi- nātīvus	30
XXIII. "Dē Cane et Umbrā Eius." Sum. Possum .	32
XXIV. "Dē Milite Standiscō et Amōre Eius"	33
XXV. Nōmina, Adiectīva, Prōnōmina: Genus Neu- trum	35
XXVI. "Dē Cane et Bove." Fābula duōbus modīs scrīpta	36
XXVII. Quaestiōnum et Respōnsōrum Cōnspectus . .	38
XXVIII. Verba: Vōx Passīva. Tempora Praesēns et Praeteritum	40
XXIX. Adiectīva: Comparātiō. "Dē Cane et Armārīō Vacuō"	41
XXX. "Dē Anū Quae in Soleā Vivēbat"	43
XXXI. Verba: Tempus Futūrum, Activum et Passī- vum. Verba Dēpōnentia. Sum. Possum .	44
XXXII. "Dē Tībicine Illō et Tībīs Eius"	46
XXXIII. Verba: Tempora Plūsquamperfectum et Futū- rum Perfectum	47
XXXIV. "Dē Puerīs in Silvā Mortuīs." Quī	49
XXXV. Verba: Tempus Imperfectum	50
XXXVI. "Dē Geōrgiō et Cerasō"	51
XXXVII. Verba: Indicātīvī et Infinitīvī Cōnspectus . .	52
XXXVIII. Participia Verbōrum. Volō. Nōlō. Mālō . .	54
XXXIX. "Dē Phaethonte"	56

CONTENTS

xī

	PAGE
XL. "Dē Proserpinā." I	57
XLI. Verba: Quaestiō Oblīqua. Fōrmula V. Sub- iūctivum Praesēns	58
XLII. "Dē Proserpinā." II	59
XLIII. Verba: Clausulae Finālēs. Fōrmula VI. Sub- iūctivum Imperfectum	60
XLIV. "Dē Proserpinā." III	62
XLV. Verba: Subiūctivum Perfectum et Plūsquamper- fectum. Cum. Fōrmula VII	63
XLVI. "Dē Proeliō cum Nervīis ā Caesare Factō." I .	65
XLVII. Clausulae Cōsecūtivae. Cōsecutiō Temporum. Fōrmula VIII	66
XLVIII. "Dē Proeliō cum Nervīis ā Caesare Factō." II .	67
XLIX. Ablātivum Absolutum. "Dē Larā"	68
L. "Dē C. Iūli Caesaris Rēbus Gestis"	69
APPENDIX GRAMMATICUS	71
POĒMATA	81
INDEX VERBŌRUM	87

PICTŪRAE

Puella Cucullō Rubrō indūta et Avia	<i>ad</i> 16
Agricola Fatuus et Fundus Eius	<i>ad</i> 18
Volpis et Ūvāe	<i>ad</i> 22
Puer et Nāvis Flagrans	<i>ad</i> 24
Iōannēs Vitis Fabālis Gigās	<i>ad</i> 30
Canis Carō Carrus	<i>ad</i> 32
Prīscilla et Nūptiae Eius	<i>ad</i> 34
Magistrātūs Mūrēs Tibicen	<i>ad</i> 46
Geōrgius Cerasus	<i>ad</i> 52
Castra et Proelium Caesaris	<i>ad</i> 66

BEGINNERS' LATIN BY THE
DIRECT METHOD

SUGGESTIONS TO THE PUPIL

In studying and practising the lessons in this book, you must be sure to do the following things if you wish to succeed:

I. Keep the English words out of your mind entirely.

II. Always connect the Latin words, in your mind, directly with the act or thing which they represent.

III. Always commit to memory whatever your teacher tells you to learn, with absolute thoroughness, until you can recite and write it rapidly without a single error.

IV. You will learn how to use the Latin words and sentences by practice in class. Try hard to follow and understand whatever your teacher and classmates do, and watch for mistakes.

V. Always ask your teacher immediately about anything which you do not understand. .

VI. Always ask him for special help and practice when you feel yourself weak.

VII. Try to teach the lessons to those at home.

So long as you study hard, think in Latin, pay close attention and ask questions, you are on the road to success.

PĒNSUM I

The *first formula*, printed below, shows how to give a command to a person, and also how to say what I am doing, what you are doing, what he or she is doing. Notice that the initial letters of the Latin words spell "*first*."

The words in the first column you use in giving a command to a person. Those in the second, third and fourth columns answer the questions:

Quid facis? Quid faciō? Quid facit?

ACCIPĒ FŌRMULAM PRĪMAM SINGULĀREM:

Ferī!	Feriō.	Ferīs.	Ferit.
Indue!	Induō.	Induis.	Induit.
Rape!	Rapiō.	Rapis.	Rapit.
Spectā!	Spectō.	Spectās.	Spectat.
Torquē!	Torqueō.	Torquēs.	Torquet.

PĒNSUM II

Below is Fōrmula I in the plural, and below that are some new words. When we say *vidē* is like *torquē* we mean that to tell what *we* are doing we do not say 'vidīmus' nor 'vidāmus' but **vidēmus**.

Learn to say the formula without thinking of any English words; try always to make the act suggest directly the Latin word.

The words in the first column are used in giving a command to two or more persons. Those in the second, third and fourth answer the questions:

Quid facitis? Quid facimus? Quid faciunt?

ACCIPE FŌRMULAM PRĪMAM PLŪRĀLEM:

Ferite!	Ferīmus.	Ferītis.	Feriunt.
Induite!	Induimus.	Induitis.	Induunt.
Rapite!	Rapimus.	Rapitis.	Rapiunt.
Spectāte!	Spectāmus.	Spectātis.	Spectant.
Torquēte!	Torquēmus.	Torquētis.	Torquent.

Like torquē are vidē, abstergē.

Like indue are bibe, intende, ērige, pōne, tange, scribe, claude, surge.

Like rape are cape, fac (not face).

Like ferī is aperī.

PĒNSUM III

In this formula you take up nouns. Notice that the initial letters of the Latin sentences spell "*madame*."

When we say, for instance, that *sellam* is like *map-pam*, we mean that we do not say 'sellum' nor 'sellem,' but *sellam*:—and correspondingly with the other groups of words.

Always associate the Latin words, in your mind, directly with the act or the thing which they represent.

The nouns in this lesson answer questions like:

Quid torqueō? Quid bibis?
Quid intendimus? Quid ērigunt?

But your answer will not be complete unless you repeat the verb also, in the proper person and number.

FŌRMULAM SECUNDAM SINGULĀREM HABĒTIS:

Mappam torquē! Mappam torqueō. Mappam torquēs, et c.

Aquam bibe!

Digitum intende!

Aurem tange!

Manum ērige!

Effigiem vidē!

Like mappam are aquam, crētam, sellam, iānuam, puellam, mēnsam, fenestram.

Like aurem is parietem.

Like digitum are librum, puerum.

PĒNSUM IV

In this lesson you have prepositions. In studying the sentences remember how the acts naturally follow one another. Always try to connect the Latin sentences with the *act*; do your best to keep the English out of your mind.

These prepositional phrases answer the question

Ubi?

except that **Ad** and **In** answer the question

Quō? or Ad quid?

FŌRMULAM TERTIAM HABĒTIS:

Trāns limen ī!

In cellam venī!

Per cellam ambulā!

Contrā sellam stā!

Ad sellam ī!

Ante sellam stā!

Post sellam stā!

Circum sellam ī!

Subter sellam stā!

Super sellam stā!

• Inter sellās stā!

Stā and ambulā are like spectā.

Venī is like ferī.

Ī is like no other word you know; here is its formula:

SINGULĀRIS:	Ī!	Eō.	Īs.	It.
PLŪRĀLIS:	Īte!	Īmus.	Ītis.	Eunt.

PĒNSUM V

In this lesson you have nouns in the plural. When we said in Lesson III, that *sellam*, for instance, is like *mappam*, we meant also that *in the plural* the words are similarly alike. As we have 'mappās,' so we have *sellās*, or 'mēnsās,' not 'sellōs' nor 'mēnsūs.' If you do not understand 'aquās,' ask your teacher. (We cannot have 'crētam' in the plural at all because the Romans did not so use the word.)

You also have some pronouns; these have a spelling peculiar to themselves.

The nouns in this formula answer questions like

Quae torqueō? Quae tangitis?

Of the pronouns, *quem* and *quōs* are the questions, to which the others are the answers. Questions beginning with *quae?* or *quid?* (Pēnsium III) refer to things, not persons.

FŌRMULAM SECUNDAM PLŪRĀLEM HABĒTIS:

Mappās torquē!

Aquās bibe!

Digitōs intende!

Aurēs tange!

Manūs ērige!

Effigiēs vidē!

PRŌNŌMINA HABĒTIS:

Quem? Eum (eam); hunc (hanc); illum (illam); mē, tē, sē.

Quōs? Eōs (eās); hōs (hās); illōs (illās); nōs, vōs, sē.

PĒNSUM VI

I. When I do anything, and tell what I am doing (as for instance 'mappam ferīō'), if for any reason you wish me to repeat my words, you may ask me, 'Quid dīcis?' and I will answer, 'Dīcō mē mappam ferīre.'

II. Similarly, if you perform the act, and I tell you what you are doing ('mappam ferīs'), if you wish me to repeat my words, you may ask me, 'Quid dīcis?' and my answer will be, 'Dīcō tē mappam ferīre.'

III. Again, if Glabrio does the thing, and I tell what he does ('mappam ferit'), in case you wish me to repeat my words you may ask me, 'Quid dīcis?' and I will answer, 'Dīcō Glabriōnem (or 'illum puerum') mappam ferīre.' Or if Marcella tells what Glabrio

does, and you want her words repeated, you may ask me, 'Quid dicit?' and I will answer, 'Dicit Glabriōnem mappam ferīre.'

IV. But if Glabrio does the thing *and also* says, 'Feriō,' then if you ask me or anyone to repeat Glabrio's words, the question of course will be, 'Quid dicit?' and the answer will be, 'Dicit sē mappam ferīre.' We could not now say, 'Dicit illum puerum ferīre mappam,' for that would mean that Glabrio was telling us that *someone else* was doing it and not he himself.

V. In no case can a person say simply, 'Dicō (or 'dicis' or 'dicit') ferīre,' for he would not be telling who did the thing. He must always put in some word like 'mē' or 'tē' or 'sē' or 'illum' or something else to show clearly *who* performed the act, as, for example, 'Dicō tē et Mārcum ferīre.'

VI. When I use 'dicō' (or any of the new verbs given below, and often 'videō') I must give the verb which goes with it a special form, — and this form never changes, no matter who or how many do the thing. For 'feriō' it is 'ferīre'; the forms for the other verbs are given below at *B*.

A. SEQUITUR FŌRMULA.

Respondet quaestiōnibus Quid dicis?
vel Quid dicō? vel Quid dicit? et cēteris.

Feriō. Dicō mē ferīre.

Feris. Dicō tē ferīre.

Ferit. Dicō illum (illam) ferīre.

"Feriō." Dicit sē ferīre.

Ferīmus. Dīcō nōs ferīre.

Ferītis. Dīcō vōs ferīre.

Feriant. Dīcō illōs (illās) ferīre.

“Ferīmus.” . . . Dīcunt sē ferīre.

B. SIMILĒS FŌRMĀS — ĪNFĪNĪTĪVA — ALIŌRUM VERBŌRUM HABĒMUS.

Ferīō: ferīre; item aperīre et c.

Induō: induere; item intendere et c.

Rapiō: rapere; item capere et c.

Spectō: spectāre; item stāre et c.

Torqueō: torquēre; item vidēre et c.

Eō: ire.

Exempla: Induō: — dīcō mē induere. Spectās: — dīcō tē spectāre.

C. Verba nova: dīc (sim. induere, sed dīc, nōn dice): crēde (sim. induere): putā (sim. spectā): scītō (sim. ferī), sed scītō, nōn scī.

PĒNSUM VII

This lesson gives you some pronominal adjectives and some descriptive adjectives. It also tells you the gender of the nouns you have had thus far.

A. ADIECTĪVA PRŌNŌMINĀLIA.

They answer the questions:

Quem?	Quam?	Quōs?	Quās?
Hunc	Hanc	Hōs	Hās
Illum	Illam	Illōs	Illās
Eum	Eam	Eōs	Eās

B. ADIECTĪVA.

They answer the questions:

Quālem?	Quālem?	Quālēs?	Quālēs?
Altum	Altam	Altōs	Altās
Humilem	Humilem	Humilēs	Humilēs
Longum	Longam	Longōs	Longās
Brevem	Brevem	Brevēs	Brevēs

C. GENERA NŌMINUM:

Manum, <i>f.</i>	Aurem, <i>f.</i>	Puellam, <i>f.</i>	Librum, <i>m.</i>	Effigiem, <i>f.</i>
	Parietem, <i>m.</i>	Mappam, <i>f.</i>	Digitum, <i>m.</i>	
		Aquam, <i>f.</i>	Puerum, <i>m.</i>	
		Crētam, <i>f.</i>		
		Sellam, <i>f.</i>		
		Iānuam, <i>f.</i>		
		Mēnsam, <i>f.</i>		
		Fenestram, <i>f.</i>		

I. If I ask you "*Cuius generis est vōx crētam (or digitum)?*" answer "*Fēminīnī generis est vōx crētam,*" or "*Masculīnī generis est vōx digitum,*" etc.

II. If I ask you "*Cūr fenestram longam et non fenestram longum dīcimus?*" answer "*Longam et nōn longum dīcimus, proptereā quod fenestram fēminīnī est generis, et adiectivum longam, nōn longum, fēminīnī est generis,*" etc.

III. If I ask you "*Cūr manūs longās et nōn manūs longam dīcimus?*" answer "*Proptereā quod vōx manūs plūrālī est in numerō, et vōx longās, nōn longam, plūrālī in numerō est.*"

PĒNSUM VIII

ADIECTĪVA:

Quālem?	Quālem?	Quālēs?	Quālēs?
Utrum?	Utram?	Utrōs?	Utrās?
Bonum	Bonam	Bonōs	Bonās
Malum	Malam	Malōs	Malās
Parvum	Parvam	Parvōs	Parvās
Magnum	Magnam	Magnōs	Magnās
Celerem	Celerem	Celerēs	Celerēs
Lentum	Lentam	Lentōs	Lentās
Gravem	Gravem	Gravēs	Gravēs
Levem	Levem	Levēs	Levēs
Veterem	Veterem	Veterēs	Veterēs
Novum	Novam	Novōs	Novās
Longum	Longam	Longōs	Longās
Brevem	Brevem	Brevēs	Brevēs
Altum	Altam	Altōs	Altās
Humilem	Humilem	Humilēs	Humilēs
Lātum	Lātam	Lātōs	Lātās
Angustum	Angustam	Angustōs	Angustās
Absentem	Absentem	Absentēs	Absentēs
Praesentem	Praesentem	Praesentēs	Praesentēs
Mundum	Mundam	Mundōs	Mundās
Sordidum	Sordidam	Sordidōs	Sordidās
Quem?	Quam?	Quōs?	Quās?
Hunc	Hanc	Hōs	Hās
Illum	Illam	Illōs	Illās
Eum	Eam	Eōs	Eās

Meum	Meam	Meōs	Meās
Tuum	Tuam	Tuōs	Tuās
Suum	Suam	Suōs	Suās
Nostrum	Nostram	Nostrōs	Nostrās
Vestrum	Vestram	Vestrōs	Vestrās
Suum	Suam	Suōs	Suās

PĒNSUM IX

Ecce numerī et sententiae.

I. NUMERŌS HABĒS:

Respondent quaestiōnī Quot?

Ūnum, Ūnam	Quīnque	Novem
Duōs, Duās	Sex	Decem
Trēs, Trēs	Septem	Ūndecim
Quattuor	Octō	Duodecim

II. SENTENTIĀS ĒDISCE:

- (a) Quam diū labōrās? Septem hōrās labōrō.
- (b) Quantum spatī librum portās? xii passūs librum portō.
- (c) Quam altam mēnsam et quam longōs stilōs habēs? Mēnsam duōs pedēs et dimidium altam, stilōs septem ūnciās et dimidium longōs habeō.

III. QUŌ MODŌ DIĒS MĒNSĒS ANNŌS AGĀS. LEGE.

Octō hōrās dormīs. Sex vel septem hōrās labōrās: recitās, litterās scribis, librōs legis, multās rēs ēdiscis. Duās hōrās cibum edis. Octō vel septem hōrās vel lūdis vel aliās rēs facis. Sic diem agis.

Per mēnsem vīgintī diēs ad lūdum commeās, decem 5
diēs fēriās habēs. Per annum x mēnsēs labōrās, duōs
mēnsēs fēriās habēs. Sīc mēnsem et annum agis.

Octō annōs ad lūdum grammaticum, quattuor annōs
ad lūdum superiōrem commeās. Multās rēs ad lūdum
portās: librōs, aliōs quattuor ūnciās lātōs, aliōs quīnque 10
ūnciās lātōs: et rēgulam ūnum pedem longam: stilōs
quoque et calamōs sex vel septem ūnciās longōs.
Mēnsam habēs duōs pedēs et dīmidium altam, trēs
pedēs longam, duōs pedēs lātam.

Iam dīc mihi, quam diū ad lūdum commeās? Quot 15
librōs habēs? Quam longōs stilōs habēs? Et quam
diū labōrās?

IV. NOVĀS VŌCĒS HABĒS. ĪNSPICE ET TRĀN- SCRĪBE ACCŪRĀTISSIMĒ.

Litteram, litterās, <i>f</i> .	Dormī	(Ferī)
Ūnciam, ūnciās, <i>f</i> .	Scribe	(Indue)
Hōram, hōrās, <i>f</i> .	Lege	
Rēgulam, rēgulās, <i>f</i> .	Ēdisce	
Fēriās, <i>f</i> .	Lūde	.
Pedem, pedēs, <i>m</i> .	Age	
Mēnsem, mēnsēs, <i>m</i> .	Ede	
Gradum, gradūs, <i>m</i> .	Recitā	(Spectā)
Passum, passūs, <i>m</i> .	Commeā	
Diem, diēs, <i>m</i> .	Portā	
Rem, rēs, <i>f</i> .	Labōrā	
Annum, annōs, <i>m</i> .	Multum, multam	
Lūdum, lūdōs, <i>m</i> .	Vīgintī	
Stilum, stilōs, <i>m</i> .	Grammaticum, grammaticam	
Calamum, calamōs, <i>m</i> .	Superiōrem, superiōrem	
Cibum, <i>m</i> .	Alium, aliam	

PĒNSUM X

In hōc pēnsō, sentiētiās in quīnque partēs dispositās habētis. Prīmae sentiētiāe in ūnā quāque parte positae (exemplī grātiā, *manum ērigō, aurem tangō*, et c.) quaestiōnī “*quid?*” respondent, et similēs sunt sentiētiīs in Pēnsō III scrīptīs. Cēterae sentiētiāe (e.g., *manūs digitōs porrigō, auris pictūram spectō*, et c.)

quaestiōnī novae *Cuius?* plērumque respondent

(sed inspiciēte sentiētiās inf̄rā scrīptās).

FŌRMULA IV (QUĀRTA):

Manum ērigō.

Manūs *digitōs porrigō.*

Aurem tangō.

Auris *pictūram spectō.*

Puellam videō.

Puellae *mēnsam videō.*

Librum teneō.

Librī *pāginam legō.*

Effigiem videō.

Effigiēi *capillōs tangō.*

Hās sentiētiās, sī nōn ēdiscitis, necesse est saepe perlegere.

A. *Manūs brevis (longae) digitōs porrigō.*

Pedis brevis (longī) digitōs porrigō.

B. *Meam manum ērigō; meōs librōs teneō.*

Tuās aurēs tangō; tuum pedem tangō.

Eius puerī (puellae) librum teneō.

Illius puerī (puellae) librum teneō.

Huius puerī (puellae) librum teneō.

Suam aurem tangit; suōs librōs tenet.

QUAESTIŌNĒS ET RESPŌNSA:

- I. Cuius? (Huic quaestiōnī respondent sententiae
in sectiōne "B" suprā scrīptae.)
- II. Cuius? Videō puerum possidēre librum:
videō puerum, **possessōrem librī.**
Videō puellam scribere fābulam:
videō puellam, **scrīptōrem fābulae.**
- III. Cuius? Videō puellam advenīre:
videō **adventum puellae.**
Sentiō puerum timēre:
sentiō **timōrem puerī.**
- IV. Quālem? vel }
Cuius? . . . } Pap̄rum capiō, et **saccum pap̄rī** faciō:
cibum in hōc saccō pōnō; iam **saccum**
cibī plēnum habeo.
- V. Quālem? Librum gravem videō:
librum magnae gravitātis videō.
Discipulum stupidum habeo:
discipulum terribilis stupiditātis habeo.
- VI. Quantum? . . . Nōn tōtum parietem, sed **partem parietis**
spectō.

PĒNSUM XI

Fābulam nārrō. Attendite, et aurēs vestrās ērigite.
Dīcō hanc fābulam quīnque partēs habēre.

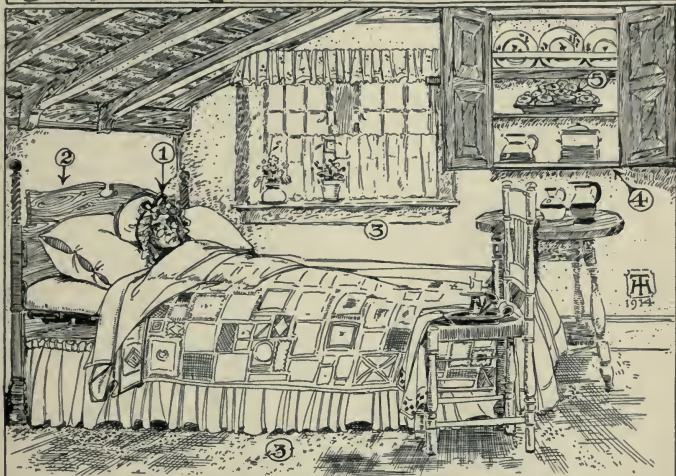
I. Anum videō. Anum pauperem et miseram videō.
Villam quoque huius anūs pauperis et miserae spectō.
Crēdō hanc anum nōn bene vītam agere. Videō anum 5
in villam suam ire, villae iānuam claudere.

II. Iam puellam videō. Neptem illius anūs videō. Cucullum rubrum induit: saccum alūtae capit, et cibum in sacco pōnit. Per viam magnam partem diēi per
 10 silvam ambulat, et saccum cibī plēnum ad aviam suam portat.

III. Sed subito — lupum videt, lupum magnum et terribilem; dīcō puellam lupum terribilis magnitudinis vidēre. Nunc lupum latīnē dīcere audiō, “Salvē, pu-
 15 ella: quō is?” et puellam respondēre, “Ad aviae villam hunc saccum cibī plēnum portō.” Iam quid putātis lupum facere? Videt puellam cucullum rubrum possidēre — dīcō eum illam possessōrem cucullī rubrī spectāre. Dīcit sē possessōrem cucullī et cibī amāre: dīcit
 20 “Ō pulchra puella, amō tē. Dā mihi cucullum tuum.” Et videō lupum cucullum capere et induere; et puellam subter arborem cōnsidēre.

IV. Iam quid putātis? Celeriter ad aviae villam it — dīcō lupum ire — et anum reperit et — edit! Tum
 25 puellam exspectat; dīcō lupum adventum puellae exspectāre. Et nōne scītis puellam ad aviae villam celeriter venīre, et nōn aviam suam reperīre, sed cucullum et lupum terribilem invenīre?

V. Sed vēnātōrem venīre videt — adventum vēnātōris spectat, et hunc virum lupum interficere videt; — mortem lupī spectat, et gaudet. Nōne putātis vēnātōrem, servātōrem puellae, gaudēre? Et patrem et mātrem puellae gaudēre? Sed crēdō hōs dolēre quoque. Cūr dolent?



PUELLA CUCULLŌ RUBRŌ INDŪTA ET AVIA

1. anus iacet. 2. lectulus. 3. villa. 4. armārium. 5. placen-
tae. 6. via. 7. silva. 8. arbor. 9. cucullus. 10. lupus. 11. mors
lupī. 12. lupus interficitur. 13. vēmātor.

PĒNSUM XII

Habēmus iterum fōrmulās Pēnsī X, sed nunc in
numerō plūrālī scrīptās. Novae sententiae

quaestiōnī Quōrum? plērumque respondent.

FŌRMULA IV (QUĀRTA):

Manūs ērigō.

Manuum digitōs porrigō.

Aurēs tangō.

Aurium pictūram spectō.

Pedēs tangō.

Pedum plantās tangō.

Puellās videō.

Puellarum mēnsās videō.

Librōs teneō.

Librorum pāginās legō.

Effigiēs videō.

Effigierum capillōs tangō.

Hās sententiās, sī nōn ēdiscitis, necesse est saepe perlegere.

A. Puellarum brevium (altarum) mēnsās videō.

Puellarum breviōrum mēnsās videō.

Librorum brevium (longorum) pāginās legō.

Librorum breviōrum pāginās legō.

B. Nostrās manūs ērigimus.

Nostrum lūdum frequentāmus.

Vestram patriam amātis.

Vestrōs pedēs tangitis.

Eōrum (puerorum) librōs tenēmus.

Eārum (puellarum) librōs tenēmus.

Illōrum (puerōrum) librōs tenēmus.

Illārum (puellārum) librōs tenēmus.

Hōrum (puerōrum) librōs tenēmus.

Hārum (puellārum) librōs tenēmus.

Suās manūs ērigunt.

Suum lūdum frequentant.

PĒNSUM XIII

I. Fundum videō, fundum parvum et malum; dīcō hunc fundum angustōs agrōs habēre, et malās herbās et arborēs paucās et humilēs, et malōs frūctūs; dīcō mē fundum magnae sterilitātis vidēre. Num tū illum
5 fundum possidēre vīs? Nōn crēdō.

II. Sed dīcō agricolam illum fundum possidēre. Et iam agricolam videō; possessōrem huius sterilis fundī, et hārum sterilium arborum spectō. Ēheu, nōn gaudeō; doleō; miseret mē huius infēlicis agricolae. Sed
10 cūr putās hunc agricolam tam malum fundum habēre? Ego sciō. Numquam labōrat, semper somniat. Nōnne intellegis?

III. Sed videō agricolam sē commovēre. Quō it? Ad arborēs venit, paucōs frūctūs carpit (dīcō agricolam
15 arborum frūctūs, nōn herbārum frūctūs, carpere), et in corbe suō frūctūs pōnit. Tum hunc corbem frūctuum plēnum capit, et per viam ambulāre incipit. Quid volt? Crēdō agricolam velle ad urbem ire et corbem frūctuum plēnum vēndere.

20 IV. Sed quid facit? Ad arborem venit, subter arborem cōnsīdit, ante sē corbem illum frūctuum plēnum



AGRICOLA FATUUS ET FUNDUS EIUS

1. fundus. 2. ager. 3. 4. herbae. 5. flōrēs. 6. frūctus.
 7. frondēs. 8. avis. 9. agricola. 10. frūctum carpit. 11. corbis.
 12. urbs.

pōnit, oculōs claudit, dormit. Ō pessimum agricolam! Iam somniat sē ad tabernam mercātōris amīcī pervenire, et frūctūs illōs vēndere. Sē iam multōs nummōs habēre putat (dīcō agricolam putāre sē magnam pecūniam habēre). 25

V. Nōne putās agricolam crēdere sē bene vītam agere? Sed auscultā. Dīcō agricolam nunc somniāre sē uxōrem pulchram dūcere, et sē uxōrem mīrābilis pulchritūdinis habēre. Putat sē faciem uxōris (vel pulchritūdinem faciēi) amāre, sed linguam uxōris et vōcēs mordācēs nōn omnīnō amāre. Somniat sē uxōrem — ferīre! Sed rē vērā corbem ferit, et sic meritō corbem illum frūctuum plēnum et nummōs et fundum et uxōrem āmittit. 35

VI. Iam dīcite mihi, ō discipulī et discipulae, sī lēctiōnēs vestrās nōn ēdiscitis, — sī nōn labōrātis, sed dormītis et somniātis, — quid?

PĒNSUM XIV

Sī pēnsū tuum, heri male scrīptum, hodiē bene corrigis, tibi dīcō, “Bene *hodiē scrībīs*, sed male *heri scrīpsistī*.”

Eōdem modō dīcimus: “*Hodiē*, — *nunc scrībō*: heri, — *antehāc scrīpsī*,” vel “*nunc scrībunt*, *antehāc scrīpsērunt*.” Itaque partem Fōrmulae Secundae Singularis habēmus. Quaestiōnēs sunt:

Quid fēcistī? Quid fēcī? Quid fēcīt? et c.

Mappam	torsī,	torsistī,	torsit,
mappam	torsimus,	torsistis,	torsērunt.

Aquam	bibī,	bibistī,	bibit,
aquam	bibimus,	bibistis,	bibērunt.
Manum	ērēxī,	ērēxistī,	ērēxit,
manum	ērēximus,	ērēxistis,	ērēxērunt.

Necesse est magistrum tuum tibi fōrmam ūnīus cuiusque verbī latīnī dīcere quae quaestiōnī “Quid antehāc fēcistī?” et c. respondet. Īnfrā hanc fōrmam multōrum verbōrum scrīpsimus. Hae omnēs fōrmae similēs sunt verbō vel fōrmae *torsī* et c.

NUNC	DĪCŌ MĒ	ANTEHĀC
Feriō,	Ferīre:	Percussī.
Induō,	Induere:	Induī.
Rapiō,	Rapere:	Rapuī.
Spectō,	Spectāre:	Spectāvī.
Torqueō,	Torquēre:	Torsī.
Sūmō,	Sūmere:	Sūmpsī.
Pōnō,	Pōnere:	Posuī.
Faciō,	Facere:	Fēcī.
Capiō,	Capere:	Cēpī.
Aperiō,	Aperīre:	Aperuī.
Eō,	Īre:	Īi.
Dīcō,	Dīcere:	Dixī.
Putō,	Putāre:	Putāvī.
Sciō,	Scīre:	Scīvī.
Habeō,	Habēre:	Habuī.
Labōrō,	Labōrāre:	Labōrāvī.
Agō,	Agere:	Ēgī.
Portō,	Portāre:	Portāvī.
Teneō,	Tenēre:	Tenuī.
Reperiō,	Reperīre:	Repperī.
Exspectō,	Exspectāre:	Exspectāvī.
Veniō,	Venīre:	Vēnī.
Respondeō,	Respondēre:	Respondī.
Cōnsidō,	Cōnsidere:	Cōnsēdī.

Doleō,	Dolēre:	Dolui.
Vēndō,	Vēndere:	Vēndidi.
Āmittō,	Āmittere:	Āmisi.
Intellegō,	Intellegere:	Intellēxi.
Commovēō,	Commovēre:	Commōvī.
Incipiō,	Incipere:	Coepi.
Volō,	Velle:	Volui.

PĒNSUM XV

A. Sī mappam ferīs, et dīcis, “Mappam feriō,” et sī ego ā tē quaerō, “Quid dīcis?” tū mihi respondēs, “Dīcō mē mappam ferīre.” Quod sī nōn nunc ferīs, sed antehāc (vel heri, vel ōlim) mappam percussistī, tum respondēs, “Dīcō mē mappam **percussisse**.” Iam putō tē hanc fōrmulam satis bene intellegere:

Mappam percussī: dīcō mē mappam percussisse.

Mappam induistī: dīcō tē mappam induisse.

Mappam rapuit: dīcō eum mappam rapuisse.

Mappam spectāvimus: dīcō nōs mappam spectāvisse.

Mappam torsērunt: dīcō eōs mappam torsisse.

B. Fābulam cucullī rubrī iam audīvimus. Agricolae fatuī quoque fābulam perlēgistis. Sed fābulam volpis et ūvārum nōndum nārrāvī. Dīcō hanc volpem cibum dēsiderāvisse sed nihil cibī habuisse. Itaque per partem silvae ad hortum magnae fertilitātis iit — 5
crēdō volpem cucurrisse — et repperit (dīcō volpem repperisse) nōn arborēs et herbās sed vītēs viridēs et ūvās rubrās magnae pulchritūdinis magnaeque dulcēdinis. Quis vestrum numquam audīvit volpēs magnum amōrem ūvārum dulcium habēre? 10

Ad altam vitem igitur iit et subter vitem stetit —
 dicō hanc ieiunam volpem subter racēmōs ūvārum ste-
 tisse et ūvās suspexisse, et dēsiderāsse. Tum quid fēcit?
 Exsiluit. Cūr exsiluit? Voluit ūvās capere. Sed neque
 15 cēpit ūvās neque tetigit. Cūr nōn? Nōn satis longōs
 lacertōs putō eam habuisse. Tum dicō nostram vol-
 pem doluisse et lacrimāvisse, et dīxisse sē pessimē
 vītā agere. Ēheu, miseram volpem! Tum subter
 rāmōs vītis cōnsēdit, et ūvās illās dulceissimās super sē
 20 spectāvit, et dēsiderāvit eās cadere. Sed nōn cecidē-
 runt. Tum iram nōn continuit, et exclāmāvit hanc
 malam vitem nōn dulcēs sed acerbās ūvās tulisse sēque
 eās neque umquam dēsiderāvisse neque nunc dēsīde-
 rāre. Sic abiit.

PĒNSUM XVI

Fōrmulam IV iterum vidētis, sed novae sententiae
 additae sunt. Hae novae sententiae

quaestiōnī Cui? aut Quibus? respondent.

Ēdiscite summā cum cūrā et novās sententiās et tōtam
 fōrmulam.

Manum ērigō.

Manūs digitōs porrigō.

Manuī manum impōnō.

Aurem tangō.

Auris pictūram spectō.

Aurī plāgam infligō.

Pedem tangō.

Pedis plantam tangō.

Pedī rēgulam suppōnō.

Manūs ērigō.

Manuum digitōs porrigō.

Manibus manūs impōnō.

Aurēs tangō.

Aurium pictūram spectō.

Auribus plāgās infligō.

Pedēs tangō.

Pedum plantās tangō.

Pedibus rēgulam suppōnō.



VOLPIS ET ŪVAE

1. volpis. 2. volpis exsilit. 3. ūvae. 4. vītis. 5. hortus.
6. lacertī. 7. racēmus. 8. rāmus. 9. sōl.

Puellam videō.

Puellae mēnsam videō.

Puellae nummum dō.

Librum teneō.

Librī pāginam legō.

Librō pāginam addō.

Effigiem videō.

Effigiēi capillōs tangō.

Effigiēi immineō.

Puellās videō.

Puellārum mēnsās videō.

Puellīs nummōs dō.

Librōs teneō.

Librōrum pāginās legō.

Libris pāginās addō.

Effigiēs videō.

Effigiērum capillōs tangō.

Effigiēbus immineō.

Hās sententiās, sī nōn ēdiscitis, necesse est saepe perlegere.

A. Manuī brevī (longae) plā-
gam inflīgō.

Pedī brevī (longō) plāgam
inflīgō.

Mihi plāgam inflīgō.

Tibi plāgam inflīgō.

Eī (puellae, puerō) plāgam
inflīgō.

Illī (puellae, puerō) plāgam
inflīgō.

Huic (puellae, puerō) plā-
gam inflīgō.

Sibi plāgam inflīgīt.

Manibus brevibus (longīs) plā-
gās inflīgō.

Pedibus brevibus (longīs) plā-
gās inflīgō.

Nōbīs plāgās inflīgimus.

Vōbīs plāgās inflīgimus.

Eīs (puellis, puerīs) plāgās in-
flīgō.

Illīs (puellis, puerīs) plāgās in-
flīgō.

His (puellis, puerīs) plāgās in-
flīgō.

Sibi plāgās inflīgunt.

B. Tibi imperō: mihi pārēs. Mihi librum fers: tibi pēnsū dō.

Illī rem nārrās: tibi crēdit. Tibi persuādet: illī cōnfīdis.

Vōbīs favēmus: nōbīs studētis. Nōbīs nocētis: vōbīs ignō-
scimus.

C. I. Ego tibi classem committō: tē discipulīs praeficiō.

Tū discipulīs praees et classī praestās.

II. Dicō classem cūrae esse tibi.

III. Et sī stupidam classem habēs, dolōrem quoque habēs,
et dicis classem stupidam dolōrī esse tibi.

IV. Nōn tē sed tibi occurrō.

Tē discipulīs ostendō, sed tibi librum ostendō, fortasse.

Tibi rem prōpōnō, vel classī tē magistrā prōpōnō.

PĒNSUM XVII

Fābulam trīstem vōbīs nārrō. Pugnam magnam videō — pugnam nāvium longārum et nautārum fortium. Dīcō hās nāvēs et hōs nautās illīs nāvibus et nautīs plāgās gravēs inflixisse, et ignem eīs iniēcisse.
 5 Iam omnēs illās nāvēs flagrāre videō. Quis vestrum nōn scit ignem et nāvibus et hominibus nocēre? Nōne tibi nocet?

Iam imperātōrem illārum nāvium videō — dīcō hunc virum nautīs imperāre, et classem cūrae illī esse. Et
 10 filiū eius videō; audiō hunc puerum nāvēs et pugnās nāvālēs amāre; dīcō eum rēbus nāvālibus studēre. Atque puerum pium sciō mē vidēre; nam sciō hunc puerum semper patrī suō pārēre et cōnfidēre. Id temporis filiō suō dīxit — dīcō patrem dīxisse — “Cōnsiste hīc
 15 ante mālum nāvis. Dīcō flammās nōbīs imminēre, sed crēde mihi, tibi nōn nocent. Nōlī timēre.” Sīc filiō persuāsit — dīcō hunc virum filiō persuāsisse, et filiū ante mālum stetisse.

Nunc mortem patris videō, sed sciō illius mortem
 20 filiū nōn vīdisse. At flammās puerō illī appropinquāre videō. Timet, sed nōn sē commōvet. Patrī cōnfidit et pāret. “Ō mī pater,” exclāmāvit, “nōne scīs flammās mihi paene nocuisse? Nōne licet mihi discēdere?” Nūllam audīvīt vōcem. Et iterum, “Ō pater,”
 25 conclāmāvit, “ignōsce mihi, necesse est mē abire. Sōlum mē reliquistī. Calōrem flammārum sentiō. Semper antehāc mihi fāvistī. Cūr nōn nunc mihi venīs? Cūr nōn mihi parcis? Cūr nōn mihi discedēre permittis? Cūr nōn —” At mortem puerī subitam et



PUER ET NĀVIS FLAGRĀNS

1. insula. 2. mare. 3. pugna. 4. nāvis. 5. nautae. 6. imperātor. 7. mālus. 8. puer. 9. ignis post puerum.

terribilem videō! Ēheu puerum fortem et pium! Sem- 30
per tibi laudem propter fortitudinem pietātemque tri-
buimus.

PĒNSUM XVIII

Fābulam agricolae fatuī iam audīvimus. Nunc fā-
bulam vilicōrum trium audīte. Dīcō agricolam sapi-
entem et dīvitem multōs fundōs habuisse, et tribus
servīs ad rem idōneīs quondam ostendisse sterilitātem
hōrum fundōrum dolōrī sibi esse. Itaque dīxit eīs, 5
“Tē, Mārce, sex fundīs praeficiō; tibi, Claudī, trēs
fundōs committō; tē, Tiberī, ūnī fundō praepōnō. Vōs
omnēs vilicōs meōs et cūrātōrēs rērum meārum faciō.
Arboribus, frūctibus, būbus, servīs meīs omnibus prae-
estis. Volō eōs cūrae vōbīs esse. Volō fundōs meōs 10
quaestuī mihi esse, et magnam pecūniam mihi parāre.
Iam valēte.” Et discessit (dīcō agricolam — vel do-
minum — abiisse et vilicōs suōs reliquisse).

Tum dīcō primum illum vilicum et secundum quo-
que dīligenter labōrāvisse, sed Tiberium nihil fēcisse; 15
et multōs post annōs dominum eōrum (id est, agrico-
lam illum) subitō rediisse eīsque occurrisse, et dīxisse,
“Fundīs meīs praeestis. Quid mihi habētis?” Tum
dīcō Mārcum et Claudium nummōs innumerōs dominō
ostendisse, et respondisse, “Fundōs tuōs nōbīs com- 20
mīsistī; hanc pecūniam dīcimus nōs tibi parāvisse.”
“Bene fēcistis,” respondit; “grātiās vōbīs agō maxi-
mās. Tibi, Mārce, filiam meam dō uxōrem, atque
quīnque bonōs fundōs; tibi, Claudī, quattuor fundōs
magnae fertilitātis.”

“Sed tū, Tiberī, quid mihi habēs?” “Fundum tantummodo tuum,” respondit. “Nōne pecūniam mihi fēcistī? Nōne labōrāvistī?” “Nōn labōrāvī, nam timuī. Dixī tē mihi ūnum tantummodo fundum commīsisse, magnam pecūniam postulāvisse. Itaque nihil fēcī.” “Ō pessime tū et piger, cūr nōn labōrāstī? Vel cūr nōn servōs tuōs iussistī agrōs colere pecūniamque tibi facere? Heus, servī, comprehendite eum, in carcerem abdūcite, plāgās gravissimās eī infligite. At tuīs fundīs, Claudī, huius scelerātī hominis fundum addō.”

PĒNSUM XIX

Iam habuistis Casum Accūsātivum, Casum Genetivum, Casum Dativum. In hōc pēnsō novam partem Fōrmulae IV, Casum Ablātivum discitis.

Manum ērigō.

Manūs digitōs porrigō.

Manuī manum impōnō.

In manū librum habeo.

Aurem tangō.

Auris pictūram spectō.

Aurī plāgam infligō.

Sub aure digitum intendō.

Pedem tangō.

Pedis plantam tangō.

Pedī rēgulam suppōnō.

Sine pede vix ambulō.

Puellam videō.

Puellae mēnsam videō.

Puellae nummum dō.

A puellā crētā accipiō.

Manūs ērigō.

Manuum digitōs porrigō.

Manibus manūs impōnō.

In manibus librōs habeo.

Aurēs tangō.

Aurium pictūram spectō.

Auribus plāgās infligō.

Sub auribus digitōs intendō.

Pedēs tangō.

Pedum plantās tangō.

Pedibus rēgulam suppōnō.

Sine pedibus nōn ambulō.

Puellās videō.

Puellārum mēnsās videō.

Puellīs nummōs dō.

A puellis crētā accipiō.

Librum teneō.
 Librī pāginam legō.
 Librō pāginam addō.
 Ē librō chartam capiō.
 Effigiem videō.
 Effigiēi capillōs tangō.
 Effigiēi immineō.
 Prō effigiē pecūniam dō.

Librōs teneō.
 Librōrum pāginās legō.
 Librīs pāginās addō.
 Ē librīs chartās capiō.
 Effigiēs videō.
 Effigiērū capillōs tangō.
 Effigiēbus immineō.
 Prō effigiēbus pecūniam dō.

Sententiās inf̄rā scr̄ptās nōn necesse est ēdiscere, sed summā cum cūrā iterum iterumque perlegere.

In manū brevī (mundiōre)
 (longā) librum habeō.
 Ē librō brevī (mundiōre) (longō)
 chartam capiō.

Ā mē crētā accipis.
 Ā tē crētā accipio.
 Ex eō (librō) chartam capiō.
 Ex illō (hōc) chartam capiō.
 Ab eā (puellā) crētā accipio.
 Ab illā (hāc) crētā accipio.
 Dē sē librum iacit.

Cum eō (illō) (hōc) ambulō.
 Mēcūm puerum dūcō.
 Tēcūm puerum dūcis.
 Sēcūm puerum dūcit.

In manibus brevibus (mundiōribus)
 (longīs) librum habeō.
 Ē librīs brevibus (mundiōribus)
 (longīs) chartās capiō.

Ā nōbīs crētā accipis.
 Ā vōbīs crētā accipio.
 Ex eīs (librīs) chartās capiō.
 Ex illīs (hīs) chartās capiō.
 Ab eīs (puellis) crētā accipio.
 Ab illīs (hīs) crētā accipio.
 Dē sē librōs iaciunt.

Cum eīs (illīs) (hīs) ambulō.
 Nōbiscūm puerum dūcimus.
 Vōbiscūm puerum dūcitis.
 Sēcūm puerum dūcunt.

PĒNSUM XX

Explicantur in hōc pēnsō variī ūsūs Casūs Ablātivī. Dūcimus vōs ad ūnum quemque ūsum per vocābula et sententiās in pēnsīs priōribus plērūque quidem iam explicātās. Variāe sunt quaestiōnēs quoque quibus respondent.

- I. . . . (Quot hōrās dormiō? Octō hōrās dormiō. — Pēnsum IX.)
 Quandō? Prīmā hōrā surgō.
- II. . . . (Inter librī pāginās chartam videō, eamque capiō).
 Unde? Ā quō? Ē librō chartam capiō. — Pēnsum XIX.
 Ā puellā crētam accipiō.
- III. . . . (Sī puerum feriō, vidētis mē manum meam ad puerum movēre.)
 Quō (inſtrūmentō)? . . . Manū puerum feriō.
- IV. . . . (Dicō puerum celerem esse . . . Dicō puerum celeriter ad iānuam ire.)
 Quōmodo? Cum celeritāte ad iānuam it.
 Magnā celeritāte ad iānuam it.
 Magnā cum celeritāte ad iānuam it.
- V. . . . (Manum porrigō, librumque capiō.)
 Ubi? In manū, non in faucibus, librum habeō. — Pēnsum XIX.
- VI. . . . (Magnum librum lentē tollō.)
 Cūr? Proptereā quod magnum librum tollō, lentē tollō.
 Propter magnitūdinem, lentē tollō.
 Magnitūdine, lentē tollō.
- VII. . . . (Discipulum terribilis stupiditātis habeō.
 Discipulum mīrābilis brevitātis habeō.) — Pēnsum X.
 Quālem? Discipulum terribilī stupiditāte habeō.
 Discipulum mīrābilem nōn altitūdine sed brevitāte et stupiditāte habeō.

PĒNSUM XXI

In librō vetere hanc fābulam lēgī, puerum Iōannem nōmine ōlim ā sene parvō et brevī fabās singulārī pulchritūdine accēpisse, et iussū senis, mediā nocte, in hortō, ante villam suam, eās sēvisse, duōs annōs maximā cum dīligentiā coluisse, tamen nē parvam quidem 5 stipulam vīdisse.

Sed ultimō diē alterius annī, māne ē lectulō surrēxit, iānuam aperuit, permagnam vītem fabālem mīrābilis altitūdinis cōspexit. Cōfirmō hanc vītem ā terrā multōs passūs usque ad nūbēs sē ērēxisse. Tum 10 dīcō senem iuvenī iterum occurrisse. “Cape,” inquit, “hunc longum cultrum; sine timōre ascende.” Statim senī pārui — mementō iuvenem cultrum excēpisse, manibus pedibus ascendisse, ad summam vītem pervēnisse. 15

Illō locō terram incognitam, in ultimā parte terrae montem altum, sub monte aedēs magnās ante sē vīdit. Illūc magnā celeritāte properat, subitō auribus suis sonitum terribilem audit, gigantem horribilī vultū ex aedibus ad sē festināre videt, cultrum dextrā manū 20 corripit, inimicō occurrit, pugnam cum eō committit, plāgam mortiferam gigantī cultrō suō inflīgit, eum interficit. Tum in aedēs iniit, multōs nummōs aureōs repperit, puellam pulcherrimam catēnīs gravibus revinctam invēnit, eam resolvit, ex aedibus dūxit, mag- 25 nam vim pecūniae sēcum portāvit.

Iam ad vītem ambulāre coepērunt; subitō alium gigantem prōspexērunt. Tum statim videō adulēscen- tem sinistrā manū puellam nummōsque excipere, dex-

30 trā cultrum dēstringere, ad vītem currere, per vītem ad terram dēscendere, vītem secūrī dēcīdere. Iam quid restat? Nōne scītis adulēscēntem tōtō animō puellam amāvisse, eam uxōrem dūxisse, ambōs semper postea beātā vītā ēgisse? — Nunc plaudite!

PĒNSUM XXII

Hōc pēnsō Casum Nōminātivum doceō. Partēs singulae huius pēnsī partibus singulis Fōrmulae IV respondent, id est: in parte prīmā vidētis omnia genera vocābulōrum vocābulō “Manum” similia: in parte secundā omnia vocābulō “Aurem” similia: et cētera. Īnfra sunt Prōnōmina et Adiectīva.

Quaestiōnēs sunt:

Quis? (Quī —? Quae —?)

Quid? (Quod —?)

Quī? (Quī —? Quae —?)

Quae? (Quae —?)

Dicō manum (manūs) tremere. Manus tremit. Manūs tremunt.

Dicō aurem (aurēs) audire. Auris audit. Aurēs audiunt.

Dicō hominem (hominēs) spirare. Homō spirāt. Hominēs spirant.

Dicō arborem (arborēs) virere. Arbor viret. Arborēs virent.

Dicō gravitatem crēscere. Gravitās crēscit.

Dicō altitudinem crēscere. Altitūdō crēscit.

Dicō mātrem (mātrēs) amāre. Māter amat. Mātrēs amant.

Dicō parietem (parietēs) stāre. Pariēs stat. Parietēs stant.

Dicō mentem (mentēs) cogitare. Mēns cogitat. Mentēs cogitant.

Dicō vōcem (vōcēs) sonāre. Vōx sonat. Vōcēs sonant.



IŌANNĒS VĪTIS FABĀLIS GIGĀS

1. puer serit. 2. fabae. 3. terra. 4. stipula. 5. mōns. 6. nū-
bēs. 7. gigās. 8. voltus crūdēlis. 9. 10. puer cultrum dēstringit.
11. 12. puella catēnīs revīncta.

Dīcō bovem (bovēs) mūgīre.

Dīcō urbem (urbēs) manēre.

Dīcō pedem (pedēs) dolēre.

Dīcō puellam (puellās) lūdere.

Dīcō librum (librōs) iacēre.

Dīcō puerum (puerōs) labōrāre.

Dīcō virum (virōs) vigilāre.

Dīcō digitum (digitōs) indicāre.

Dīcō effigiem (effigiēs) cadere.

Dīcō mē (nōs) docēre.

Dīcō tē (vōs) discere.

Dīcō eum (eōs), eam (eās)
spectāre.

Dīcō illum (illōs), illam (illās)
spectāre.

Dīcō hunc (hōs), hanc (hās)
spectāre.

Dīcō celerem puerum (puellam)
gaudēre.

Dīcō celerēs puerōs (puellās)
gaudēre.

Dīcō brevem puerum (puel-
lam) dolēre.

Dīcō brevēs puerōs (puellās)
dolēre.

Dīcō veterem equum (equam)
iacēre.

Dīcō veterēs equōs (equās)
iacēre.

Dīcō absentem puerum (puel-
lam) dolēre.

Dīcō audacem puerum (puel-
lam) gaudēre.

Bōs mūgit. Bovēs mūgiunt.

Urbs manet. Urbēs manent.

Pēs dolet. Pedēs dolent.

Puella lūdit. Puellae lūdunt.

Liber iacet. Libri iacent.

Puer labōrat. Puerī labōrant.

Vir vigilat. Virī vigilant.

Digitus indicat. Digitī indi-
cant.

Effigiēs cadit. Effigiēs cadunt.

(Ego) doceō. (Nōs) docēmus.

(Tū) discis. (Vōs) discitis.

(Is, ea) spectat. (Eī, eae)
spectant.

(Ille, illa) spectat. (Illī, illae)
spectant.

(Hic, haec) spectat. (Hī, hae)
spectant.

Celer puer (celeris puella)
gaudet.

Celerēs puerī (puellae) gau-
dent.

Brevis puer (puella) dolet.

Brevēs puerī (puellae) dolent.

Vetus equus (equa) iacet.

Veterēs equī (equae) iacent.

Absēns puer (puella) dolet.

Audax puer (puella) gaudet.

Dicō bonum puerum (bonam
puellam) gaudēre.

Dicō bonōs puerōs (bonās puel-
lās) gaudēre.

Dicō miserum puerum (mise-
ram puellam) dolēre.

Dicō miserōs puerōs (miserās
puellās) dolēre.

Dicō pigrum puerum (pigram
puellam) dolēre.

Bonus puer (bona puella) gau-
det.

Bonī puerī (bonae puellae) gau-
dent.

Miser puer (misera puella) do-
let.

Miserī puerī (miserae puellae)
dolent.

Piger puer (pigra puella) dolet.

PĒNSUM XXIII

Haec fābula antīqua est sed crēdō eam nōn anti-
quiōrēm esse quam cēterās. Canis parvus in viā stat.
Hunc canem parvum anus crūdēlis possidet. Putō
hanc anum crūdēlem canī cibum nōn dedisse. Iam
5 canis ēsurit, sed illī nihil cibī dat domina. Longa hōra
trānsit. Iēiūnus fuit, sed nunc multō iēiūnior est.
Nōnne crēditis eum iēiūniōrēm esse? Secunda hōra
longior est quam prīma, et tertia longissima omnium
est, sed nihil eī dat domina. Quis vestrum dominam
10 crūdēliōrēm quam eam vīdit? Ego dicō illam crūdēlis-
simam omnium dominārum esse.

Merīdiēs (id est, media pars diēi) venit, et lanus
quoque venit. Hic homō carrum et multam carnem
habet; carnem vēndit. Canis miser — canem miseriō-
15 rem numquam vīdistis; miserrimum omnium canum
eum esse crēdō — canis noster hominem illum (id est,
lanium) in aedēs magnās inire videt. Carnem celeriter
ex carrō rapit, edere incipit. Canis minor eī occurrit
et lātrat, sed nōn terret canem nostrum.



CANIS CARŌ CARRUS

1. bōs. 2. duo cornua. 3. canis. 4. lanius. 5. carrus. 6. pōns.
7. flūmen. 8. taberna. 9. carō. 10. os. 11. iūs. 12. pānis.

Subitō canis maior advenit, et eum maiōrem canem 20
timet hic canis. Cibum suum faucibus excipit, ex timōre per viās maximā cum celeritāte currit. Mox ad pontem parvum venit, magnum illum canem nōn iam videt, in ponte stat, aquam spectat, in aquā sē maximum canem et maximam carnem vidēre crēdit. Fau- 25
cēs aperit et lātrat. Sic — canis carnem āmittit.

HĪC TEMPUS PRAESĒNS ET PARTĒS PRĪNCIPĀLĒS
DUŌRUM VERBŌRUM HABĒTIS:

Sum.	Es.	Est.	Sumus.	Estis.	Sunt.
Sum:	esse:	fui.			
Possum.	Potes.	Potest.	Possumus.	Potestis.	Possunt.
Possum:	posse:	potui.			

PĒNSUM XXIV

Multōs ante annōs Pūritānī Novam Angliam inco-
luērunt. Imperātōrem summā virtūte habuērunt;
hunc virum illūstrem — circiter xxxx annōs nātus fuit
— Militem Standiscum cīvēs suī appellāvērunt, prop-
tereā quod miles optimus fuit. In vicō quōdam hu- 5
ius terrae habitāvit virgō, pulchra modesta sapiēns.
Prope xx annōs nāta fuit, sed optimē rēs domesticās
intellēxit optimēque gessit, semper tēlās texuit. Nōnne
in librīs vestrīs dē Priscillā lēgistis?

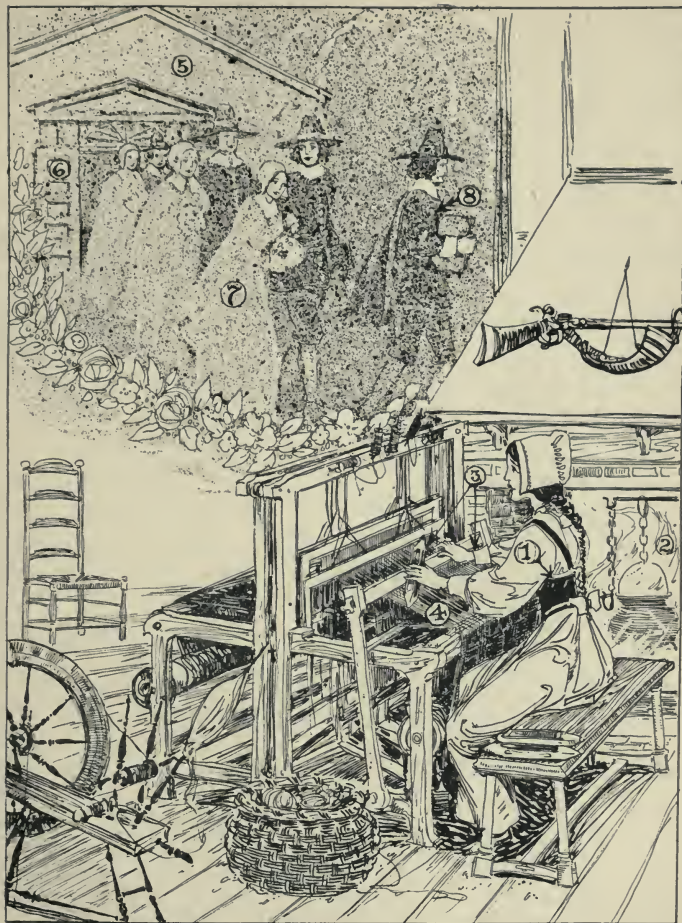
Hanc virginem Miles ille amāvit, eamque uxōrem 10
dūcere voluit, nihil tamen eī dē hāc rē dixit. “Mē
nōn hostēs,” inquit, “sed mulierēs semper terrent.
Sermō enim meus rudis et incompositus est, neque illī
puellae persuādēre possum. Sed magna mē tenet spēs
mē id per amicum meum Iōannem Aldēnum efficere 15

posse. Est ille iuvenis cōmis et ērudītus, illī nūlla resistere potest mulier." Statim iuvenem iussit ad puellam ire, causam suam prō sē dīcere; tum discessit exercitumque in Indōs dūxit.

- 20 At adulēscēns ipse tōtō animō Prīscillam dīlēxit adamāvitque, et scīvit puellam ipsam sē quoque adamāre. Sed Milītī suō fidēlis fuit amīcus; lacrima illī ex oculō excidit; sed sine morā ad virginis villam īvit, eam prō amīcō obsecrāvit. "Imperātor fortis et audāx est; om-
- 25 nis gēns Indica eum timet. Homō illūstris et honestus, vir optimus benignissimus amantissimus est. Nōnne eum amās? Nōnne eī nūbere vīs?" At huic puella, "Cūr nōn prō tē ipsō," inquit, "Iōannes, aliquid bonī dīcis?" Vix amōrem suum continēre potuit, amīcitiae
- 30 causā tamen — nōnne Iōannem fidēlem Standiscō suō amīcum fuisse dīxī? — sē retinuit. Ex villā ruit, diēs noctēsque per silvās errāvit, lacrimāvit, sē nōn diūtius vīvere posse exclāmāvit.

- Nunc subitō rūmor per urbem parvam it, cīvēs vō-
- 35 cēs terribilēs audiunt, "Dux noster mortuus est! Ducem illūstrem Militem Standiscum interfēcērunt Indī!" Iōannēs rēctā viā ad Prīscillam properat. "Ō mea Prīscilla," exclāmat, "doleō quod amīcum benignissimum amantissimumque āmīsī! Sed gaudeō — cūr nōn? —
- 40 nam nunc liberātī sumus. Iam tē in aeternum meam esse cōfirmō, mē tuum esse." Et illa, "Deus ipse nōs coniūnxit. Ubi tū Iōannēs, ego Prīscilla."

- Nunc ad ecclēsiam eunt, amīcī laetī conveniunt, clēricus illis adest, eōsque virum coniugemque dēclārat.
- 45 Sonitum audiunt, ad forēs sē omnēs convertunt, in foribus cōspiciunt — ipsum Militem Standiscum! At ille,



PRISCILLA ET NÜPTIAE EIUS

1. zōna. 2. focus. 3. tēxit. 4. tēlae. 5. ecclēsia. 6. forēs.
7. pompa. 8. clēricus.

“Nōlite timēre,” inquit, “nōn umbram vidētis. Nōn mē interfēcērunt Indī, sed volnerāvērunt, et ex manibus eōrum effūgī. Sed tū, mī Iōannes, tūque Ō optima omnium puellārum Prīscilla — nunc cognōscō mē stultum ineptumque fuisse. Numquam decuit mē tē uxōrem dūcere. Sed vōs in perpetuum fēlicēs, laetī, beātī este. Iam salvēte et valēte!” Hoc dixit, manūs illis benignē imposuit, iterum discessit. Itaque per silvās ad aedēs eōrum Iōannem Prīscillamque omnēs dēdūxērunt.

Sic per silv(am) Anglam prōcessit
pomp(a) hymenaea.

PĒNSUM XXV

FŌRMULĀS NEUTRĪ GENERIS IN HŌC PĒNSŌ VIDĒ-
TIS. ĒDISCITE.

I. Hoc	vocābulum	breve	litterās habet.
Hoc	vocābulum	breve	legō.
Huius	vocābulī	brevis	litteram dēmōnstrō.
Huic	vocābulō	brevī	litteram addō.
Ex hōc	vocābulō	brevī	litteram capiō.
Haec	vocābula	brevia	litterās habent.
Haec	vocābula	brevia	legō.
Hōrum	vocābulōrum	brevium	litterās dēmōnstrō.
Hīs	vocābulis	brevibus	litterās addō.
Ex hīs	vocābulis	brevibus	litterās capiō.
II. Illud	volnus	longum	sanguinem habet.
Illud	volnus	longum	spectō.
Illius	volneris	longī	partem tangō.
Illī	volnerī	longō	plāgam nōn inflīgō.
Ex illō	volnere	longō	cūltrum rapiō.

	Illa	volnera	longa	sanguinem habent.
	Illa	volnera	longa	spectō.
	Illōrum	volnerum	longōrum	partem tangō.
	Illis	volneribus	longīs	plāgās nōn inflīgō.
	Ex illis	volneribus	longīs	cultrōs rapiō.
III.	Id	animal	altius	cornua habet.
	Id	animal	altius	spectō.
	Eius	animālis	altiōris	cornua tangō.
	Ei	animālī	altiōrī	cibum dō.
	Ab eō	animālī	altiōre	cibum āmoveō.
	Ea	animālia	altiōra	cornua habent.
	Ea	animālia	altiōra	spectō.
	Eōrum	animālium	altiōrum	cornua tangō.
	Eis	animālibus	altiōribus	cibum dō.
	Ab eis	animālibus	altiōribus	cibum āmoveō.
IV.	Ūnum	genū	supplex	est.
	Ūnum	genū	supplex	habeō.
	Ūnius	genūs	supplicis	partem tangō.
	Ūnī	genū	supplicī	plāgam inflīgō.
	Sub ūnō	genū	supplicī	librum teneō.
	Duo	genua	supplicia	sunt.
	Duo	genua	supplicia	habeō.
	Duōrum	genuum	supplicium	partem tangō.
	Duōbus	genibus	supplicibus	plāgās inflīgō.
	Sub duōbus	genibus	supplicibus	librum teneō.

PĒNSUM XXVI

I. In hāc fābulā nōnnūlla vocābula habēmus nova. Haec nōmina et prōnōmina et adiectiva non similia sunt eis nōminibus et prōnōminibus et adiectivīs quae in pēnsis priōribus ūsurpantur. Summā diligentiā animadvertite.

II. Animal quoddam nōbīs nōn ignōtum per oppidum celebre currit. Per tōtum itineris spatium ad vetus aedificium accēdit ubi ūnum maius animal habitat. Hoc animal duo cornua habet, sed nōn ferum est. Illud minus animal igitur ante aedificium stat et 10 lātrat. Animal cornūtum nōn attendit. Mox venit animal hūmānum et claustra aperit. Animālī maiōrī frūmentum portat. Nunc intrat etiam nostrum ācre animal et iterum lātrat. Proelium permagnum committunt, et minimum illud animal cornibus huius 15 maximī volnus accipit. Bonum fuit initium, sed miserum est exitium animālis parvī.

III. Illa omnia vocābula neutrī sunt generis; et fortasse ea nōn intellegitis. Hās sententiās igitur īspicite; prīma ex hīs sententiīs idem sig- 20 nificat ac prīma fābulae praecēdentis; secunda idem ac secunda; et cēterae eōdem modō.

IV. Canis nōbīs nōn ignōtus per vīcum celebrem currit. Per tōtam viam ad aedēs veterēs accēdit ubi habitat ūna bōs maior quam ipse. Haec bōs cornūta 25 est, sed fera nōn est. Et ille canis — minor est quam illa bōs — ante aedēs stat et lātrat. Bōs cornūta nōn attendit. Mox homō venit, et forēs aperit. Bovī cibum portat. Nunc intrat etiam noster ācer canis et iterum lātrat. Pugna permagna est, et bōs canem vol- 30 nerat. Bene coepit canis, sed miserrima fuit mors illius.

PĒNSUM XXVII

Hic vocābula interrogātiva vidētis, et vocābula vel
sententiās quae hīs vocābulis respondent. Haec se-
cundum ordinem casuum ordināta sunt.

- A. I. . . . (a) Quis? (b)
Quī? (a) Puer scribit. (b) Puellae
stant. (xxii)
- II. . . . (a) Quid? (b)
Quae? (a) Effigiēs manet. (b) Map-
pae iacent. (xxii)
- B. I. . . . (a) Quem? (b)
Quōs? (a) Puerum, tē videō. (b) Puel-
lās, nōs videō. (iii, v)
- II. . . . Quō? Quam
in partem?
Quem ad lo-
cum? Ad
quem? Ad iānuam, in lūdum, ad tē eō.
(iv)
- III. . . . Quam altum?
Quam lon-
gum? Quam
lātum? Decem pedēs, ūnam ūnciam
longum est. (ix)
- IV. . . . Quantum spa-
tī? xx passūs ambulō. (ix)
- V. . . . Quam diū? (Per) tōtam hōram, xii mēn-
sēs labōrō. (ix)
- C. I. . . . Quālem? Quā-
lēs? Gravem librum, gravēs librōs.
(vii)
vel librum (librōs) magnae gra-
vitātis. (x)
vel librum (librōs) magnā gra-
vitāte tollō. (xix, xx)

- II. . . . Cuius? Quō-
rum? (a) **Meum**, puellae librum te-
neō. (b) **Nostram**, puerōrum
mēnsam tangō. (VIII, x)
- III. . . . Quantum? . . . Nōn tōtum parietem, sed **par-**
tem parietis abstergeō. (x)
- D. Cui? Quibus? (a) **Aurī**, manuī, plāgam inflīgō.
(b) **Puerīs**, puellīs, crētam
dō. (xvi)
- E. I. . . . Quandō? Octāvā hōrā, nunc surgō; heri
surrēxī. (xix, xx)
- II. . . . Unde? **Ex corbe** chartam capiō; ā iā-
nuā abeō. (xix, xx)
- III. . . . Quō (instru-
mentō)? Qui-
bus (instru-
mentīs)? . . . **Manū**, nōn pedibus, scribō.
(xix, xx)
- IV. . . . Quōmodo? . . . **Maximā (cum) celeritāte, cele-**
riter scribō. (xix, xx)
- V. . . . Ubi? **In mēnsā** librum videō; ante
sellam stō. (xix, xx, iv)
- VI. . . . Cūr? Quā dē
causā? Quam-
obrem? **Proptereā quod** brevēs lacertōs
habet, vel **propter brevītā-**
tem lacertōrum, vel **brevi-**
tāte lacertōrum, ūvās nōn
tangit. (xix, xx)
- F. Quot? **Multī**, **Multōs**, **Multōrum**,
Multīs
Multae, **Multās**, **Multārum**,
Multīs
Multa, **Multa**, **Multōrum**,
Multīs
Decem, III, xxviii. (ix)

PĒNSUM XXVIII

Sī mappam feriō, mappa ā mē ferītur; sī mappam ferīs, mappa ā tē ferītur; sī mappam feriant, mappa ab illīs ferītur; si mappās ferītis, mappae ā vōbīs feriantur. Īnfra habētis fōrmulās Fōrmulae I persimilēs; illūstrant Vōcem Passīvam.

Quaestiō est: Quid fit?

TEMPUS PRAESĒNS:

Nunc mappa ferītur.

Nunc mappa induitur.

Nunc mappa rapitur.

Nunc mappa spectātur.

Nunc mappa torquētur.

Dicō mappam feriri.

Dicō mappam indui.

Dicō mappam rapi.

Dicō mappam spectari.

Dicō mappam torqueri.

Nunc mappae feriantur.

Nunc mappae induuntur.

Nunc mappae rapiuntur.

Nunc mappae spectantur.

Nunc mappae torquentur.

Dicō mappās feriri.

Item . . .

Sī mappam percussī, mappa ā mē percussa est; sī librum percussistī, liber ā tē percussus est; sī animal percussērunt, animal ab illīs percussum est; sī puerōs ferītis, puerī ā vōbīs feriantur; sī puerōs percussistis, puerī ā vōbīs percussī sunt.

Quaestiō est: Quid factum est?

TEMPUS PRAETERITUM:

Antehāc mappa percussa est,

puer percussus est,

animal percussum est.

Antehāc mappae percussae
sunt,

puerī percussī sunt,

animālia percussa
sunt.

Antehāc mappa indūta est.	Antehāc mappae indūtae sunt.
Antehāc mappa rapta est.	Antehāc mappae raptae sunt.
Antehāc mappa spectāta est.	Antehāc mappae spectātae sunt.
Antehāc mappa torta est.	Antehāc mappae tortae sunt.
Dīcō mappam percussam esse, puerum percussum esse, animal percussum esse.	Dīcō mappās percussās esse, puerōs percussōs esse, animālīa percussa esse.
Dīcō mappam indūtā esse.	Dīcō mappās indūtās esse.
Dīcō mappam raptā esse.	Dīcō mappās raptās esse.
Dīcō mappam spectātā esse.	Dīcō mappās spectātās esse.
Dīcō mappam tortā esse.	Dīcō mappās tortās esse.

In Pēnsō XIV partēs principālēs verbōrum habētis. Sed omne ferē verbum quattuor partēs habet, quārum quārta est Participium Praeteritum Passīvum. Hoc participium in Pēnsō XIV nōn appāruit, sed in hōc pēnsō primum vidētis. Īnfra omnēs iv partēs principālēs verbōrum Fōrmulae I scrīptae sunt, ut exempla sint.

Ferīō	Ferīre	Percussī	Percussum
Induō	Induere	Induī	Indūtum
Rapiō	Rapere	Rapui	Raptum
Spectō	Spectāre	Spectāvī	Spectātum
Torqueō	Torquēre	Torsi	Tortum

PĒNSUM XXIX

Iterum iterumque hās sententiās perlegite, atque ēdiscite.

Lentus puer lentē labōrat,
Lentior puer lentius labōrat,
Lentissimus puer lentissimē labōrat.

Celer puer celeriter labōrat,
Celerior puer celerius labōrat,
Celerrimus puer celerrimē labōrat.

Bona puella bene labōrat,
 Melior puella melius labōrat,
 Optima puella optimē labōrat.

Mala puella male labōrat,
 Peior puella peius labōrat,
 Pessima puella pessimē labōrat.

Facilis lēctiō facile ēdiscitur,
 Facilior lēctiō facilius ēdiscitur,
 Facillima lēctiō facillimē ēdiscitur.

Multī hominēs multum valent,
 Plūrēs hominēs plūs valent,
 Plūrimī hominēs plūrimum valent.

Magnus homō magnopere labōrat,
 Maior homō magis labōrat,
 Maximus homō maximē labōrat.

Parvus puer (paulum) labōrat,
 Minor puer minus labōrat,
 Minimus puer minimē labōrat.

Aliam trīstissimam fābulam nunc audītis. Antīquis-
 sima est fābula, nec primum ā vōbīs audītur (dīcō hanc
 fābulam et antehāc ā multīs hominibus audītam esse
 et nunc iterum ā vōbīs audīrī).

- 5 Anus veterrima et pauperrima canem veterrimum
 et fidēlissimum habet (dīcō hoc animal vetus et fidēle
 ab anū antīquā et paupere possidērī). Ab hōc animālī
 vetere et fidēlī maximē amātur fēmina vetus (dīcō fēmi-
 nam amārī), ab hāc anū diligentissimē cūrātur canis.
- 10 — Canis igitur ēsurit, et cibus eī ex armārīō ab anū
 petitur (dīcō cibum petī, et saepe antehāc petītum
 esse). Quae ā canibus libentissimē eduntur? Libenter
 editur carō, placentae libentius fortasse, sed libentis-
 simē ossa (dīcō carnem placentās ossa ab animālībus

canīnīs, et ossibus exceptīs ab hominibus quoque edī, 15
hominibusque idōnea esse).

Sic os ā fēminā petitur. Saepe antehāc armārium
apertum esse et ossa petīta et reperta esse putō, sed
hodiē armārium vacuum esse invēnit anus. Tum la-
crimāvit, et canis in diēs iēiūnior factus est. Nōne 20
crēditis anum quoque iēiūnam factam esse? Sed pau-
cōs post diēs animal illud fidēle vītā excessit, — famē
mortuum est. Putō fēminam illam miserrimam morī
velle, sed nōn moritur. Lentē surgit, lentius ad canem
suum it, lentissimē oculōs canis claudit. Hunc fidēliter 25
amāvit, fidēlius cūrāvit, fidēlissimē sepelīvit.

Hinc illae lacrimae!

PĒNSUM XXX

Iterum fābula dē anū ā mē vōbīs nārrātur, sed hanc
fēminam vōbīs nōndum latīnīs litterīs nōtam esse
putō. Haec fēmina veterrima in calceō vīxisse dīci-
tur (calceum tālī reī minimē idōneum eam incoluisse
audiō). Multōs filiōs, plūrēs filiās habuit; hī omnēs 5
liberī magnum strepitum magnumque clāmōrem fē-
cērunt; sed peiōrēs liberī maiōrēs clāmōrēs, pessimī
maximōs sustulērunt. Puerī puellaeque multum ā
mātre suā amātī sunt, sed silentium plūs ab eā amā-
tum est. Itaque primum parvus puer ad mātrem vocā- 10
tus est; iūs illī datum est, sed pānis nōn datus est.
Magnā vōce conclāmāvit, et anus iterum illum ad sē
vocāvit, et palmā suā eī gravem plāgam inflixit. Inde
ad lectulum celeriter missus est. Deinde minor puella
ā mātre appellāta est, iūs huic quoque sed nōn pānis 15

datus est (dīcō minōrem puellam appellātam esse, iūs
 datum esse, pānem nōn datum esse). Haec maiōre
 vōce conclāmāvit; ad mātrem vocāta est, ā māt্রে per-
 cussa est, celerius ad lectulum missa est. Et omnibus
 20 liberis idem datur: primum iūs, et posteā plāgae; prī-
 mīs multum iūris et paulum plāgārum; ultimīs minus
 iūris, et plūs plāgārum. Celeriter eunt prīmī ad lec-
 tulōs, celerrimē eunt ultimī.

Poēma quod infrā scriptum est facillimē, ut opīnor,
 25 intellegētis.

Anxia vīxit anus, soleā conclūsa minūtā,
 Pressaque tot pueris et nescia quid sit agendum.
 Iūs illis tepidum quae cum sine pāne parāset,
 Saeva flagellāvit cunctōs, cubitumque remīsīt.

PĒNSUM XXXI

Fōrmulam Prīmam vel Fōrmulam Secundam in
 Tempore Praesentī (Pēnsū I, Pēnsū II) et in Tem-
 pore Praeteritō (Pēnsū XIV) expressam iam habui-
 mus. Fōrmulās in Tempore Futūrō expressās hīc
 habēmus.

I. Vōx Actīva. (Heri mappam percussī: hodiē
 mappam feriō.) *Crās mappam feriam.*

Quaestiō est: Quid faciēs? Quid faciam? Quid faciet? et c.

Crās	feriam,	feriēs,	feriet.
Crās	feriēmus,	feriētis,	ferient.
Crās	induam,	induēs,	induet.
Crās	induēmus,	induētis,	induent.

Crās	rapiam,	rapīēs,	rapiet.
Crās	rapīemus,	rapīētīs,	rapient.
Crās	spectābō,	spectābis,	spectābit.
Crās	spectābimus,	spectābitīs,	spectābunt.
Crās	torquēbō,	torquēbis,	torquēbit.
Crās	torquēbimus,	torquēbitīs,	torquēbunt.

Crās mappam feriam.

Dicō mē crās mappam percussūrum esse.

Crās mappam induet.

Dicō eum (eam) crās mappam indūtūrum (indūtūram) esse.

Crās puella cucullum rapiet.

Dicō puellam crās cucullum raptūram esse.

Crās effigiem spectābitis.

Dicō vōs crās effigiem spectātūrōs esse.

Crās animālia mappās torquēbunt.

Dicō animālia crās mappās tortūra esse.

II. VŌX PASSĪVA. In Pēnsō XXVIII Tempus Praesēns et Tempus Praeteritum habuistis. (Heri mappa percussa est: hodiē mappa ferītur.) *Crās mappa feriētur.*

Quaestiō est: Quid fiet?

Crās mappa feriētur.

Crās mappae ferientur.

Crās cucullus induētur.

Crās cucullī induentur.

Crās os rapiētur.

Crās ossa rapientur.

Crās liber spectābitur.

Crās librī spectābuntur.

Crās auris torquēbitur.

Crās aurēs torquēbuntur.

Crās mappa feriētur.

Dicō mappam crās percussum irī.

Crās cucullus induētur.

Dicō cucullum crās indūtum irī.

Crās os rapiētur.

Dicō os crās raptum irī.

Crās librī spectābuntur.

Dicō librōs crās spectātum irī.

Crās meae aurēs torquēbuntur.

Dicō meās aurēs crās tortum irī.

Verba Dēpōnentia fōrmās plērumque passīvās, significātiōnēs actīvās habent.

Partēs Prīncipālēs, exemplī grātiā, sunt: *Sequor: sequi: secūtus sum.*

Hodiē sequor Dīcō mē hodiē sequī.

Heri secūtus sum Dīcō mē heri secūtum esse.

Crās sequentur Dīcō eōs crās secūtūrōs esse.

Imperātīvus: (Tū) sequere. (Vōs) sequimini.

Partēs Prīncipālēs: Sum: esse: fui: futūrus.

Tempus Futūrum: Erō. Eris. Erit. Erimus. Eritis. Erunt.

Partēs Prīncipālēs: Possum: posse: potuī, (Īnfīnītīvum Futūrum dēest)

Tempus Futūrum: Poterō.

Poteris.

Poterit.

Poterimus.

Poteritis.

Poterunt.

PĒNSUM XXXII

Dēbita reddere melius est quam negāre. Āiunt quondam in urbe Germānōrum permultōs mūrēs habitāvisse. Magistrātūs voluērunt haec animālia expellere, sed mūrēs manēre māluērunt. “Fēlēs importābimus,” dīxērunt cīvēs; sed fēlēs hī mūrēs nōn timuērunt. “Omnia dēlēbunt,” dīxērunt cīvēs; et vērō paene omnia dēlēvērunt. Tum, post longum tempus, ad magistrātūs vēnit tībīcen senex. “Ego expellam vōbīs hōs mūrēs,” dīxit hic homō procērus et macer: “sed quid mihi dabitis?” Tum magistrātūs dīxērunt sē tībīcinī m nummōs datūrōs esse.

Āiunt in mediā urbe stetisse tībīcinem, et tībīis canere coepisse; statim ex omnibus partibus urbis vēnisse mūrēs. “Ad flūmen maximum mē vertam,”



MAGISTRĀTŪS MŪRĒS TĪBĪCEN

1. magistrātūs. 2. cōgitant. 3. fēlēs. 4. mūrēs. 5. tībīcen
macer. 6. tībīis canit. 7. puer pede claudus.

dixit tībīcen; et omnēs mūrēs secūtī sunt; mōmentō 15
temporis ōmnēs in flūmine dēmersī sunt et periērunt.
Mox revertit ille ad magistrātūs, quod praemiō potīrī
voluit, et dixit, “Date mihi nummōs meōs.” Sed
magistrātūs sēcum cogitāvērunt: “Mūrēs iam occidit,
nōn poterit illīs vītā reddere; hominem dīmīttēmus.” 20
Itaque mīsērunt nūntium, et iussērunt hunc dicere:
“Iocus fuit; ūnum nummum tībī habēbis.”

Quid ergō faciet tībīcen? Attendite. Tībīās iterum
statim capiet, et canet. Et nunc convenient omnēs
puerī et puellae, et tībīcinem sequentur. Nec patrēs 25
nec mātērēs nec magistrātūs eōs retinēre poterunt.
Hoc quoque putō: tībīcinem mox ad montem mag-
num adductūrum esse liberōs; illum in montis latere
iānuam apertūrum esse, et omnēs initūrōs esse. Ūnum
puerum āiunt claudum pede fuisse, et nimis lentē 30
prōcessisse; sic relictus est. Certō sciō hōs parentēs
numquam postea vīdisse liberōs; doluisse; sed eōs re-
cipere nōn potuisse.

Nōne putātis melius esse dēbita reddere quam
negāre?

35

PĒNSUM XXXIII

Duo nova tempora hōc in pēnsō discimus, quōrum
nōmina sunt Plūsquamperfectum et Futūrum Perfec-
tum. Īnfra et fōrmās et ūsūs īspicite, ut omnia
plānē intellegātis.

I. *Nudiūs tertius mappam torsi.*

Heri dixī mē mappam iam prīdiē torsisse.

Itaque, *heri mappam nōn torsi, sed torseram.*

A. TEMPUS PLŪSQUAMPERFECTUM. VŌX ACTĪVA.

Quaestiō: Quid fēcerās? et c.

Torseram,	torserās,	torserat.
Torserāmus,	torserātis,	torserant.
Indueram,	induerās,	induerat.
Induerāmus,	induerātis,	induerant.
Percusseram,	percusserās,	percusserat;
et c.		

Mappam torseram; dīcō mē mappam torsisse.

B. TEMPUS PLŪSQUAMPERFECTUM. VŌX PASSĪVA.

Quaestiō: Quid factum erat?

Mappa (ā mē, ā tē, ā nōbīs, et c.) torta erat.

Mappa indūta erat, mappa percussa erat, mappae percussae erant.

Mappa indūta erat; dīcō mappam indūtam esse.

II. *Hodiē* dīcō mē mappam torquēre.*Crās* dīcam mē mappam *iam* torsisse.Itaque, *crās* mappam nōn torquēbō, sed torserō.

A. TEMPUS FUTŪRUM PERFECTUM. VŌX ACTĪVA.

Quaestiō: Quid fēceris? et c.

Torserō,	torseris,	torserit.
Torserimus,	torseritis,	torserint.
Induerō,	indueris,	induerit.
Induerimus,	indueritis,	induerint.
Percusserō,	percusseris,	percusserit;
et c.		

Mappam torserō; dīcō mē mappam tortūrum esse.

B. TEMPUS FUTŪRUM PERFECTUM. VŌX PASSĪVA.

Quaestiō: Quid factum erit?

Mappa (ā mē, ā tē, ā nōbīs, et c.) torta erit.

Mappa indūta erit, mappa percussa erit, mappae percussae erunt.

Mappae percussae erunt; dicō mappās percussū īrī.

PĒNSUM XXXIV

Vēnātor, quī tōtum diem per silvās vagātus erat, ad tumulum accessit quem antea nōn viderat. Summās frondēs (quās avēs congesserant) amōvit; sub quibus puerum puellamque invēnit quī diū ibi dormīverant. Quōrum dē fātō (nam mortuī erant) haec est fābula. 5

Voluerant flōrēs carpere; quōs pulcherrimōs intrā silvās abditōs esse arbitrātī erant. Quās in silvās igitur errāverant, sed nōn satis magnum numerum colligere potuerant. Iam multa milia passuum īverant, quae circiter xx esse putāverunt, et advēnerant tenebrae 10 noctis. Quae timōre puellam opprimere coeperant, sed frāter fortis erat, et nōndum lacrima ex oculīs illī ēlapsa erat. Nōn diū dubitāverat, sed sorōrī dīxerat: "Viam reperīre nōn possumus per quam ad hunc locum pervēnimus; haec arbor sub quā stāmus 15 nōs per noctem dēfendet. Est bona arbor, cuius glandēs nōbīs cibum dabunt, et quae ipsa nōbīs praesidiō erit ā tempestāte; cui quoque māne grātiās agēmus. Crās bene dormīverō, et tū bene dormīveris; sic validiōrēs erimus." Quō dictō, lassitūdine cōfectī sub 20 arbore cōstiterant, Deum adōrāverant, ut ā parentibus doctī erant, mox dormīverant.

Māne ēvigilāverant liberī, et rēctā domum īre cōn-

stituerant. Sed omnia indicia quae anteā nōtāre cōn-
 25 suēverant nunc falsa erant — arborēs quārum rāmī
 longiōrēs fuerant, cōsilium agricolae ā quō dē viā
 quaesiverant. Dixerant, “Sub vesperum domum per-
 vēnerimus; domō nōn longē absumus; domī parentēs
 nōs colent, quibus tam diū adventus noster expectā-
 30 tus erit.” Sed nōn pervēnerant. Nōn omnia nārrābō
 quae fēcērunt; hoc ad finem factum esse sciō, quod
 suprà nārrāvī.

Quī	quae	quod	Quī	quae	quae
Quem	quam	quod	Quōs	quās	quae
Cuius	cuius	cuius	Quōrum	quārum	quōrum
Cui	cui	cui	Quibus	quibus	quibus
Quō	quā	quō	Quibus	quibus	quibus

PĒNSUM XXXV

Ūnum tempus verbī adhūc restat quod vōbīs nōn-
 dum dedimus. Sī dicō “*torsī*” significō mē semel an-
 tehāc torsisse: quodsī dicere volō mē **saepe** vel **diū** vel
cōnsuētūdine aliquid **antehāc** torsisse (vel cōnātum esse,
 vel coepisse — quae significātiōnēs rāriōrēs sunt) tum
 dicō **torquēbam**. Hanc partem verbī Tempus Imper-
 fectum appellāmus; nōnnumquam quidem idem ferē
 significat quod Tempore Praeteritō quoque significātur.

A. Vōx ACTĪVA.

Quaestiō est: Quid faciēbās? et c.

Mappam	feriēbam,	feriēbās,	feriēbat,
mappam	feriēbāmus,	feriēbātis,	feriēbant.
Mappam	induēbam,	induēbās,	induēbat,
mappam	induēbāmus,	induēbātis,	induēbant.

Mappam	rapiēbam,	rapiēbās,	rapiēbat,
mappam	rapiēbāmus,	rapiēbātis,	rapiēbant.
Mappam	spectābam,	spectābās,	spectābat,
mappam	spectābāmus,	spectābātis,	spectābant.
Mappam	torquēbam,	torquēbās,	torquēbat,
mappam	torquēbāmus,	torquēbātis,	torquēbant.

Eram, erās, erat, erāmus, erātis, erant.
 Poteram, poterās, poterat, poterāmus, poterātis, poterant.

Mappam feriēbam; dicō mē mappam percussisse.

Mappam torquēbam; dicō mē mappam torsisse.

In lūdō erātis; dicō vōs in lūdō fuisse.

Intellegere poterant; dicō illōs intellegere potuisse.

B. VŌX PASSĪVA.

Quaestiō est: Quid fiēbat? et c.

Mappa feriēbātur; mappae feriēbantur.

Mappa induēbātur; mappae induēbantur; et c.

Mappa induēbātur; dicō mappam indūtā esse.

PĒNSUM XXXVI

Fābulam pernōtam saepe audīvistis dē Washingtoniō et cerasō. Hanc fābulam nārrābō, et fortasse nōnnūlla addam quae antehāc nōn audīvistis. Georgius cerasōs amābat (semper amāvit), et pater eius multās cerasōs in agrō suō habuit. Sātūrnī diē, quoniam ad lūdum nōn ībat (cōnsuētūdine nōn iit), 5
 primā lūce surrēxit, et in agrum properāvit. Ientāculum nōndum habuerat, itaque mox ēsuriēbat (ēsuriēre coepit). Multās cerasōs rubrās et dulcēs vīdit, et tangere cōnābātur (iterum iterumque cōnātus est); 10
 sed tangere nōn potuit. Mox arborem ascendēbat (ascendere cōnātus est); sed nimis parvus fuit, neque

imōs rāmōs attingere potuit. Et semper ēsuriēbat (maior ūnō quōque mōmentō factus est famēs); et
 15 obliuiscēbātur (obliuiscī coepit) patrem sē iussisse secūrim numquam tangere; post longam hōram nōn iam sē continēbat (continēre cōnātus est), sed ad domicilium revertit et secūrim petiuit.

Tum, ut verbō dicam, arborem cecidit; et cerasōs
 20 gustābat (gustāre coepit); sed hōc ipsō tempore aduēnit pater eius, et puer fugiēbat (fugere voluit). Sed pater “Manē” inquit: “aliquid ā tē quaerere volō.” Georgius lacrimābat (lacrimāre coepit), sed pater illi virgam exhibuit, et quaesīvit, “Quis arborem cecidit?”
 25 Sī negābis tē fēcisse, tibi crēdam.” Et Georgius virgam spectābat (diū spectāuit) et cōgitābat (diū cōgitāuit). Pater enim sevērus fuit, et magnā sevērītate pūniēbat (semper pūnīuit). Fīlius quoque scīvit patrem hōc tempore sibi nōn ignōtūrum esse. Sed fortis
 30 erat (semper fuit) et vērāx, et dīxit: “Ego, pater, cecidī. Mentīrī nōn possum.”

PĒNSUM XXXVII

In hōc pēnsō Cōnspectum Verbōrum cum quaestiōnibus habētis.

I. Vōx Actīva.

Partēs Principālēs { Faciō: facere: fēcī: factum.
 Tollō: tollere: sustulī: sublātum.

A. Tempus Plūsquamperfectum.

Quid iam antehāc fēcerātis? Iam antehāc sustulerāmus.

Quid dīcitis (vōs iam antehāc

fēcisse)? Dīcimus nōs iam antehāc sustulisse.



GEORGIUS CERASUS

1. secūris. 2. dēcidit. 3. cerasus. 4. mūrus. 5. virga. 6. bi-
dēns. 7. olīva. 8. asparagus. 9. mālum Pūnicum. 10. glāns.
11. ālea. 12. cerasī.

B. Tempus Praeteritum.

Quid antehāc fēcistis? Antehāc sustulimus.

Quid dīcitis (vōs antehāc fēcisse)? Dīcimus nōs antehāc sustulisse.

C. Tempus Imperfectum.

Quid cōnsuētūdine faciēbātis? . Cōnsuētūdine tollēbāmus.

Quid dīcitis (vōs cōnsuētūdine fēcisse)? Dīcimus nōs cōnsuētūdine sustulisse.

D. Tempus Praesēns.

Quid nunc facitis? Nunc tollimus.

Quid dīcitis (vōs nunc facere)? . Dīcimus nōs nunc tollere.

E. Tempus Futūrum.

Quid posthāc faciētis? Posthāc tollēmus.

Quid dīcitis (vōs posthāc factūrōs esse)? Dīcimus nōs posthāc sublātūrōs esse.

F. Tempus Futūrum Perfectum.

Quid post trēs diēs iam fēcēritis? Post trēs diēs iam sustulerimus.

Quid dīcitis (vōs post trēs diēs iam factūrōs esse)? Dīcimus nōs post trēs diēs iam sublātūrōs esse.

II. VŌX PASSĪVA.

Partēs Prīncipālēs:	{	Fiō:	fieri:	factus sum.
		Habitō:	habitāre:	habitāvī: habitātum.
		Habitor:	habitārī:	habitāta sum (—urbs loquitur).

A. Tempus Plusquamperfectum.

Quid iam antehāc factum erat? . Urbs iam antehāc habitāta erat.

Quid dīcitis (iam antehāc factum esse)? Dīcimus urbem iam antehāc habitātam esse.

B. Tempus Praeteritum.

Quid **antehāc factum est?** . . . Urbs antehāc habitāta est.

Quid dicitis (antehāc factum esse)? Dīcimus urbem antehāc habitātam esse.

C. Tempus Imperfectum.

Quid **cōsuētūdine fiēbat?** . . . Urbs cōsuētūdine habitābātur.

Quid dicitis (cōsuētūdine factum esse)? Dīcimus urbem cōsuētūdine habitātam esse.

D. Tempus Praesēns.

Quid **nunc fit?** Urbs nunc habitātur.

Quid dicitis (nunc fieri)? . . . Dīcimus urbem nunc habitārī.

E. Tempus Futūrum.

Quid **posthāc fiet?** Urbs posthāc habitābitur.

Quid dicitis (posthāc factum iri)? Dīcimus urbem posthāc habitātum iri.

F. Tempus Futūrum Perfectum.

Quid **iam posthāc factum erit?** Urbs iam posthāc habitāta erit.

Quid dicitis (iam posthāc factum iri)? Dīcimus urbem iam posthāc habitātum iri.

PĒNSUM XXXVIII

Primum in Pēnsō XXVIII verbum duābus partibus cōnfectum vidētis; exempli grātiā, Mappa **spectāta** est. Haec prīma pars verbī Participium appellātur. Verba plērumque habent participia quattuor. Hōc modō eīs ūtimur:

Spectātus: spectāta: spectātum (— haec iam intellegitis).

Spectātūrus: spectātūrus sum idem ferē significat ac **spectābō**.

Spectāns: Puer effigiem spectāns eam ferit, id est, Puer effigiem spectat et eam ferit.

Spectandus: spectandus sum significat: **Necesse est mē spectārī**.

Veniendum: veniendum est vōbīs significat: **Necesse est vōs venīre**.

Īnfrā scrīpta sunt Participia:

	PASS. PRAET.	ACT. FUT.	ACT. PRAES.	PASS. FUT. (GERUNDĪVUM)
Feriō:	Percussus	Percussūrus	Feriēns	Ferendus
Induō:	Indūtus	Indūtūrus	Induēns	Induendus
Rapiō:	Raptus	Raptūrus	Rapiēns	Rapiendus
Spectō:	Spectātus	Spectātūrus	Spectāns	Spectandus
Torqueō:	Tortus	Tortūrus	Torquēns	Torquendus

Haec verba summā cūrā īnspicite, saepe enim vōbīs ūsūrpan̄da erunt:

(Ego) volō, (tū) vīs, (ille) volt;
 (Nōs) volumus, (vōs) voltis, (illī) volunt.
Volēbam, et c. (simile est verbō “induere”).

Eōdem modō: Nōlō, nōn vīs, nōn volt;
 Nōlumus, nōn voltis, nōlunt.
Nōlēbam, et c.

Et hoc quoque: Mālō, māvīs, māvolt;
 Mālumus, māvoltis, mālunt.
Mālēbam, et c.

Hōrum verbōrum partēs prīncipālēs hae sunt:

Volō: velle: voluī. Nōlō: nōlle: nōluī. Mālō: mālle: mālui.

PĒNSUM XXXIX

Quondam in Graeciā habitāvit puer, cui nōmen fuit Phaethōn. Hic mātrem amantem habuit, et pater, filiō nōn cognitus (tantum cognātus) fuit Apollō. Māter Phaethontī quaerentī multa nārrābat dē patre
5 cius, splendentī deō sōlis. Itaque puer multum sē iactābat, dīcēns amīcīs suis sē esse filium sōlis. Paulō post, amīcī hunc glōriantem ōderant, et dīxērunt illī dēmōnstrandum esse Apollinem esse patrem. Respondit sē hoc factūrum esse. Filiō quaerentī (et querentī)
10 māter dīxit: “Versātur māne in regiōne sōlis orientis pater tuus; eō eundum est et petendum. Ego comes ire nōn possum; sed ille sciet tē esse suum ipsīus filium.”

Itaque puer in eam partem prōcessit. Mox nōn impeditus ad patrem pervēnit, et omnia illī nārrāvit.
15 Furōre incēnsus propter contumēliam puerōrum Apollō dīxit sē quodcumque rogāret filiō datūrum esse. Fīlius ignōrāns dīxit sē velle equōs sōlis illō ipsō diē per caelum agere. Cui pater, “Hoc tibi minimē est petendum,” inquit, “equī tibi nōn sunt pāritūrī.” Sed
20 diū recūsāns postrēmō permīsit hoc filiō quod iūrāverat. Itaque Phaethōn in currum ascendit, Aurōra ab Apolline iussa forēs aperuit, et equī ā rēge appellātī in caelum exiērunt.

Duās hōrās nihil timēns puer bene agēbat, sed equī
25 scientēs sē nōn ab Apolline regī, tandem ab itinere discessērunt, et propius terram contendēbant. Arborēs viridēs, rīvōs fluentēs, agrōs virentēs, incendēbant; omnēs quoque in Āfricā habitantēs nigrī factī sunt, et ad hunc diem nigrī manent. Exinde longē ā terrā

discessērunt equī perterritī, et omnia frīgēbant. Mag- 30
nīs clāmōribus rogābant Iovem patientēs mortālēs,
dīcentēs sē moritūrōs esse. Et Iuppiter ē somnō
ēvigilāns mīsit fulmen, et Phaethōn statim ē caclō
dēiectus, mortuus et ignī cremātus, in flūmen concidit,
et ad hoc tempus ā Cynō amicō in aquā petitur. 35

PĒNSUM XL

Commemorant scrīptōrēs in Siciliā īnsulā fuisse
puellam, Proserpinam appellātam. Cum aliīs puellīs
parī aetāte cottīdiē ad collēs exībat. Quōdam diē
mediae aestātis complūrēs hārum puellārum colloquē-
bantur; altera pars prope flūmen in aequō locō gradūs 5
cōferre volēbat, aliae mare cōspiciendī causā collem
ascendere māluērunt. Proserpina sē cum illīs con-
iūnxerat quae collem dēlēgerant, nam neque altitūdō
neque difficultās iter cōservandī illam impedīvit.
Celeritāte omnēs illi cessērunt, auctōritās illius ab 10
omnibus accepta est, cupidē cōnfertō agmine illam
cōsequēbantur.

Nōn longē ab alterā parte aberant, atque cēterae
puellae flōrēs iam carpēbant. Proserpina autem dux
adhūc nōlēbat sinum flōribus complēre; prīmum quās- 15
dam herbās carpere voluit, quod anum aegram cognō-
verat, cui cōpiam cottīdiānam frūctuum et herbārum
cum dīligentiā adferēbat. Herbae in corbem amplum
coniectae erant, quem dextrā manū sēcum portāre
coacta est; deinde aliās animum advertit, et mox suae 20
cohortī aderat. Hae frūctūs et bācās iam comparā-
verant, et prandium commūne collocāverant.

Post satis longum tempus edere dēstitērunt et domum gradūs referendī cōnsilium cēpērunt. Iam
 25 dēcrētum erat voluntātī Proserpinae concēdere, sed
 subito, "Sonitum audiō," monet puella prope Proserpinam sedēns, "aliquis adest." Colloquiō omnēs dē-
 sistunt, neque timōre affectae sē commovēre audent.
 Quod nōlunt, vident; nam ex propinquō locō adoritur
 30 deus terribilis, bidente armātus, et certō sciunt illum
 Plūtōnem esse. Statim cōfirmat sē Proserpinam nō-
 lentem volentem ad sua rēgna dēlātūrum esse, et
 rapit. Magnā vōce clāmant puellae, sed auxilium ad-
 ferre nōn possunt, et cum captīvā pulcherrimā abit
 35 deus.

PĒNSUM XLI

Modum novum habēmus, neque Indicātivum neque
 Infīnitivum, sed Subiūctivum. Illūstrātur in hāc

FŌRMULĀ QUĪNTĀ:

Quaerō	quis	mē	<u>feriat.</u>
Animadvertō	cuius	cucullum	<u>induat.</u>
Exquirō	cui	nummum	<u>rapiat.</u>
Rogō	quem		<u>spectet.</u>
Ostendō	ā	quō	<u>torqueātur.</u>

TEMPUS PRAESĒNS MODĪ SUBIŪNCTIVĪ:

Feriam,	feriās,	feriat.
Feriāmus,	feriātis,	feriant.
Feriātur,	feriantur.	
Induam,	induās,	induat.
Induāmus,	induātis,	induant.
Induātur,	induantur.	

Rapiam,	rapiās,	rapiat.
Rapiāmus,	rapiātis,	rapiant.
Rapiātur,	rapiantur.	
Spectem,	spectēs,	spectet.
Spectēmus,	spectētis,	spectent.
Spectētur,	spectentur.	
Torqueam,	torqueās,	torqueat.
Torqueāmus,	torqueātis,	torqueant.
Torqueātur,	torqueantur.	

Haec quoque animadvertite:

Velim, velīs, velit, velīmus, velītis, velint.

Nōlim, et c. Mālim, et c.

Sim, sis, sit, sīmus, sītis, sint.

Eam, eās, eat, eāmus, eātis, eant.

Possim, possīs, possit, possīmus, possītis, possint.

PĒNSUM XLII

Animadvertunt puellae quālēs equī currum trahant, et quam in partem deus ferātur; sed nē haec quidem Cererī mātīrī indicāvisse videntur. Vespere Proserpina domum nōn revertitur, itaque mātēr exīstimat aliquid malī certē illī accidisse. Itaque ēgreditur, magis et magis calamitātem verēns. Per tōtam noctem mulier misera errātiōnem nōn intermittit, vix crēdēns tantum facinus susceptum esse quantum frāter fēcerat. (Nam Cerēs soror Plūtōnis fuisse dīcitur.)

Interim Plūtō ēreptam virginem cohortātur ad amī- citiam, sī nōn ad amōrem; modo pollicētur, modo minātur; illa libertātem tantum dēsīderat, neque libe- rātur. Tandem in fugā ad rīvum prōgressī sunt, quī

inimicus illis sē obicit velut mūrum. Plūtō nōn pos-
 15 tulat cūr sē obiciat, sed certō ictū terram ferit, ibique
 fit magnus hiātus. Certō sciēns quō eant, Proserpina
 zōnam suam in rīvum iacit. Prōgrediuntur, et mox in
 rēgnum Plūtōnis intrant.

Sed quid putātis intereā facere Cererem? Diū va-
 20 gātur, sed nēmō docēre potest ubi sit filia. Et iam
 spēs ferē dēest; ambulat casū prope rīvum in Italiā,
 et subitō, mirābile dictū, — zōnam videt. Statim fi-
 liae esse cognōscit, et capit. Prōgreditur, et mox ad
 fontem venit, cui nōmen est Arethūsa. Dormit Cerēs,
 25 et fōns loquitur. Hic fōns — paene incrēdibile est —
 subter terram dēscendit, rēgna Plūtōnis praeterit, paulō
 post in Siciliā exit. Ille memoriā tenet, sē Proserpinam
 vīdisse, itemque mātrem certiōrem facit ubi sit. Do-
 let Cerēs, quod cēnsent Proserpinā numquam liberam
 30 ēgressūram esse. Dolet multitudō gentium, quod Ce-
 rēs cōstituit terram frūctibus nōn diūtius iuvāre, et
 hiems ācris omnēs herbās interficit.

PĒNSUM XLIII

I. Sī tē ad amīcum meum mittō (vel mīsī), **prop-
 tereā quod volō** (vel voluī) tē eī aliquid **dīcere**;

(a) Mittō tē **ut hoc dīcās**; vel

(b) Mīsī tē **ut hoc dīcerēs**.

II. Quodsī tē retineō, **proptereā quod nōlō** (vel nō-
 luī) tē eī id **dīcere**;

(c) Retineō tē **nē hoc dīcās**; vel

(d) Retinuī tē **nē hoc dīcerēs**.

III. In sentiētiis (b) et (d) suprā scrīptīs, novam verbī fōrmam habētis quam Tempus Imperfectum Modī Subiūnctīvī appellāmus.

Habētis igitur

A. FŌRMULAM VI.

Fēcit hoc quō nōbīlior fieret.

Imperāvit mīlitibus ut ōppidum intrārent.

Nūntiāvit victōriam nē mūnitiōnī nocērētur.

Appellāvit equitem quī portam aperīret.

Liberāvit captīvōs nē carcerem labefacerent.

TEMPUS IMPERFECTUM MODĪ SUBIŪNCTĪVĪ:

Fierem,	fierēs,	fieret.
Fierēmus,	fierētis,	fierent (— induerem).
Intrārem,	intrārēs,	intrāret.
Intrārēmus,	intrārētis,	intrārent (— spectārem).
Nocērem,	nocērēs,	noceret.
Nocērēmus,	nocērētis,	nocerent (— torquērem).
Aperīrem,	aperīrēs,	aperīret.
Aperirēmus,	aperirētis,	aperīrent (— ferīrem).
Labefacerem,	labefacerēs,	labefaceret.
Labefacerēmus,	labefacerētis,	labefacerent (— raperem).

B. Sententiae Fōrmulae VI suprā scrīptae hōc modō cōnformārī possunt, sī Tempus Praesēns ūsūr-pāmus:

Facit hoc quō nōbīlior fiat.

Imperat mīlitibus ut oppidum intrent.

Nūntiat victōriam nē mūnitiōnī noceātur.

Appellat equitem quī portam aperiat.

Liberat captīvōs nē carcerem labefaciant.

PĒNSUM XLIV

Omnēs gentēs ēsuriēbant, et manūs ad Iovem tollēbant petentēs ut populōs servāret. Illī enim prōvidēre nōn poterant nē ūniversī famē opprimerentur et perīrent. Tam diū querēbantur quam diū Iuppiter resistēbat; et tandem tot precibus superātus deus statuit
5 Proserpinam liberāre, hāc tamen condiōne, ut puella iūrāre posset sē nihil in rēgnō Plūtōnis ēdisse. Itaque Cerēs ipsa prōfecta est ut filiā sūmeret, et iam paene effēcerat id quod voluit, Plūtōne invitō.

10 Sed umbra quaedam illās prohibēbat nē ex regiōnibus mortis exīrent, cupiēns ut puella longē ā superīs semper habitāret. Cognōverat enim, quod Proserpina fortasse iam oblīta erat, eam illō ipsō diē sex sēmina māli Pūnici ēdisse. Lacrimae nihil valuērunt; nōn licuit
15 puellae tōtum annum in terrā versārī, sed necesse erat sex mēnsēs in utrāque regiōne vīvere. Ubi in nostrā terrā est, nātūra plūrimīs flōribus ōrnātur, avēs cantant, nāscuntur et crēscunt omnia, ut per reliquam partem annī vītā sustineant et per longam hiemem
20 ad edendum ūtilia sint. Sed ubi invitā sub terram dēscendit, caelum lacrimat, undique mūtantur omnia, nē gentēs hūmānae mortis oblīvīscī incipiant, nec iam “Mementō morī” dīcant. Poenam dat nātūra quod haec optima puella sex sēmina comēdit, et umbra illa
25 malevolēns ea quae perspexerat Plūtōnī dētulerat. Grātiās dīs omnibus oportet agī quod sex potius quam duodecim ēdit, nam nunc quidem plērique putant nōs vix satis longam habēre aestātem, nimis longam hiemem patī.

PĒNSUM XLV

I. Sī **nunc** puerum spectās et huius puerī nōmen scīre volō, hoc quaerō, “**Dic mihi quem spectēs.**” (Vidē in Pēnsō XLI “Rogō.”) Quodsī **antehāc** hunc puerum spectābās vel spectāvistī vel spectāverās, hoc quaerō, “**Dic mihi quem spectāverīs.**” Hoc verbum (spectāverīs) in Tempore Perfectō Modī Subiūctīvī est.

II. Sī **iam antehāc** puerum spectāverās, et eius nōmen scīre voluī vel volēbam, tum **quaesivī** (quaerēbam) **quem spectāvissēs.** Hoc verbum (spectāvissēs) in Tempore Plūsquamperfectō Modī Subiūctīvī est. Fōrmās igitur et sententiās infrā habēmus.

A. TEMPUS PERFECTUM MODĪ SUBIŪCTĪVĪ:

Percusserim,	percusserīs,	percusserit.
Percusserīmus,	percusserītis,	percusserint.
Induerim,	induerīs,	induerit, et c.
Rapuerim,	rapuerīs,	rapuerit, et c.
Percussus sit;	percussī sint;	
Indūtus sit;	raptus sit; et cētera.	

B. TEMPUS PLŪSQUAMPERFECTUM MODĪ SUBIŪCTĪVĪ:

Percussissem,	percussissēs,	percussisset.
Percussissēmus,	percussissētis,	percussissent.
Spectāvissem,	spectāvissēs,	spectāvisset, et c.
Torsissem,	torsissēs,	torsisset, et c.
Percussus esset;	percussī essent;	
Spectātus esset;	tortus esset; et cētera.	

C. Animadvertite summā cum cūrā quae tempora ūsūrpentur:

Sciō quem nunc spectēs et quem antehāc spectāveris.

Sciēbam quem illō tempore spectārēs et quem iam antehāc spectāvissēs.

D. Etiam *coniūntionem* cum habēmus; respondet quaestiōnī **quandō**, vel quaestiōnī **cūr**; hī ambō ūsūs in sententiis infrā scriptis illūstrantur. Tertiam quoque significātiōnem habet **cum**, quae hāc sententiā illūstrātur; **Cum caecus sit, tamen** beātus est; id est, **Caecus est, sed tamen** beātus est. In hāc significātiōne **cum** eadem tempora et modōs habet quae **cum** quod quaestiōnī **cūr** respondet. Sequitur

FŌRMULA VII:

Quandō, Ō turpis, dormīs? Cum labor adest (aderit, adfuit), dormiō.

Cūr, Ō turpis, dormīs? Cum labor adsit (adfuerit), dormiō.

(Possumus ūsūrpāre *dormivisti, dormivī, sī* tempus perfectum, nōn tempus praeteritum, significātur.)

Quandō, Ō audāx, pugnābās? Cum hostēs adorirentur (adortī essent), pugnābam.

Cūr, Ō audāx, pugnābās? Cum hostēs adorirentur (adortī essent), pugnābam.

(Possumus ūsūrpāre *pugnāvisti, sī* tempus praeteritum, nōn tempus perfectum, significātur: vel possumus ūtī *pugnāverās*.)

Quandō, Ō iūste, superābis? Cum iūs valēbit (valuerit, — indicātivum) superābō.

Cūr, Ō iūste, superābis? Cum iūs valeat (valuerit, — subiunctivum) superābō.

(Possumus ūsūrpāre *superāveris* in locō vocābulī *superābis*.)

PĒNSUM XLVI

Cum iam fābulās dē hominibus pernōtās, nōnnūllās etiam dē dīs et deābus antīquīs minus nōtās audīverītis, dē bellō antīquissimō nunc nārrābō. Vōs omnēs dē Caesare scītis, cum elārissimus imperātor omnium Rōmānōrum fuerit. Cum in Belgīs bellum gereret, 5 multās nātiōnēs facile superābat, sed Nervii sē trādere nōlēbant; lēgātiōnem ad Caesarem nōn mittēbant, pācem recūsābant, cum sē Rōmānīs virtūte praestāre putārent. Quārē Caesar cōstituit Nervios vincere.

Audīverat eōs trāns Sabim flūmen exercitum cōstitu- 10 isse, ubi impetum Rōmānōrum exspectābant. Proximae flūminī erant silvae, in quibus omnēs cōpiās tenēbant. Ab utrāque rīpā flūminis nāscēbantur collēs; in alterā cum essent hostēs, in alterā Caesar castra posuit. Ut mōs erat cum hostibus appropinquāret, sex legiōnēs 15 praemisit quae castra mūnīrent, equitātum ad flūmen mīsīt quī hostēs pellerent. Sed cum hī ad rīpam vēnissent, Nervii in eōs vehementer impetum fēcērunt, et usque ad vāllum castrōrum Rōmānōrum persequēbantur. Cum mīlitēs in opere occupātī essent, quīdam 20 praetereā longius aggeris petendī causā prōcessissent, tamen Caesar omnēs celeriter revocāvit, aciem instrūxit, signum pugnandī dedit.

Propter celeritātem hostium omnia nōn secundum ordinem rei militāris fiēbant. In sinistrā parte aciēi 25 institūta erat decima legiō cui praeerat Labiēnus lēgātus; contrā hanc pugnābant socii Nerviorum, Atrebatēs nōmine; hī nē paulisper quidem resistēbant, sed in flūmen reiectī sunt; ad postrēmum vix ūnus super-

30 fuit. Cum castra ā fronte quoque nūdāta essent, unde
 militēs hostēs persequentēs discesserant, omnēs Nervii,
 ab illō ductī quī summam imperī tenēbat, ad hunc lo-
 cum contendērunt. Castra facile occupābant, quod
 cum vīdissent, eī quī cum impedimentīs veniēbant per-
 35 territī fugiēbant.

PĒNSUM XLVII

Perlegite iterum capita I et II Pēnsī XLIII. Deinde
 haec animadvertite.

I. Sententiās plānē explicō (vel explicāvī); itaque
 eās intellegitis (vel intellēxistis). Id est:

(a) **Tam plānē** explicō ut intellegātis; vel

(b) **Tam plānē** explicāvī ut intellegerētis.

II. Quodsī nōn plāna sed obscūra est (vel erat) ex-
 plicātiō:

(c) **Tam obscurē** explicō ut nōn intellegātis; vel

(d) **Tam obscurē** explicāvī ut nōn intellegerētis.

Habēmus igitur

FŌRMULAM VIII:

Ratiō ea (tālis) est quae ab omnibus probētur (probāta sit).

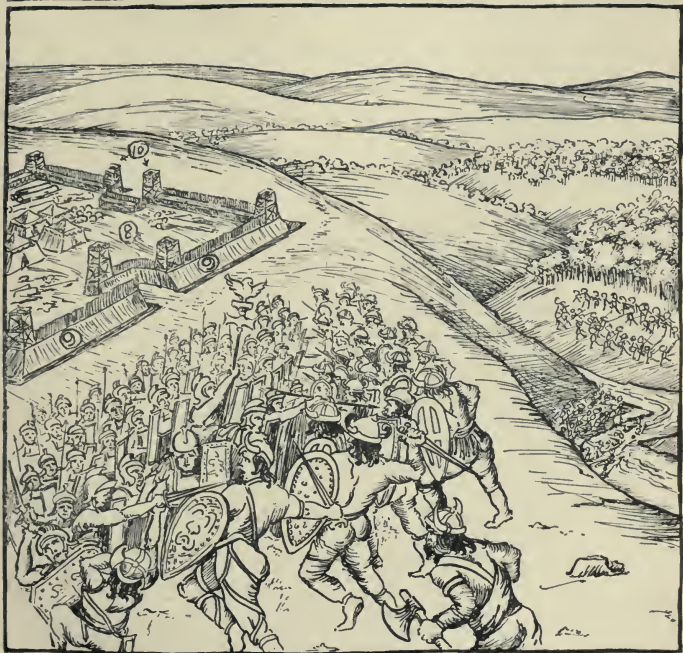
Exemplum tam commodum dedit ut rem lūcidē explānāret.

Sententiās tam facilēs prōpōnam ut omnēs cōscribere pos-
sint.

Ūsum scribendī tam singulārem magister habuerat ut nēmō
 scriptūrā legere posset.

Litterās ita scripserit ut classis significātiōnem nōn intellēxe-
rit.

Tantō gladiō ūtēbātur ut virī virēs eius experiri nōllent.



CASTRA ET PROELIUM CAESARIS

1. equitatus. 2. equi. 3. currus. 4. hasta. 5. gladius. 6. mucro. 7. scutum. 8. castra. 9. agger. 10. turrès. 11. impedimenta.

PĒNSUM XLVIII

Itaque ēvēnit ut fortūna Rōmānōs paene dēsereret. Equitēs Trēverōrum, quī sociī erant, quoniam legiōnēs premī et hostēs castra obtinēre vidērent, ad suam cīvilitātem revertērunt. Rōmānōs victōs esse et spem salutis āmisisse renūntiāvērunt. Sed Caesar, sīc ut saepe anteā fēcerat, et militibus et centuriōnibus et tribūnīs et lēgātīs fidem integram habēbat; quam quidem opīniōnem virtūtis merēbantur. Ad dextrum cornū profectus est, ut subsidium suīs ferret; sed Nervii tam vehementer eōs premēbant ut duodecima legiō, et 5 praesertim cohors quārta, vix resistere posset. Caesar primum militi scūtum dētrāxit, quod ipse tam celeriter vēnerat ut omnia quae ad arma pertinērent sēcum nōn attulisset; deinde tam ācriter pugnāvit ut etiam vulnerātī peditēs ultrō similēs integrīs fierent et prīncipem 15 sequerentur.

Multum adiuvābant legiō septima quoque et duae legiōnēs quibus negōtium fuerat ut post commeātū subsidio venīrent. Illi quidem quī ad ulteriōrem partem castrōrum fūgerant, quod timērent nē occiderentur, 20 nōn iam periculum vidēbant, et sine tēlīs pugnābant. At hostēs Rōmānīs virtūte parēs erant; cum primī cecidissent, posterī in eōrum locum prōcessērunt, et corporibus eōrum institērunt, ut quasi ā castellō vel turri tēla in nostrōs conicerent. Neque ūllī ex multīs mili- 25 tibus volnus ā tergō accēpērunt.

Postridiē eius diēi, post victōriam Rōmānōrum nūntiātā, maiōrēs nātū Caesarī suōs pūblicē deditērunt. Ex senātū dīxērunt trēs sōlōs superesse, et sē potestā-

30 tem suam tōtam āmīsisse, neque rēs pūblicās neque
 privātās iam habēre. Caesar eōs ōrātiōne benignē co-
 hortātus est, neque obsidēs postulāvit; haec quoque
 beneficia illis dedit; suōs vīcōs permīsit ut retinērent,
 et finitimīs, quī neque familiārēs neque necessārii es-
 35 sent, imperāvit ut ab ūllā suspiciōne iniūriae sē suōs-
 que prohibērent.

PĒNSUM XLIX

Sequuntur octō sententiae, quibus illūstrantur
 genera casūs “Ablātivī Absolutī,” quī appellātur.
 Sententiae bīnae scriptae sunt, et rē vērā idem
 significant ambae quās sic coniūctās vidētis.

Cum lēx cognita esset, tum cōsul officium nōn dēseruit.
Lēge cognitā, cōsul officium nōn dēseruit.

Cum prōvincia servāta esset, eā dē causā quaestor im-
perātōrī praemium dedit.

Prōvinciā servatā, quaestor imperātōrī praemium dedit.

Cum ventus surgat, tamen magnum numerum nāvium
nōn vidēmus.

Ventō surgente, magnum numerum nāvium nōn vidēmus.

Sī soror parāta est neque caput movet, tum frāter has-
tam iacit.

Sorōre paratā neque caput movente, hastam iacit.

Quondam fuit apud Rōmānōs puella pulcherrima,
 nōmine Lara. Huius pulchritūdinem mirābantur om-
 nēs, maximē tamen loquāx erat, neque ā primā hōrā
 diēi usque ad vesperum tacēbat. Iove quondam cum
 5 dēliciis suis colloquente, audīvit Lara, et omnia Iūnōnī

nārrāvit. Hāc rē mox cognitā, Iuppiter valdē irātus Laram comprehendit et, laniō terribilī adhibitō, perfēcit ut lingua puellae abscīderētur. Deinde Mercuriō imperāvit ut Laram ad concilia inferōrum dūceret, ubi linguā abscīsā in aeternum mūta manēret. Itaque 10 deus, puellā comitante, ad rēgna Plūtōnis profectus est. Sed Lara, linguā nōn iam sē movente, multō blandior erat quam antea fuerat, et Mercuriō tanto-pere placuit ut, nullō mōmentō temporis praetermissō, illam adamāret et in mātirimōnium dūceret. Ab hīs 15 nātī sunt duo filiī, quī Larēs appellātī sunt. Omnis domus Rōmāna hōs deōs prope focum habēbat; quōrum ad pedēs iacēbat canis semper lātrāns, quī significāret Larēs semper vigilāre et domum cūstōdīre.

PĒNSUM L

Gāium Iūlium Caesarem omnēs cōsentiunt clārisimum fuisse Rōmānōrum; itaque quaedam dē illius vitā nōbīs audienda sunt. Dicunt illum primīs annīs ā L. Sullā agitātum esse, quod ille iuvenem timuerit; et Caesarem quondam ā tālī fugā revertentem ā pirātīs 5 captum esse; quōs autem illum nōn necāvisse, sed pretiō liberāvisse. His Caesar dīxerat sē omnēs crucī affixūrum esse, quod quidem nōn crēdidērunt; sed statim reversus tōtam manum cruce necāvit, quamquam propter misericordiam primum iugulāvit. 10

Dictum est illum quondam in Hispāniā imāginem Magnī Alexandrī vīdisse, et ingemuisse quod nihil dum ā sē memorābile actum esset, in aetāte quā iam Alex-

ander orbem terrarum subēgisset. Audīmus illum post
15 bella Gallica finīta, cum Pompēius illum arma trādere
iusserit, ad Rubicōnem flūmen cōstitisse, quod sī flū-
men trānsiverit bellum cīvile statim fiat. Sed mox
dixit "Iacta ālea estō," et trānsiit.

Āiunt illum quondam cum aliīs apud hospitem cēnā-
20 visse; sed quod asparagī unguentō nōn oleō parātī sint,
cēterōs recūsāvisse. Ille autem dixit satis malum esse
cibum hospitis recūsāre, sed quī urbānitātem alterius
calumniārētur, ipsum suam urbānitātem negāre. Nar-
rātur illī quondam nūntiātum esse Pharnācem rēgem
in Pontō contrā populum Rōmānum cum aliīs rēgibus
25 coniūrāre; quod cum Caesar audīverit, rēgem tam ce-
leriter vīcisse ut hunc nūntium remīserit: "Vēnī, Vīdī,
Vīcī."

Iam ad mortem illīus pervēnimus. Multī Rōmānī
eum ōdērunt, quod rēx esse volt. Semper vīta eius
30 periculōsior fit. Dīcit illī haruspex quīdam: "Cave
periculum, quod nōn ultrā Mārtiās Īdūs prōferētur."
Multa sunt portenta. Īdibus Martiīs in senātum venit.
Coniūrātī eum circumstant. Casca cōnfodit. Brūtum
videt Caesar. "Et tū, Brūte," graecē exclāmat, et
35 vīgintī tribus volneribus cōnfossus animam agit.

APPENDIX GRAMMATICUS

I. Dēclīnantur nōmina in Pēnsō XIX. (Mas. et Fēm. Acc. Gen. Dat. Abl.)

Dēclīnantur nōmina in Pēnsō XXII. (Mas. et Fēm. Nōm.)

Dēclīnantur nōmina in Pēnsō XXV. (Neutra.)

Dēclīnātur prōnōmen relātīvum in Pēnsō XXXIV.

II. Comparantur adiectīva in Pēnsō XXIX.

III. Coniugantur verba in Pēnsō I. (Praes. Indic. et Imper. Act. Sing.)

Coniugantur verba in Pēnsō II. (Praes. Indic. et Imper. Act. Plū.)

Coniugantur verba in Pēnsō VI. (Praes. Īnfīn. Act.)

Coniugantur verba in Pēnsō XIV. (Praet. Indic. Act.)

Coniugantur verba in Pēnsō XV. (Praet. Īnfīn. Act.)

Coniugantur verba in Pēnsō XXXI. (Fut. Indic. et Īnfīn.)

Coniugantur verba in Pēnsō XXXIII. (Plūsquamperf. et Fut. Perf. Indic.)

Coniugantur verba in Pēnsō XXXV. (Imperf. Indic.)

Coniugantur verba in Pēnsō XLI. (Praes. Subiūnc.)

Coniugantur verba in Pēnsō XLIII. (Imperf. Subiūnc.)

Coniugantur verba in Pēnsō XLV. (Perf. et Plūsquamperf. Subiūnc.)

Coniugantur verba in Pēnsō XXXVIII. (Participia.)

IV. Coniugātur verbum quod est *eō* in Pēnsīs IV, XIV, XLI.

Coniugantur verba quae sunt *sum* et *possum* in Pēnsīs XXIII, XXXI, XLI.

Coniugantur verba quae sunt *volō*, *nōlō*, *mālō* in Pēnsīs XXXVIII, XLI.

ADIECTĪVA

Nōm.	Acc.	Gen.	Dat.	Abl.
Mas. brevis	brevem	brevis	brevī	brevī
Fēm. brevis	brevem	brevis	brevī	brevī
Neu. breve	breve	brevis	brevī	brevī
Mas. brevēs	brevēs	brevium	brevibus	brevibus
Fēm. brevēs	brevēs	brevium	brevibus	brevibus
Neu. brevīa	brevīa	brevium	brevibus	brevibus
Mas. longus	longum	longī	longō	longō
Fēm. longa	longam	longae	longae	longā
Neu. longum	longum	longī	longō	longō
Mas. longī	longōs	longōrum	longīs	longīs
Fēm. longae	longās	longārum	longīs	longīs
Neu. longa	longa	longōrum	longīs	longīs
Mas. longior	longiorem	longiōris	longiōrī	longiōre
Fēm. longior	longiorem	longiōris	longiōrī	longiōre
Neu. longius	longius	longiōris	longiōrī	longiōre
Mas. longiōrēs	longiōrēs	longiōrum	longiōribus	longiōribus
Fēm. longiōrēs	longiōrēs	longiōrum	longiōribus	longiōribus
Neu. longiōra	longiōra	longiōrum	longiōribus	longiōribus
				Singulāris Numerus
				Plūrālis Numerus

	Nōm.	Acc.	Gen.	Dat.	Abl.
Mas.	ūnus	ūnum	ūnius	ūnī	ūnō
Fēm.	ūna	ūnam	ūnius	ūnī	ūnā
Neu.	ūnum	ūnum	ūnius	ūnī	ūnō
Mas.	duo	duōs	duōrum	duōbus	duōbus
Fēm.	duae	duās	duārum	duābus	duābus
Neu.	duo	duo	duōrum	duōbus	duōbus
Mas.	trēs	trēs	trium	tribus	tribus
Fēm.	trēs	trēs	trium	tribus	tribus
Neu.	tria	tria	trium	tribus	tribus

PRŌNŌMINA

	Nōm.	Acc.	Gen.	Dat.	Abl.
Mas.	hic	hunc	huius	huic	hōc
Fēm.	haec	hanc	huius	huic	hāc
Neu.	hoc	hoc	huius	huic	hōc
Mas.	hī	hōs	hōrum	hīs	hīs
Fēm.	hae	hās	hārum	hīs	hīs
Neu.	haec	haec	hōrum	hīs	hīs

Singularis Numerus

Plūralis Numerus

Mas.	ille	illum	illius	illī	illō	} Singulāris Numerus
Fēm.	illa	illam	illius	illī	illā	
Neu.	illud	illud	illius	illī	illō	
Mas.	illī	illōs	illōrum	illis	illis	} Plūrālis Numerus
Fēm.	illae	illās	illārum	illis	illis	
Neu.	illa	illa	illōrum	illis	illis	
Mas.	is	eum	eius	eī	eō	} Singulāris Numerus
Fēm.	ea	eam	eius	eī	eā	
Neu.	id	id	eius	eī	eō	
Mas.	eī	eōs	eōrum	eīs	eīs	} Plūrālis Numerus
Fēm.	eae	eās	eārum	eīs	eīs	
Neu.	ea	ea	eōrum	eīs	eīs	
Mas.	quis	quem	cuius	cui	quō	} Singulāris Numerus
(Fēm.)	quae	quam	cuius	cui	quā	
Neu.	quid	quid	cuius	cui	quō	
Mas.	quī	quōs	quōrum	quibus	quibus	} Plūrālis Numerus
(Fēm.)	quae	quās	quārum	quibus	quibus	
Neu.	quae	quae	quōrum	quibus	quibus	

	Nom.	Acc.	Gen.	Dat.	Abl.	
Mas.	ipse	ipsum	ipsius	ipsī	ipsō	Singularis Numerus
Fēm.	ipsa	ipsam	ipsius	ipsī	ipsā	
Neu.	ipsum	ipsum	ipsius	ipsī	ipsō	
Mas.	ipsī	ipsōs	ipsōrum	ipsis	ipsis	Plūrālis Numerus
Fēm.	ipsae	ipsās	ipsārum	ipsis	ipsis	
Neu.	ipsa	ipsa	ipsōrum	ipsis	ipsis	
Mas.	idem	eundem	eiusdem	eīdem	eōdem	Singularis Numerus
Fēm.	eadem	eandem	eiusdem	eīdem	eādem	
Neu.	idem	idem	eiusdem	eīdem	eōdem	
Mas.	eīdem	eōdem	eōrundem	eīdem	eīdem	Plūrālis Numerus
Fēm.	eaedem	eādem	eārundem	eīdem	eīdem	
Neu.	eadem	eadem	eōrundem	eīdem	eīdem	
	ego	mē	(meī)	mihi	mē	Singularis Numerus
	nōs	nōs	nostrum	(nostrī) nōbīs	nōbīs	
	tū	tē	(tuī)	tibi	tē	Singularis Numerus
	vōs	vōs	vestrum	(vestrī) vōbīs	vōbīs	

VERBA — VŌX PASSĪVA — MODĪ INDICĀTĪVUS ET IMPERĀTĪVUS

(MAPPAE INTER SĒ LOQUUNTUR)

TEMPUS PRAESENS

Impv.	I. Sing.	II. Sing.	III. Sing.	Impv.	I. Plū.	II. Plū.	III. Plū.
ferīre	ferior	feriris	feritur	ferīminī	ferīmur	ferīminī	feriuntur
induere	induo	indueris	induitur	induimīnī	induimur	induimīnī	induuntur
rapere	rapio	raperis	rapitur	rapimīnī	rapimur	rapimīnī	rapuntur
spectāre	specto	spectāris	spectātur	spectāminī	spectāmur	spectāminī	spectantur
torquēre	torqueo	torquēris	torquētur	torquēminī	torquēmur	torquēminī	torquentur

TEMPUS IMPERFECTUM

I. Sing.	II. Sing.	III. Sing.	I. Plū.	II. Plū.	III. Plū.
feriēbar	feriēbāris	feriēbātur	feriēbāmur	feriēbāminī	feriēbantur
induēbar	induēbāris	induēbātur	induēbāmur	induēbāminī	induēbantur
rapiebābar	rapiebāris	rapiebātur	rapiebāmur	rapiebāminī	rapiebantur
spectābar	spectābāris	spectābātur	spectābāmur	spectābāminī	spectābantur
torquēbar	torquēbāris	torquēbātur	torquēbāmur	torquēbāminī	torquēbantur

TEMPUS FUTŪRUM

I. Sing.	II. Sing.	III. Sing.	I. Plū.	II. Plū.	III. Plū.
feriar	feriēris	feriētur	feriēmur	feriēminī	ferientur
induar	induēris	induētur	induēmur	induēminī	induentur
rapiar	rapieris	rapietur	rapiemur	rapiemini	rapientur
spectābor	spectāberis	spectābitur	spectābimur	spectābimini	spectābuntur
torquēbor	torquēberis	torquēbitur	torquēbimur	torquēbimini	torquēbuntur

TEMPUS PRAETERITUM (PERFECTUM)

Percussa sum . . . percussa es . . . percussa est . . . percussae sumus . . . percussae estis . . . percussae sunt

Indūta sum . . . rapta sum . . . spectāta sum . . . torta sum . . . et c.

TEMPUS PLŪSQUAMPERFECTUM

Percussa eram . . . percussa erās . . . percussa erat . . . percussae erāmus . . . percussae erātis . . . percussae erant

Indūta eram . . . rapta eram . . . spectāta eram . . . torta eram . . . et c.

TEMPUS FUTŪRUM PERFECTUM

Percussa erō . . . percussa eris . . . percussa erit . . . percussae erimus . . . percussae eritis . . . percussae erunt

Indūta erō . . . rapta erō . . . spectāta erō . . . torta erō . . . et c.

VŌX PASSĪVA — MODUS SUBIŪNCTĪVUS

TEMPUS PRAESĒNS

I. Sing.	II. Sing.	III. Sing.	I. Plū.	II. Plū.	III. Plū.
feriar	feriāris	feriātūr	feriāmūr	feriāmini	feriantur
induar	induāris	induātūr	induāmūr	induāmini	induantur
rapiar	rapīāris	rapīātūr	rapīāmūr	rapīāmini	rapiantur
specter	spectēris	spectētūr	spectēmūr	spectēmini	spectentur
torquear	torqueāris	torqueātūr	torqueāmūr	torqueāmini	torqueantur

TEMPUS IMPERFECTUM

ferirer	ferirēris	ferirētūr	ferirēmūr	ferirēmini	ferirentur
induerer	induerēris	induerētūr	induerēmūr	induerēmini	induerentur
raperer	raperēris	raperētūr	raperēmūr	raperēmini	raperentur
spectārer	spectārēris	spectārētūr	spectārēmūr	spectārēmini	spectārentur
torquērer	torquērēris	torquērētūr	torquērēmūr	torquērēmini	torquērentur

TEMPUS PERFECTUM

Percussa sim . . . percussa sis . . . percussa sit . . . percussae simus . . . percussae sis . . . percussae sint

Indūta sim . . . rapta sim . . . spectāta sim . . . torta sim . . . et c.

TEMPUS PLŪSQVAMPERFECTUM

Percussa essem . . . percussa esset . . . percussae essemus . . . percussae essētis . . . percussae essent
 Indūta essem . . . raptā essem . . . spectātā essem . . . torta essem . . . et c.

SYNOPSIS QUORUNDAM VERBŌRUM

Indic.	<i>Praes.</i>	est	vult	it	fit	fert	fertur
	<i>Imperf.</i>	erat	volēbat	ībat	fiēbat	ferēbat	ferēbātur
	<i>Fut.</i>	erit	volet	ībit	fiet	feret	ferētur
	<i>Praeter.</i>	fuit	voluit	iit	facta est	tulit	lāta est
	<i>Plūsq.</i>	fuerat	voluerat	ierat	facta erat	tulerat	lāta erat
	<i>Fut. Per.</i>	fuerit	voluerit	ierit	facta erit	tulerit	lāta erit
Subj.	<i>Praes.</i>	sit	velit	eat	fiat	ferat	ferātur
	<i>Imperf.</i>	esset	vellet	īret	fieret	ferret	ferrētur
	<i>Perf.</i>	fuerit	voluerit	ierit	facta sit	tulerit	lāta sit
	<i>Plūsq.</i>	fuisset	voluisset	iisset	facta esset	tulisset	lāta esset

POĒMATA

I. Humtius in mūrō requiēvit Dumtius altō;
Humtius ē mūrō Dumtius heu cecidit.
Sed nōn rēgis equī, rēgīn(ae) exercitus omnis,
Humtī, tē, Dumtī, restituēre locō.

II. Ō mea Maria,
 Tōta contrāria,
 Quid tibi crēscit in hortō?
 Testae et crotalī
 Sunt mihi flōsculī,
 Cum hyacinthinō sertō.

III. Hei didul(um), atqu(e) iterum didulum. Fēlēs-
 que Fidēsque.
 Vacca super lūnae cornua prōsiluit.
Nesciō quā catulus rīsīt dulcēdine lūdī;
 Abstulit et turpī lanx cochleāre fugā.

IV. Cordium Rēgīna fēcīt
 Quam suāvissimās placentās
 Diē diligēns aestīvō.
 Cordium Fūr ille prīmus,
 Prīnceps idem prīmō nātus,
 Fūrābātur hās placentās,
 Penitusque subtrahēbat.
 Cordium Rēx irācundus
 Nōrat perditās placentās,
 Ācriterque verberāvit

Fūrem simul filiumque.
 Reddiditque Fūr placentās,
 Prīnceps idem primō nātus,
 Cordium Fūr ille primus,
 Neque rūsum spoliāvit.

- V. Mīca, mīca, parva stella,
 Mīror quaenam sīs tam bella,
 Splendēns ēminus in illō,
 Alba velut gemma, caelō.
- Quandō fervēns sōl discessit,
 Nec calōre prāta pascit,
 Mox ostendis lūmen pūrum,
 Mīcāns, mīcāns per obscūrum.
- Tibi, noctū quī vagātur,
 Ob scintillulam grātātur;
 Nī mīcārēs tū, nōn scīret
 Quās per viās errāns īret.
- Meum saepe thalamum lūce
 Speculāris cūriōsa;
 Neque carpseris sopōrem
 Dōnec vēnit sōl per auram.

- VI. Strīdet ventus Boreālis,
 Imber ingruet nivālis:
 Quō sē vertet hōr(ā) in illā
 Rubicilla?
- In grānāriō sedēbit,
 Plūmeā tepēns fovēbit
 Molle caput sub axillā
 Rubicilla.

VII. Ille citharistae filius,
Thōmās, Thōmās nōminātus,
Porculō surreptō currit:
Porcus cito mandūcātus,
Thōmās, cito verberātus,
Ululāns per vīcum fūr it,
Ululāns per vīcum furit.

VIII. Nōs dum pilā lūdimus,
Victī seu victōrēs,
Vel in circō currimus,
Rapidī cursōrēs,
Vel in turbā tollimus
Cōnsonōs clāmōrēs,
Tum nōn tantī facimus
Nostrōs professōrēs.

Sed sī scamna premimus
Multōs per sūdōrēs,
Et cum cūrā volvimus
Improbōs labōrēs,
Et in ōre sentīmus
Surgere rubōrēs,
Magis iam suspicimus
Nostrōs professōrēs.

Tum in exāminibus
Quantī sunt horrōrēs.
Paenitet nōs penitus
Nōn mūtāsse mōrēs.
Inter nōs aspicimus

Voltuum pallōrēs,
Et timēmus funditus
Nostrōs professōrēs.

Sed sī perreptāvimus .
Tantōs hōs terrōrēs,
Hilarēs resurgimus
Ut ex imbre flōrēs.
Alacrēs requīrimus
Veterēs amōrēs,
Nec iam tantī facimus
Nostrōs professōrēs.¹

IX. Gaudeāmus igitur,
Iuvenēs dum sumus;
Post iucundam iuventūtem,
Post molestam senectūtem,
Nōs habēbit humus.

Ubi sunt, quī ante nōs
In mundō fuēre?
Transeās ad superōs,
Abeās ad inferōs,
Quōs sī vīs vidēre.

Vīta nostra brevis est,
Brevī fīniētur;
Venit mors velociter,
Rapit nōs atrociter,
Nēminī parcētur.

¹ Printed by permission of the author, Professor W. H. Kirk,
of Rutgers College.

Alma māter flōreat,
Quae nōs ēducāvit,
Cārōs et commilitōnēs,
Dissitās in regiōnēs
Sparsōs, congregāvit.

Vīvat et rēpūblica
Et quī illam regit,
Vīvat nostra civitās,
Maecēnātum cāritās.
Quae nōs hīc prōtegit.

X. Integer vītae, scelerisque pūrus
Nōn eget Maurīs iaculīs neq(ue) arcū,
Nec venēnātīs gravidā sagittīs,
Fusce, pharetrā;

Sive per Syrtēs iter aestuōsās
Sive factūrus per inhospitālem
Caucasum, vel quae loca fābulōsus
Lambit Hydaspsēs.

Namque mē silvā lupus in Sabīnā
Dum meam cantō Lalagēn, et ultrā
Terminum cūrīs vagor expeditīs,
Fūgit inermem.

XI. Lūgēt(e), ō Venerēs Cupīdinēsque;
et quant(um) est hominum venustiōrum.
passer mortuus est meae puellae.
passer, dēliciae meae puellae,
quem plūs ill(a) oculīs suīs amābat:

nam mellītus erat suamque nōrat
ipsam tam bene quam puella mātrem.
nec sēs(ē) ā gremi(ō) illius movēbat,
sed circumsiliēns mod(o) hūc, mod(o) illūc,
ad sōlam domin(am) usque pīpilābat.
quī nunc it per iter tenebricōsum
illūc, unde negant redīre quemquam.
at vōbīs male sit, malae tenebrae
Orcī, qu(ae) omnia bella dēvorātis:
tam bellum mihi passer(em) abstulistis.
vae factum male! vae miselle passer,
tuā nunc operā meae puellae
flendō turgidulī rubent ocellī.

- XII. Disertissime Rōmulī nepōtum,
Quot sunt quotque fuēre, Mārce Tullī,
Quotque post aliīs erunt in annīs,
Grātiās tibi maximās Catullus
Agit, pessimus omnium poēta,
Tantō pessimus omnium poēta
Quantō t(ū) optimus omnium's patrōnus.

INDEX VERBŌRUM

A

- Ā** vel **Ab** (cum abl.) (xix) . . . (in Fōrmulā iv).
Abdō, abdere, abdidī, abditum
 (xxxiv) (pōnō ubi nōn facile reperis).
Abdūcō, abdūcere, abdūxī, ab-
 ductum (xviii) (ab+dūcō).
Abeō, abīre, abiī, abitum
 (xv) (ab+eō).
Abscīdō, abscīdere, abscīdī, ab-
 scīsum (xliv) (ab aliquō caedō).
Absēns, absēns (gen. absentis)
 (viii) (rogā magistrum).
Abstergeō, abstergēre, abstersī,
 abstersum (ii) (rogā magistrum).
Absum, abesse, abfuī (xxxiv) . (ab+sum: cf. Absēns).
Accēdō, accēdere, accessī, ac-
 cessum (xxvi) (appropinquō).
Accidō, accidere, accidī (xlii) (accidit — venit id quod nōn
 expectāmus).
Accipiō, accipere, accēpī, ac-
 ceptum (xix) (in Fōrmulā iv).
Ācer, ācris, ācre (xxvi) (ferus: bonus culter ācer est).
Acerbus, acerba, acerbum (xv) . (contrārium est Dulcis).
Aciēs, aciēī, f. (xlvi) (ācris pars alicuius: militēs ad
 pugnam parātī).
Ad (cum acc.) (iv) (in Fōrmulā iii).
Adamō, adamāre, adamāvī,
 adamātum (xxiv) (maximē amō).
Addō, addere, addidī, additum
 (xvi) (in Fōrmulā iv).

- Adducō**, addūcere, addūxī, adductum (XXXII) (ad+dūcō).
Adferō, adferre, attulī, allātum (XL) (ad+ferō).
Adficiō, adficere, affēcī, affectum (XL) (aliquid alicui faciō).
Adhibeō, adhibēre, adhibuī, adhibitum (XLIX) (ūtor: dicō "Hūc venī").
Adhūc (XL) (ad hoc tempus).
Adiectivum, adiectīvī, *n.* (XXVI) (e.g., Bonus, Gravis).
Adiuvō, adiuvāre, adiūvī, adiūtum (XLVIII) (iuvō).
Adorior, adorīrī, adortus sum (XL) (rior et ad aliquem eō).
Adōrō, adōrāre, adōrāvī, adōrātum (XXXIV) (rogō aliquem: rogō deum).
Adsum, adesse, adfuī (XXIV) (praesēns sum).
Adulēscēns, adulēscētis, *m.* (XXI) (iuvenis maior).
Adveniō, advenīre, advēnī, adventum (x) (ad+veniō).
Adventus, adventūs, *m.* (x) (sī mē advenīre vidēs, adventum meum vidēs).
Advertō, advertere, advertī, adversum (XL) (ad+vertō).
Aedēs, aedium, *f.* (XXI) (magna villa).
Aedificium, aedificī, *n.* (XXVI) (aedēs).
Aeger, aēgra, aegrum (XL) (nōn bene vītam agēns: nōn validus).
Aequus, aequa, aequum (XL) (īdem: terra aequa montēs nōn habet).
Aestās, aestātis, *f.* (XL) (pars annī ubi omnia calent).
Aetās, aetātis, *f.* (XL) (numerus annōrum alicuius).
Aeternus, aeterna, aeternum (XXIV) (quod nūllum finem habet).
Affigō, affigere, affīxī, affīxum (L) (alicui revinciō).

- Ager**, *agrī, m.* (XIII) (pict. XIII).
Agger, *aggeris, m.* (XLVI) (pict. XLVI).
Agitō, *agitāre, agitāvī, agitātum* (L) (in omnēs partēs agō).
Agmen, *agminis, n.* (XL) (illī quōs aliquis dūcit vel agit).
Agō, *agere, ēgī, actum* (IX) (faciō: sī puerum agō, ante mē it).
Agricola, *agricolae, m.* (XIII) (pict. XIII).
Āiō (XXXII) (dīcō).
Ālea, *āleae, f.* (L) (pict. XXXVI).
Alius, *alia, aliud* (IX) (rogā magistrum).
Alter, *altera, alterum* (XXI) (secundus: ūnus ex duōbus).
Altitūdō, *altitudinis, f.* (XX) (cf. Altus).
Altus, *alta, altum* (VII) (rogā magistrum).
Alūta, *alūtae, f.* (XI) (rogā magistrum).
Ambō, *ambae, ambō* (XXI) (duo: alter cum alterō).
Ambulō, *ambulāre, ambulāvī, ambulātum* (IV) (in Fōrmulā III).
Amīcitia, *amīcitiae, f.* (XXIV) (sī amīcum habēō, amīcitiam cum eō colō).
Amīcus, *amīcī, m.* (XIII) (is quem amāmus, et quī nōs amat).
Āmittō, *āmittere, āmīsī, āmisum* (XIII) (contrārium est Reperiō).
Amō, *amāre, amāvī, amātum* (XI) (rogā magistrum).
Amor, *amōris, m.* (XV) (sī amō, amōrem habēō).
Āmoveō, *āmovēre, āmōvī, āmōtum* (XXV) (ā+moveō).
Amplus, *ampla, amplum* (XL) (magnus).
Angustus, *angusta, angustum* (VIII) (contrārium est Lātus).
Anima, *animae, f.* (L) (id quod spīrāmus: vīta).
Animadvertō, *animadvertere, animadvertī, animadversum* (XXVI) (attendō).
Animal, *animālis, n.* (XVII) (e.g. Lupus, Volpis).

- Animus**, animī, *m.* (XXI) (animō meō sentiō, amō, gaudeō, doleō, et c.).
- Annus**, annī, *m.* (IX) (xii mēnsēs).
- Ante** (cum acc.) (IV) (in Fōrmulā III).
- Anteā** (XXXIV) (ante id tempus).
- Antehāc** (XVII) (ante hoc tempus).
- Antīquus**, antīqua, antīquum (XXIII) (vetus).
- Anus**, anūs, *f.* (XI) (pict. XI).
- Anxius**, anxia, anxium (XXX) . (quī cūrīs opprimitur).
- Aperiō**, aperīre, aperuī, apertum (II) (contrārium est Claudō).
- Apertus**, aperta, apertum (XXIX) . (sī quid aperiō, apertum est).
- Appellō**, appellāre, appellāvī, appellātum (XXIV) (alicui nōmen dō).
- Appropinquō**, appropinquāre, appropinquāvī, appropinquātum (XVII) (ad rem eō).
- Apud** (cum acc.) (XLIX) (prope: inter).
- Aqua**, aquae, *f.* (III) (in Fōrmulā II).
- Arbitror**, arbitrārī, arbitrātus sum (XXXIV) (putō).
- Arbor**, arboris, *f.* (XI) (pict. XI).
- Arma**, armōrum, *n.* (XLVIII) . . (gladius, scūtum, et c.).
- Armārium**, armārī, *n.* (XXIX) . (pict. XI).
- Armō**, armāre, armāvī, armātum (XL) (dō alicui rēs quibus pugnāre potest).
- Ascendō**, ascendere, ascendī, ascēsum (XXI) (ad locum superiōrem eō).
- Asparagus**, asparagī, *m.* (L) . . (pict. XXXVI).
- At** (XVII) (sed).
- Attendō**, attendere, attendī, attentum (XI) (illum quī dīcit spectō et aurēs aperiō).
- Attingō**, attingere, attigī, attactum (XXXVI) (tangō).

- Auctōritās**, auctōritātis, *f.* (XL) . . . (is quī aliōs agere vel dūcere potest auctōritātem habet).
Audāx, audāx (XXII) (eī quī audācēs sunt nihil timent).
Audeō, audēre, ausus sum (XL) . . (contrārium est Timeō).
Audiō, audīre, audīvī, audītum (XIII) (auribus audiō).
Aureus, aurea, aureum (XXI) . . (rogā magistrum).
Auris, auris, *f.* (III) (in Fōrmulā II).
Auscultō, auscultāre, auscultāvī, auscultātum (XIII) . . . (dēsiderō audīre: aurēs ērigō).
Autem (XL) (sed).
Auxilium, auxiliī, *n.* (XL) (sī cui difficultātem minōrem faciō, illī auxilium ferō).
Avia, aviae, *f.* (XI) (māter mātris: māter patris).
Avis, avis, *f.* (XXXIV) (pict. XIII).

B

- Bāca**, bācae, *f.* (XL) (parvus frūctus).
Beātus, beāta, beātum (XXI) . . (quī gaudet).
Bellum, bellī, *n.* (XLVI) (multae pugnae inter gentēs).
Bene (XI) (adverbium: cf. Bonus).
Beneficium, benefici, *n.* (XLVIII) (bonum quod aliquis alicui dat).
Benignus, benigna, benignum (XXIV) (contrārium est Crūdēlis).
Bibō, bibere, bibī, pōtum (II) . . (in Fōrmulā II).
Bidēns, bidentis, *m.* (XL) (pict. xxxvi).
Blandus, blanda, blandum (XLIX) (quī amat, et aliōs ad amōrem dūcit).
Bonus, bona, bonum (VIII) . . (rogā magistrum).
Bōs, bovis, *m.* vel *f.* (XVIII) . . (pict. xxiii).
Brevis, breve (VII) (contrārium est Longus).
Brevitās, brevitātis, *f.* (xx) . . (cf. Brevis).

C

- Cadō**, cadere, cecidī, casum
(xv) (rogā magistrum).
- Caedō**, caedere, cecidī, caesum
(xxv) (cf. Dēcīdō).
- Caelum**, caelī, *n.* (xxxiv) . . . (omnis locus super nōs, in quō
sōl est).
- Calamitās**, calamitātis, *f.* (xlii) . (id quod male accidit).
- Calamus**, calamī, *m.* (ix) . . . (rogā magistrum).
- Calceus**, calceī, *m.* (xxx) . . . (id quod in pede habeō).
- Caleō**, calēre, caluī (xxxix) . . (calor est mihi).
- Calor**, calōris, *m.* (xvii) . . . (rogā magistrum).
- Calumnior**, calumniārī, calum-
niātus sum (l) (dē aliquō nōn meritō malum
dīcō).
- Canīnus**, canīna, canīnum
(xxix) (cf. Canis).
- Canis**, canis, *m.* (xxiii) . . . (pict. xxiii).
- Canō**, canere, cecinī, cantum
(xxxii) (pict. xxxii).
- Cantō**, cantāre, cantāvī, cantā-
tum (xliv) (canō).
- Capillus**, capillī, *m.* (x) . . . (in Fōrmulā iv).
- Capiō**, capere, cēpī, captum
(ii) (contrārium est Pōnō).
- Captīvus**, captīva, captīvum
(xl) (captus).
- Caput**, capitis, *n.* (xlix) . . . (rogā magistrum).
- Carcer**, carceris, *m.* (xviii) . . . (locus in quō malōs hominēs
tenēmus).
- Carō**, carnis, *f.* (xxiii) . . . (pict. xxiii).
- Carpō**, carpere, carpsī, carp-
tum (xiii) (pict. xiii).
- Carrus**, carrī, *m.* (xxiii) . . . (pict. xxiii).
- Castellum**, castellī, *n.* (xlvi) . (castra parva mūnītissima).
- Castra**, castrōrum, *n.* (xlvi) . . (pict. xlvi).

- Casus**, casūs, *m.* (XLII) (id quod accidit).
Catēna, catēnae, *f.* (XXI) (pict. XXI).
Causa, causae, *f.* (XXIV) (id propter quod aliquid est:
 “Causam dicere” est prō
 aliquō dicere).
Caveō, cavēre, cāvī, cautum
 (L) (cūrō, nē malum mihi acci-
 dat).
Cēdō, cēdere, cessī, cessum (XL) . (discēdō: minus possum quam
 alius).
Celeber, celebris, celebre (XXVI) . (illūstris: urbs celebris multōs
 hominēs continet).
Celer, celeris, celere (VIII) (rogā magistrum).
Celeritās, celeritātis, *f.* (XX) . . (cf. Celer).
Celeriter (XI) (cf. Celer).
Cella, cellae, *f.* (IV) (in Fōrmulā III).
Cēna, cēnae, *f.* (L) (id quod vespere edimus).
Cēnō, cēnāre, cēnāvī, cēnātum
 (L) (cēnam edō).
Cēnsēō, cēnsēre, cēnsuī, cēn-
 sum (XLII) (putō: dēcernō: moneō).
Centuriō, centuriōnis, *m.*
 (XLVIII) (is quī centum militibus prae-
 est).
Cerasus, cerasī, *f.* (XXXVI) (pict. XXXVI).
Certus, certa, certum (XXXII) . (vērus; quī movērī nōn potest).
Cēterī, cēterae, cētera (XXIII) . . (omnēs reliquī).
Charta, chartae, *f.* (XIX) (in Fōrmulā IV).
Cibus, cibī, *m.* (IX) (id quod edimus).
Circiter (XXIV) (xxxix vel xxxxi est circiter
 xxx).
Circum (cum acc.) (IV) (in Fōrmulā III).
Circumstō, circumstāre, cir-
 cumstetī (L) (circum+stō).
Cīvilis, cīvile (L) (quod ad cīvēs pertinet).
Cīvis, cīvis, *m.* (XXIV) (is quī in urbe vel in patriā
 habitat).

- Civitas**, civitātis, *f.* (XLVIII) . . . (civēs omnēs: urbs).
Clāmō, clāmāre, clāmāvī, clāmātum (XL) (clāmōrem faciō).
Clāmor, clāmōris, *m.* (XXX) . . . (magnae vōcēs hominum).
Clārus, clāra, clārum (XLVI) . . . (illūstris: facile vīsus).
Classis, classis, *f.* (XVI) (multī discipulī: multae nāvēs).
Claudō, claudere, clausī, claudsum (II) (rogā magistrum).
Claudus, clauda, claudum (XXXII) (pict. XXXII).
Clastrum, clastrī, *n.* (XXVI) . . . (id quō aliquid claudimus: iānuā).
Clēricus, clēricī, *m.* (XXIV) . . . (pict. XXIV).
Coepī, coepisse (XXXIV) (cf. Incipiō).
Cōgitō, cōgitāre, cōgitāvī, cōgitātum (XXII) (pict. XXXII).
Cognātus, cognāta, cognātum (XXIV) (ab eōdem homine ac alius, patre, vel eius patre, vel eius, nātus).
Cognōscō, cognōscere, cognōvī, cognitum (XXIV) (scīre incipiō).
Cōgō, cōgere, coēgī, coactum (XL) (colligō: alicui aliquid necesse faciō).
Cohors, cohortis, *f.* (XL) (multī comitēs vel militēs).
Cohortor, cohortārī, cohortātus sum (XLII) (dictis persuādēre cōnor).
Colligō, colligere, collēgī, collēctum (XXXIV) (in ūnum locum ferō).
Collis, collis, *m.* (XL) (parvus mōns).
Collocō, collocāre, collocāvī, collocātum (XL) (in ūnum locum ferō).
Colloquium, colloquī, *n.* (XL) . . . (sī quī colloquuntur, colloquium est).
Colloquor, colloquī, collocūtus sum (XL) (cum aliō loquor).

- Colō**, colere, coluī, cultum
(xviii) (amō: labōrō ut ager frūctum
ferat).
- Comedō**, comedere, comēdī,
comēsum (xliv) (cum+edō).
- Comes**, comitis, *m.* (xxxix) . . . (is quī cum aliquō it).
- Cōmis**, cōme (xxiv) (quī amīcus est: facit id quod
dēsīderāmus).
- Comitor**, comitārī, comitātus
sum (xliv) (comes eō).
- Commeātus**, commeātūs, *m.*
(xlvi) (tempus quō ire et redīre quis
potest: cibus quem exercitus
sēcum portat).
- Commemorō**, commemorāre,
commemorāvī, commemorā-
tum (xl) (nārrō).
- Commeō**, commeāre, comme-
āvī, commeātum (ix) (eō inter duo; ad illud, ad hoc).
- Committō**, committere, com-
mīsī, commissum (xvi) (in manūs dō).
- Commodus**, commoda, com-
modum (xlvii) (bonus, facilis, amīcus).
- Commovēō**, commovēre, com-
mōvī, commōtum (xiii) (rogā magistrum).
- Commūnis**, commūne (xl) (quod aliquī inter sē aequē
habent).
- Comparō**, comparāre, compa-
rāvī, comparātum (xl) (in ūnum locum cum aliīs ferō:
utrum melius sit quaerō).
- Compleō**, complēre, complēvī,
complētum (xl) (in rē omnia pōnō quae con-
tinēre potest).
- Complūrēs**, complūra (xl) (permultī).
- Comprehendō**, comprehendere,
comprehendī, comprehēn-
sum (xviii) (capiō).

- Concēdō**, concēdere, concessī,
concessum (XL) (faciō quod alius volt: discēdō).
- Concidō**, concidere, concidī
(XXXIX) (cadō).
- Concilium**, concili, *n.* (XLIX) . . (multī hominēs in ūnum locum
collectī).
- Conclāmō**, conclāmāre, con-
clāmāvī, conclāmātum (XVII) . (exclāmō).
- Conclūdō**, conclūdere, conclūsī,
conclūsum (XXX) (in aliquō locō claudō).
- Condiō**, condiōnis, *f.* (XLIV) . (sī aquam mihi dabis, num-
mum tibi dabō: sī nōn dabis,
tibi nōn dabō: haec est con-
diō).
- Cōnferō**, cōnferre, contulī, col-
lātum (XL) (cum aliō ferō).
- Cōnfertus**, cōnferta, cōnfertum
(XL) (sī multī in parvō locō sunt,
cōnfertī sunt).
- Cōnficiō**, cōnficere, cōnfēcī, cōn-
fectum (XXXIV) (omnīnō faciō: dēleō).
- Cōnfidō**, cōnfidere, cōnfisus
sum (XVI) (sī tibi cōnfidō, putō tē vērū
dīcere).
- Cōnfirmō**, cōnfirmāre, cōnfir-
māvī, cōnfirmātum (XXI) . . (dīcō vērū esse).
- Cōnfodiō**, cōnfodere, cōnfōdī,
cōnfossum (L) (aliquem mūcrōne cultrī vehe-
menter feriō).
- Congerō**, congerere, congressī,
congestum (XXXIV) (tumulum faciō).
- Coniciō**, conicere, coniēcī, con-
iectum (XL) (in ūnum locum iaciō).
- Coniungō**, coniungere, con-
iūnxī, coniūctum (XXIV) . . (ūnum ex plūribus faciō).
- Coniūnx**, coniugis, *m.* vel *f.*
(XXIV) (uxor: vir quī uxōrem habet).

- Coniūrō**, coniūrāre, coniūrāvī,
coniūrātum (L) (cum aliis malum cōnsilium
capiō).
- Cōnor**, cōnārī, cōnātus sum
(xxxvi) (aliquid facere volō: labōrō, et
fortasse faciam).
- Cōnscribō**, cōnscribere, cōn-
scripsī, cōnscriptum (xlvi) . (scribō: alia cum aliis scribō).
- Cōnsentiō**, cōnsentīre, cōn-
sēnsī, cōnsēsum (L) (idem putō vel sentiō).
- Cōnsequor**, cōnsequī, cōnsecū-
tus sum (xl) (cum aliis sequor).
- Cōnservō**, cōnservāre, conser-
vāvī, cōnservātum (xl) . . . (servō).
- Cōnsidō**, cōnsidere, cōnsēdī,
cōnsessum (xi) (contrārium est Surgō).
- Cōnsilium**, cōnsilī, *n.* (xxxiv) . (sapiēns homō cōnsilium habet,
et cōnsilium dat).
- Cōnsistō**, cōnsistere, constitī,
cōnstitutum (xvii) (mē nōn commoveō).
- Cōnspiciō**, cōnspicere, cōnspexī,
cōnspectum (xxi) (videō: spectō).
- Cōnstituō**, cōnstituere, cōnsti-
tuī, cōnstitutum (xxxiv) . . (certum faciō: mihi dicō "Hoc
faciam").
- Cōnsuēscō**, cōnsuēscere, cōn-
suēvī, cōnsuētum (xxxiv) . . (saepe faciō).
- Cōnsuētūdō**, cōnsuētūdinis, *f.*
(xxxvi) (sī cōnsuēscō, consuētūdō est
mihi).
- Cōnsul**, cōnsulis, *m.* (xliv) . . . (ūnus ex duōbus quī urbem
Rōmam regēbant).
- Contendō**, contendere, con-
tendī, contentum (xxxix) . . (labōrō: properō: pugnō).
- Contineō**, continēre, continuī,
contentum (xv) (in mē teneō).
- Contrā** (cum acc.) (iv) (in Fōrmulā iii).

Contumēlia, contumēliae, *f.*

(xxxix) (id quod malō animō contrā aliquem dicitur).

Conveniō, convenire, convēnī,

conventum (xxiv) (in eundem locum cum aliis veniō).

Convertō, convertere, convertī,

conversum (xxiv) (rogā magistrum).

Cōpia, cōpiae, *f.* (xl) (multum).

Cōpiae, cōpiārum, *f.* (xlvi) (multitūdō militum).

Corbis, corbis, *m.* (xiii) (pict. xiii).

Cornū, cornūs, *n.* (xxv) (pict. xxiii: pars aciēi vel sinistra vel dextra).

Cornūtus, cornūta, cornūtum

(xxv) (quod cornua habet).

Corpus, corporis, *n.* (xlviii) (tōtus homō vel animal, animō exceptō: tōtus homō quem vidēre vel tangere possumus).

Corripiō, corripere, corripuī,

correptum (xxi) (rapiō).

Cottidiānus, cottidiāna, cottī-

diānum (xl) (cf. Cottidiē).

Cottidiē (xl) (ūnō quōque diē).

Crās (xxxi) (diē post hodiernum diem).

Crēdō, crēdere, crēdidī, crēdi-

tum (vi) (cf. Dīcō in Pēnsō vi).

Cremō, cremāre, cremāvī, cre-

mātum (xxxix) (ignī dēlēō).

Crēsco, crēscere, crēvī, crētum

(xxii) (in diēs maior sum).

Crēta, crētae, *f.* (iii) (crētā in pariete scribimus).

Cruciō, cruciāre, cruciāvī, cru-

ciātum (l) (cruce necō).

Crūdēlis, crūdēle (xxiii) (quī nōn meritō male facit invalidō).

Crux, crucis, *f.* (l) (rogā magistrum).

Cubō, cubāre, cubuī, cubitum

(xxx) (in lectulō dormiō: iaceō).

Cucullus, cucullī, *m.* (xi) . . . (pict. xi).

Culter, cultrī, *m.* (xxi) . . . (pict. xxi).

Cum (cum abl.) (xix) (rogā magistrum).

Cum (xlv) (in Fōrmulā vii).

Cunctus, cuncta, cunctum

(xxx) (omnis).

Cupidus, cupida, cupidum (xl) . (maximē volēns).

Cupiō, cupere, cupīvī, cupītum

(xliv) (dēsiderō).

Cūr (xiii) (quaestiō cui respōsum est
"Proptereā quod").

Cūra, cūrae, *f.* (xvi) (tibi bonum dēsiderō, et labōrō:
cūrae tū es mihi).

Cūrātor, cūrātōris, *m.* (xviii) . . (is cui aliquid cūrae est).

Cūrō, cūrāre, cūrāvī, cūrātum

(xxix) (alicui bonum dēsiderō, et
labōrō).

Currō, currere, cucurrī, cursum

(xv) (celeriter pedibus eō).

Currus, currūs, *m.* (xxxix) . . (pict. xlvi).

Cūstōdiō, cūstōdire, cūstōdivī,

cūstōditum (xlix) (periculum prohibeō).

D

Dē (cum abl.) (xix) (rogā magistrum).

Dea, deae, *f.* (xlvi) (cf. Deus: Rōmānī multōs deōs
et deās colēbant).

Dēbeō, dēbere, dēbuī, dēbitum

(xxxii) (necesse est mihi aliquid red-
dere, proptereā quod aliquid
accēpī).

Decem (ix) (numerus . . . x).

Dēcernō, dēcernere, dēcrēvī,

dēcrētum (xl) (cōnsilium mihi capiō).

Decet, decēre, decuit (xxiv) . . (rogā magistrum).

Dēcīdō, dēcīdere, dēcīdī, dēcīsum (xxi) (pict. xxxvi).

Decimus, decima, decimum (xlvi) (cf. Decem: cf. quoque Prīmus, et c.).

Dēclārō, dēclārāre, dēclārāvī, dēclārātum (xxiv) (cōnfirmō).

Dēdō, dēdere, dēdidī, dēditum (xlviii) (dō).

Dēdūcō, dēdūcere, dēdūxī, dēductum (xxiv) (dūcō).

Dēfendō, dēfendere, dēfendī, dēfēsum (xxxiv) (servō: cf. Servātor).

Dēferō, dēferre, dētulī, dēlātum (xl) (dē+ferō: dō: nūntiō).

Dēiciō, dēicere, dēiēcī, dēiectum (xxxix) (dē+iaciō).

Deinde (xl) (posthāc).

Dēleō, dēlēre, dēlēvī, dēlētum (xxxii) (sī librum in ignem iaciō, librum dēleō: sī litterās abstergeō, dēleō).

Dēliciae, dēliciārum, *f.* (xlix) . (id quō gaudēmus: illa quā gaudet aliquis).

Dēligō, dēligere, dēlēgī, dēlēctum (xl) (ex multis capiō quod mihi optimum vidētur).

Dēmergō, dēmergere, dēmersī, dēmersum (xxxii) (sub aquam agō).

Dēmōnstrō, dēmōnstrāre, dēmōnstrāvī, dēmōnstrātum (xxv) (doceō, indicō).

Dēscendō, dēscendere, dēscendī, dēscēsum (xxi) . . . (contrārium est Ascendō).

Dēserō, dēserere, dēseruī, dēsertum (xlviii) (relinquō).

- Dēsiderō**, dēsiderāre, dēsiderāvī, dēsiderātum (xv) . . . (nōn habeo: sī habebō, gaudebō).
- Dēsistō**, dēsistere, dēstitī, dēstitum (xl) (faciēbam, sed nōn iam faciō).
- Dēstringō**, dēstringere, dēstrīnxī, dēstrictum (xxi) . . . (pict. xxi).
- Dēsum**, dēsse, dēfui (xlii) . . . (absum: nōn sum).
- Dētrahō**, dētrahere, dētrāxī, dētractum (xlviii) (ex locō capiō).
- Deus**, deī, *m.* (xxiv) (Is quī omnia regit).
- Dexter**, dextra, dextrum (xxi) . . . (rogā magistrum).
- Dīcō**, dīcere, dīxī, dictum (vi) . . . (quaestiō in Pēnsō vi).
- Diēs**, diēī, *m.* (ix) (xxiv hōrae: Surgimus, laborāmus, lūdīmus, dormīmus; inter "Surgimus" et "Dormīmus" est diēs).
- Difficultās**, difficultātis, *f.* (xl) . . . (difficultās est mihi sī quid vix facere possum).
- Digitus**, digitī, *m.* (iii) (in Fōrmulā ii).
- Dīliger** (xviii) (magnā cum cūrā).
- Dīligentia**, dīligentiae, *f.* (xxvi) . . . (cūra: cf. Dīliger).
- Dīligō**, dīligere, dīlēxī, dīlēctum (xxiv) (amō).
- Dīmidium**, dīmidī, *n.* (ix) . . . (dīmidium+dīmidium est Ūnus).
- Dīmīttō**, dīmīttēre, dīmīsi, dīmīssum (xxxii) (ā mē mīttō).
- Discēdō**, discēdere, discessī, discessum (xvii) (abeō).
- Discipula**, discipulae, *f.* (xiii) . . . (puella quae ad lūdum it).
- Discipulus**, discipulī, *m.* (xiii) . . . (puer quī ad lūdum it).
- Discō**, discere, didicī (xxii) . . . (ēdiscō).
- Diū** (xxiv) (per longum tempus).
- Dīves**, dīves (xviii) (dīvītēs sunt illī quī multa possident).
- Dō**, dare, dedī, datum (xi) (rogā magistrum).

Doceō, docēre, docuī, doctum

(xxi) (magister sum, in lūdō dīcō et discipulī discunt).

Doleō, dolēre, doliū, dolitum (xi). (contrārium est Gaudeō).

Dolor, dolōris, *m.* (xvi) (sī doceō, dolor est mihi).

Domesticus, domestica, domes-

ticum (xxiv) (quod in domō est, vel in domō facimus).

Domicilium, domicilī, *n.*

(xxxvi) (domus).

Domina, dominae, *f.* (xxiii) . . (ea quae hominem vel animal possidet, vel regit).

Dominus, dominī, *m.* (xviii) . . (is quī hominem vel animal possidet, vel regit).

Domus, domūs, *f.* (xxiv) . . . (aedēs, villā, in quā habitāmus).

Dormiō, dormīre, dormīvī, dor-

mītum (ix) (rogā magistrum).

Dubitō, dubitāre, dubitāvī,

dubitātum (xxxiv) (nōn certō sciō).

Dūcō, dūcere, dūxī, ductum (xiii). (sī tē dūcō, mēcum vel post mē venīs: sī puellam uxōrem dūcō, illam uxōrem faciō).

Dulcēdō, dulcēdinis, *f.* (xv) . . (cf. Dulcis).

Dulcis, dulce (xv) (sī quid dulce edimus, gaudēmus).

Duo, duae, duo (ix) (numerus . . . ii).

Duodecim (ix) (numerus . . . xii).

Duodecimus, duodecima, duo-

decimum (xlviii) (cf. Duodecim: cf. quoque Primus, et c.).

Dux, ducis, *m.* (xxiv) (is quī dūcit).

E

Ē vel **Ex** (xix) (in Fōrmulā iv).

Ecclēsia, ecclēsiae, *f.* (xxiv) . . (pict. xxiv).

Ēdiscō, ēdiscere, ēdidicī (ix) . . (legō et legō: sciō: iam ēdidicī).

- Edō, edere, ēdī, ēsum (IX) . . . (aquam bibō, sed cibum edō).
Eficiō, efficere, effēcī, effectum
 (XXIV) (faciō).
 Effigiēs, effigiēcī, *f.* (III) (in Fōrmulā II).
 Effugiō, effugere, effūgī (XXIV) . . . (mē liberō).
 Ego, meī (V) (... (ego) feriō, (tū) ferīs, et c.)
Ēgredior, ēgredī, ēgressus sum
 (XLII) (exeō: ex aliquō locō ambulō).
 Ēheu (XIII) ("Ēheu" dicō sī dolcō).
 Ēlābor, ēlābī, ēlāpsus sum
 (XXXIV) (excidō).
Enim (XXIV) (proptereā quod).
Ēnumerō, ēnumerāre, ēnume-
 rāvī, ēnumerātum (XVIII) . . . (rogā magistrum).
 Eō, ire, iī, itum (IV) (in Fōrmulā III).
Eques, equitis, *m.* (XLIII) . . . (is quī in equō it).
Equitātus, equitātūs, *m.* (XLVI) . . . (pict. XLVI).
Equus, equī, *m.* (XXII) (pict. XLVI).
 Ergō (XXXII) (itaque).
Ērigō, ērigere, ērēxī, ērēctum
 (II) (in Fōrmulā II).
Ēripiō, ēripere, ēripiū, ēreptum
 (XLII) (ex aliquō rapiō).
 Errātiō, errātiōnis, *f.* (XLII) . . . (sī errō, errātiō est).
 Errō, errāre, errāvī, errātum
 (XXIV) (in omnēs partēs eō).
Ērudītus, ērudīta, ērudītum
 (XXIV) (quī multa didicit, multa seit).
Ēsuriō, ēsurīre, —, ēsurītum
 (XXIII) (cibum dēsiderō).
Etiam (XXVI) (rē vērā: quoque).
Ēveniō, ēvenīre, ēvēnī, ēven-
 tum (XLVIII) (ē+veniō).
Ēvigilō, ēvigilāre, ēvigilāvī,
 ēvigilātum (XXXIV) (nōn iam dormiō).
Excēdō, excēdere, excessī, ex-
 cessum (XXIX) (ex+cēdō: cf. Discēdō).

- Excidō, excidere, excidī (xxiv) . (ex aliquō cadō).
Excipiō, excipere, excēpī, ex-
 ceptum (xxi) (mihi capiō: ex+capiō).
 Exclāmō, exclāmāre, exclā-
 māvī, exclāmātum (xv) . . . (magnā vōce dicō).
 Exemplum, exemplī, *n.* (xlvii) . (ūna rēs ex tōtō genere).
Exeō, exīre, exiī, exitum
 (xxxix) (ex+eō).
Exercitus, exercitūs, *m.* (xxiv) . (multī militēs).
 Exhibeō, exhibēre, exhibuī,
 exhibitum (xxxvi) (habeō, et alicui dō et vidēre
 permittō).
 Exinde (xxxix) (post hoc).
Existimō, existimāre, existi-
 māvī, existimātum (xlii) . . . (putō).
 Exitium, exitī, *n.* (xxvi) (mors).
Expellō, expellere, expulī, ex-
 pulsum (xxxii) (ex locō agō).
Exerior, experīrī, expertus
 sum (xlvii) (nōn sciō an rēs bona sit: ali-
 quid faciō ut discam).
 Explānō, explānāre, explānāvī,
 explānātum (xlvii) (explicō: doceō ut intelle-
 gās).
 Exquirō, exquirere, exquisivī,
 exquisitum (xli) (quaerō).
 Exsiliō, exsilire, exsiluī (xv) . . (pict. xv).
Exspectō, exspectāre, exspe-
 tāvī, exspectātum (xi) (stō et putō "Mox vidēbō").

F

- Faba, fabae, *f.* (xxi) (pict. xxi).
 Fabālis, fabāle (xxi) (quod fabās habet).
 Fābula, fābulae, *f.* (x) (rogā magistrum).
 Faciēs, faciē, *f.* (xiii) (rogā magistrum).
Facilis, facile (xxix) (quod facere possumus).

- Facinus, facinoris, *n.* (XLII)** . . (id quod facimus: malum quod facimus).
- Faciō, facere, fēcī, factum (I)** . . (quaestiō in Pēnsō I).
- Falsus, falsa, falsum (XXXIV)** . . (contrārium est Vērus).
- Famēs, famis, *f.* (XXXVI)** . . . (sī ēsuriō, famēs est mihi).
- Familiāris, familiāre (XLVIII)** . . (domesticus: amīcus).
- Fātum, fātī, *n.* (XXXIV)** . . . (id quod deus nōbīs dedit, vel fēcīt).
- Fatuus, fatua, fatuum (XV)** . . (stupidus).
- Faucēs, faucium, *f.* (XX)** . . . (animal in faucibus cibum tenet).
- Faveō, favēre, fāvī, fautum (XVI)** (sī tibi faveō, faciō id quod dēsīderās).
- Fēlēs, fēlis, *f.* (XXXII)** (pict. XXXII).
- Fēlix, fēlix (XXIV)** (fēlicem appellāmus eum quī bona habet, maximē sī nōn exspectat).
- Fēmina, fēminae, *f.* (XXIX)** . . . (mulier).
- Fenestra, fenestrae, *f.* (III)** . . . (rogā magistrum).
- Ferē (XXVI)** (xxxix est ferē xxxx).
- Fēriae, fēriarum, *f.* (IX)** (diēs ubi ad lūdum nōn īmus).
- Feriō, ferīre, percussī, percussum (I)** (in Fōrmulā I).
- Ferō, ferre, tulī, lātum (XV)** . . (portō: sī rem ferō, mē nōn opprimit).
- Fertilitās, fertilitātis, *f.* (XV)** . . (contrārium est Sterilitās).
- Ferus, fera, ferum (XXVI)** . . . (contrārium est Domesticus vel Mānsuētus).
- Festīnō, festīnāre, festīnāvī, festīnātum (XXI)** (properō).
- Fidēlis, fidēle (XXIV)** (cui cōfidere possumus).
- Fidēs, fideī, *f.* (XLVIII)** (sī cōfidō, fidem habēō).
- Filia, filiae, *f.* (XVIII)** (puella quae patrem vel mātrem habet).
- Filius, filī, *m.* (XVII)** (puer quī patrem vel mātrem habet).

- Finiō**, *finire*, *finīvī*, *finitum* (L) (*fīnem faciō*).
- Finis**, *finis*, *m.* (XXIV) (*ultima pars*).
- Finitimus**, *finitima*, *finitimum*
(XLVIII) (*prope ab aliquō habitāns*).
- Fiō**, *fieri*, *factus sum* (XXIX) (*sī rem faciō, ea rēs fit*).
- Flagellō**, *flagellāre*, *flagellāvī*,
flagellātum (XXX) (*plāgās inflīgō*).
- Flagrō**, *flagrāre*, *flagrāvī*, *flagrātum* (XVII) (*sī in ignibus sum, flagrō*).
- Flamma**, *flammae*, *f.* (XVII) (*ignēs*).
- Flōs**, *flōris*, *m.* (XXXIV) (*pict. XIII*).
- Flūmen**, *flūminis*, *n.* (XXXII) (*pict. XXIII*).
- Fluō**, *fluere*, *flūxī*, *flūxum*
(XXXIX) (*sī flūmen currit, dicimus
"Fluit"*).
- Focus**, *focī*, *m.* (XLIX) (*pict. XXIV*).
- Fōns**, *fontis*, *m.* (XLII) (*locus in terrā ē quō aqua venit*).
- Forēs**, *forum*, *f.* (XXIV) (*pict. XXIV*).
- Fortasse** (XXIV) (*potest esse*).
- Fortis**, *forte* (XVII) (*quī nōn timet*).
- Fortitūdō**, *fortitūdinis*, *f.* (XVII) (*cf. Fortis*).
- Fortūna**, *fortūnae*, *f.* (XLVIII) (*id quod nōbīs accidit*).
- Frāter**, *frātris*, *m.* (XXXIV) (*filius eiusdem patris*).
- Frequentō**, *frequentāre*, *frequentāvī*, *frequentātum* (XII) (*saepe eō vel veniō*).
- Frīgeō**, *frīgēre* (XXXIX) (*contrārium est Caleō*).
- Frōns**, *frondis*, *f.* (XXXIV) (*pict. XIII*).
- Frūctus**, *frūctūs*, *m.* (XIII) (*pict. XIII*).
- Frūmentum**, *frūmentī*, *n.* (XXVI) (*cibus quem bovēs (et hominēs)
edunt*).
- Fuga**, *fugae*, *f.* (XLII) (*sī quis fugit, fugam capit*).
- Fugiō**, *fugere*, *fūgī*, *fugitum*
(XXXVI) (*ab aliquō currō*).
- Fulmen**, *fulminis*, *n.* (XXXIX) (*ignis quem Iuppiter dē caelō
iacit*).
- Fundus**, *fundī*, *m.* (XIII) (*pict. XIII*).
- Furor**, *furōris*, *m.* (XXXVIII) (*ira*).

G

Gaudeō, gaudēre, gavīsus sum

(XI) (rogā magistrum).

Gaudium, gaudī, *n.* (XXIX) . . . (sī gaudeō, gaudium est mihi).

Gēns, gentis, *f.* (XXIV) (multī hominēs, quī omnēs cognāti sunt).

Genū, genūs, *n.* (XXV) (in Fōrmulīs Neutrī Generis).

Genus, generis, *n.* (XXVI) . . . ("masc., fem., neu.": "Cuius generis" est "quālis").

Gerō, gerere, gessī, gestum

(XXIV) (faciō).

Gigās, gigantis, *m.* (XXI) (pict. XXI).

Gladius, gladi, *m.* (XLVII) (longus "culter" quem imperātor in proeliō habet).

Glāns, glandis, *f.* (XXXIV) (pict. XXXVI).

Glōrior, glōriārī, glōriātus sum

(XXXIX) (mē iactō).

Gradus, gradūs, *m.* (IX) (rogā magistrum).

Graecē (L) (linguā Graecōrum).

Grammaticus, grammatica,

grammaticum (IX) (rogā magistrum).

Grātia, grātia, *f.* (XVIII) (bonum quod alicui dāmus:
"Grātiās agō" dīcimus sī
quis bonum nōbīs facit).

Gravis, grave (VIII) (rogā magistrum).

Gravitās, gravitātis, *f.* (X) (cf. Gravis).

Gustō, gustāre, gustāvī, gustā-

tum (XXXVI) (edere incipiō).

H

Habeō, habēre, habuī, habitum

(IX) (teneō: meum est).

Habitō, habitāre, habitāvī,

habitātum (XXIV) (ubi mea villa est, habitō).

Haruspex, haruspici <i>s</i> , <i>m.</i> (L) . . .	(homō quī dīcit quae posthāc futūra sint).
Hasta, hastae, <i>f.</i> (XLIX)	(pict. XLVI).
Herba, herbae, <i>f.</i> (XIII)	(pict. XIII).
Heri (xxvii)	(diē ante hodiernum diem).
Heus (xviii)	(attende: attendite).
Hiātus, hiātūs, <i>m.</i> (XLII)	(locus apertus inter duās rēs).
Hic, haec, hoc (v)	(cf. Ille: rogā magistrum).
Hic (xvii)	(hōc locō).
Hiems, hiemis, <i>f.</i> (XLII)	(pars annī ubi omnia frīgēt).
Hinc (xxix)	(ab hōc).
Hodiē (xxvii)	(hōc diē).
Hodiernus, hodierna, hodiernum (xxvii)	(cf. Hodiē).
Homō, homin <i>i</i> s, <i>m.</i> vel <i>f.</i> (xi)	(puer: puella: anus: contrārium est Animal).
Honestus, honesta, honestum (xxiv)	(quem omnēs bonum esse putant).
Hōra, hōrae, <i>f.</i> (ix)	(rogā magistrum).
Horribilis, horribile (xxi)	(terribilis).
Hortus, hortī, <i>m.</i> (xv)	(pict. xv).
Hospes, hospiti <i>s</i> , <i>m.</i> (L)	(amīcus, quī domī meae est vel cuius domī sum).
Hostis, hostis, <i>m.</i> (xxiv)	(is quī contrā patriam pugnat).
Hūc (xxx)	(ad hunc locum).
Hūmānus, hūmāna, hūmānum (xxvi)	(cf. Homō).
Humilis, humile (vii)	(contrārium est Altus).
Hymenaeus, hymenaea, hymenaeum (xxiv)	(ubi vir uxōrem dūcit, diēs hymenaeus est).

I

Ibi (xxxiv)	(in eō locō).
Ictus, ictūs, <i>m.</i> (XLII)	(plāga).
Idem, eadem, idem (xxi)	(rogā magistrum).

- Idōneus, idōnea, idōneum**
(xviii) (laus est bonō puerō idōnea:
malō puerō plāgae).
- Īdūs, Īduum, f. (L)** (quōrundam mēnsium diēs
xiii^{us}, quōrundam diēs xv^{us}).
- Igitur (xv)** (itaque).
- Ignis, ignis, m. (xvii)** (pict. xvii).
- Ignōrō, ignōrāre, ignōrāvī, ignō-
rātum (xxxix)** (nōn sciō).
- Ignōscō, ignōscere, ignōvī, ignō-
tum (xvi)** (sī cui male facis, et nōn volu-
istī, dīcis illi "Ignōsce mihi").
- Ignōtus, ignōta, ignōtum (xxvi)** . (nōn cognitus: cf. Cognōscō).
- Ille, illa, illud (v)** (cf. Hic: rogā magistrum).
- Illūc (xxi)** (ad illum locum).
- Illūstris, illūstre (xxiv)** (bonus et magnus).
- Imāgō, imāginis, f. (L)** (effigiēs).
- Immineō, imminēre (xvi)** (in Fōrmulā iv).
- Impedimentum, impedimentī,
n. (xlvi)** (id quod impedit: pict. xlvi).
- Impediō, impedīre, impedīvī,
impeditum (xxxix)** (nōlō tē aliquid facere: itaque
in viā stō).
- Imperātor, imperātōris, m.
(xvii)** (is quī imperat: pict. xvii).
- Imperium, imperī, n. (xlvi)** (sī imperō, imperium habēō).
- Imperō, imperāre, imperāvī,
imperātum (xvi)** (dīcō "Fac hoc").
- Impetus, impetūs, m. (xlvi)** (sī hostēs adior, in eōs impe-
tum faciō).
- Impōnō, impōnere, imposuī,
impositum (xvi)** (in Fōrmulā iv).
- Importō, importāre, importāvī,
importātum (xxxii)** (in+portō).
- Īmus, īma, īmum (xxxvi)** (īnferus, īnferior, īnferus vel
īmus).
- In (cum acc.) (iv)** (in Fōrmulā iii).

- In** (cum abl.) (XIX) (in Förmulā iv).
- Incendō**, incendere, incendi,
incēnsus (XXXIX) (in aliquō flammam faciō).
- Incipiō**, incipere, coepī, coep-
tum (XIII) (initium faciō).
- Incognitus**, incognita, incogni-
tum (XXI) (quod nōn ante vīdī nec audīvī).
- Incolō**, incolere, incolui (XXIV) . (habitō).
- Incompositus**, incomposita, in-
compositum (XXIV) (mixtus: cf. Misceō).
- Incrēdibilis**, incrēdibile (XLII) . . (quod crēdere nōn possumus).
- Indicium**, indicī, *n.* (XXXIV) . . (id quod indicat).
- Indicō**, indicāre, indicāvī, indi-
cātum (XXII) (rogā magistrum).
- Induō**, induere, induī, indūtum
(I) (in Förmulā i).
- Ineō**, inīre, inī, initum (XXI) . . (in+eō).
- Ineptus**, inepta, ineptum (XXIV) . (fatuus).
- Infēlix**, infēlix (XIII) (infēlicēs, sī bona exspectant,
mala habent).
- Īnferior**, inferius (xxx) (contrārium est Superior).
- Īnferus**, infera, inferum (XLIX) . (quī inf̄rā est).
- Īnflīgō**, infligere, inflixī, inflic-
tum (xvi) (in Förmulā iv).
- Īnfrā** (xxx) (sub aliquō).
- Ingemō**, ingemere, ingemuī (L) . (dolōrem vōce indicō).
- Iniciō**, inicere, iniēcī, iniectum
(xvii) (pict. xvii).
- Inimīcus**, inimīca, inimīcum
(xxi) (nōn amīcus).
- Initium**, initī, *n.* (XIII) (prīma pars eius quod facimus).
- Iniūria**, iniūriae, *f.* (XLVIII) . . . (malum quod contrā iūs fit).
- Innumerus**, innumera, innume-
rum (xviii) (quod ēnumerāre nōn possu-
mus).
- Inquam**, inquis, inquit (xxi) . . (dicō).
- Īnsistō**, insistere, ĩstitī (XLVIII) . (super vel in aliquō stō).

- Īnspiciō**, īnspicere, īnspexī, īn-
 spectum (xxvi) (spectō).
Īnstituō, īnstituere, īnstituī,
 institūtum (xlvi) (faciō: cōstituō: doceō).
Īnstrūmentum, īnstrūmentī, *n.*
 (xx) (quaestiō in Pēnsō xx).
Īnstruō, instruere, īnstrūxī, īn-
 strūctum (xlvi) (parō).
Īnsula, insulae, *f.* (xl) (pict. xvii).
Integer, integra, integrum
 (xlviii) (nōn mūtātus: bonus).
Intellegō, intellegere, intellēxī,
 intellēctum (xiii) (sciō quid significet).
Intendō, intendere, intendī,
 intentum (ii) (in Fōrmulā ii).
Inter (cum acc.) (iv) (in Fōrmulā iii).
Intereā (xlii) (interim).
Interficiō, interficere, interfēcī,
 interfectum (xi) (pict. xi).
Interim (xlii) (inter duo tempora).
Intermittō, intermittere, in-
 termīsī, intermissum (xlii) (ab aliquō dēsistō).
Intrā (cum acc.) (xxxiv) (in).
Intrō, intrāre, intrāvī, intrā-
 tum (xxvi) (in locum eō).
Inveniō, invenīre, invēnī, in-
 ventum (xi) (veniō ad rem quam nōn ex-
 spectāvī).
Invītus, invīta, invītum (xliv) (nōlēs).
Ipse, ipsa, ipsum (xxiv) (rogā magistrum).
Īra, īrae, *f.* (xv) (rogā magistrum).
Īrāscor, īrāscī, īrātus sum (xlix) (īra est mihi).
Is, ea, id (v) (cf. Ille: rogā magistrum).
Itaque (xv) (post hoc et propter hoc).
Item (xxviii) (eōdem modō).
Iter, itineris, *n.* (xxvi) (via in quā īmus).
Iterum (xvii) (rogā magistrum).

I cōnsonāns

- Iaceō, iacēre, iacuī (xxii) . . . (rogā magistrum).
 Iaciō, iacere, iēcī, iactum (xix) . (cf. Iniciō).
 Iactō, iactāre, iactāvī, iactātum (xxxix) (saepe iaciō: "Mē iactō," mē illūstre esse dīcō).
 Iam (xxiii) (nunc).
 Iānua, iānuae, *f.* (iii) (rogā magistrum).
 Iēiūnus, iēiūna, iēiūnum (xv) . . (quī cibum dēsiderat).
 Ientāculum, ientāculī, *n.* (xxxvi) (id quod māne edimus).
 Iocus, iocī, *m.* (xxxii) (rogā magistrum).
 Iubeō, iubēre, iussī, iussum (xviii) (imperō).
 Iugulō, iugulāre, iugulāvī, iugulātum (L) (iugulum caedō).
 Iugulum, iugulī, *f.* (L) (rogā magistrum).
 Iūrō, iūrāre, iūrāvī, iūrātum (xxxix) : (ad deum manum porrigō, et dīcō).
 Iūs, iūris, *n.* (xxx) (pict. xxiii).
 Iūs, iūris, *n.* (xlv) (id quod bonum et rēctum est).
 Iussū (xxi) ("meō iussū": proptereā quod iubeō).
 Iūstus, iūsta, iūstum (xlv) . . . (quī amat id quod bonum et rēctum est).
 Iuvenis, iuvenis, *m.* (xxi) . . . (contrārium est Senex).
 Iuvō, iuvāre, iūvī, iūtum (xlii) . (auxilium ferō).

L

- Labefaciō, labefacere, labefēcī, labefactum (xliii) (aliquid faciō ut rēs cadat).
 Labor, labōris, *m.* (xlvi) (sī labōrō, labōrem capiō).
 Labōrō, labōrāre, labōrāvī, labōrātum (ix) (rem magnam et gravem faciō).

- Lacertus, lacertī, *m.* (xv) . . . (pict. xv).
 Lacrima, lacrimae, *f.* (xxiv) . . (id quod dē oculō cadit ubi lacrimāmus).
 Lacrimō, lacrimāre, lacrimāvī, lacrimātum (xv) (doleō: aqua dē oculis it).
 Laetus, laeta, laetum (xxiv) . . (quī gaudet).
 Lanius, lanī, *m.* (xxiii) (pict. xxiii).
 Lassitūdō, lassitūdinis, *f.* (xxxiv) (sī nimis labōrō, lassitūdō mē opprimit).
 Latīnē (xi) (latīnē, nōn anglicē, dīcimus).
 Latīnus, latīna, latīnum (xxx) . (cf. Latīnē).
 Lātrō, lātrāre, lātrāvī, lātrātum (xxiii) (ubi canis aliquid dīcit, lātrat).
 Lātus, lāta, lātum (viii) (rogā magistrum).
 Latus, lateris, *n.* (xxxii) (rogā magistrum).
 Laus, laudis, *f.* (xvii) (sī bonum facis, et dīcō "Bonus es: bene facis," tibi laudem tribuō).
 Lēctiō, lēctiōnis, *f.* (xiii) (id quod legimus: pēnsūm).
 Lectulus, lectulī, *m.* (xxi) (pict. xi).
 Lēgātīō, lēgātīōnis, *f.* (xlvi) . . (lēgātī: eī quī nūntium ferunt).
 Lēgātus, lēgātī, *m.* (xlvi) (is quī sub imperātōre militibus imperat).
 Legiō, legiōnis, *f.* (xlvi) (pars exercitūs: circiter sex mīlia militum).
 Legō, legere, lēgī, lēctum (ix) . . (rogā magistrum).
 Lentus, lenta, lentum (viii) . . . (contrārium est Celer).
 Levis, leve (viii) (contrārium est Gravis).
 Lēx, lēgis, *f.* (xlix) (id quod dēcrētum est, quō regimur).
 Libenter (xxix) (cum gaudiō).
 Liber, librī, *m.* (iii) (rogā magistrum).
 Līber, lībera, līberum (xlii) . . (quī lībertātem habet).
 Līberī, līberōrum, *m.* et *f.* (xxx) . (filī et filiae).
 Līberō, līberāre, līberāvī, līberātum (xxiv) (contrārium est Revinciō).

- Lībertās**, lībertātis, *f.* (XLII) . . (is quem liberāmus, lībertātem habet).
- Licet**, licēre, licuit (XVII) . . . (rogā magistrum).
- Līmen**, liminis, *n.* (IV) . . . (in Fōrmulā III).
- Lingua**, linguae, *f.* (XIII) . . . (rogā magistrum).
- Littera**, litterae, *f.* (IX) . . . (A, B, C, D, et c.: (*plu.*) id quod scribimus).
- Locus**, locī, *m.* (XVII) . . . (ubi aliquid est).
- Longus**, longa, longum (VII) . . (rogā magistrum).
- Loquāx**, loquāx (XLIX) . . . (loquācēs sunt illī quī nimis loquuntur).
- Loquor**, loquī, locūtus sum
| (XXXVII) . . . (aliquid dīcō).
- Lūcidus**, lūcida, lūcidum (XLVII) . (quod lūcem dat vel habet).
- Lūdō**, lūdere, lūsī, lūsum (IX) . . (contrārium est Labōrō).
- Lūdus**, lūdī, *m.* (IX) . . . (ubi recitāmus et studēmus).
- Lupus**, lupī, *m.* (XI) . . . (pict. XI).
- Lūx**, lūcis, *f.* (XXXVI) . . . (contrārium est Tenebrae).

M

- Macer**, macra, macrum (XXXII) . (pict. XXXII).
- Magis** (XXIX) . . . (adverbium: cf. Maior).
- Magister**, magistrī, *m.* (XLVII) . (is quī in lūdō docet).
- Magistrātus**, magistrātūs, *m.*
(XXXII) . . . (pict. XXXII).
- Magnitūdō**, magnitūdinis, *f.*
(XI) . . . (cf. Magnus).
- Magnopere** (XXIX) . . . (adverbium: cf. Magnus).
- Magnus**, magna, magnum
(VIII) . . . (contrārium est Parvus).
- Maior**, maius (XXIII) . . . (magnus, maior, maximus).
- Malevolēns**, malevolēns (XLIV) . (malevolentēs sunt illī quī malum volunt).
- Mālō**, mālle, māluī (XXXII) . . (magis volō).
- Mālum**, mālī, *n.* (XLIV) . . . (fructus quī sēmen in sē habet).

Mālum Pūnicum, māli Pūnicī,

n. (XLIV). (pict. xxxvi).

Malus, mala, malum (VIII) . . . (contrārium est Bonus).

Mālus, māli, *m.* (xvii) (pict. xvii).

Māne (xxi) (prīmā parte diēi).

Maneō, manēre, mānsī, mān-

sum (xxii) (contrārium est Eō).

Mānsuētus, mānsuēta, mān-

suētum (xxvi) (lupī sunt ferī: bonus canis est mānsuētus).

Manus, manūs, *f.* (iii) (in Fōrmulā II: nōnnūllī hominēs collectī).

Mappa, mappae, *f.* (iii) (in Fōrmulā II).

Mare, maris, *n.* (xl) (pict. xvii).

Māter, mātris, *f.* (xi) (māter et pater sunt parentēs).

Mātrimōnium, mātrimōnī, *n.*

(xlIX) (ubi vir uxōrem dūcit, mātrimōnium est).

Maximus, maxima, maximum

(xviii) (magnus, maior, maximus).

Medius, media, medium (xxi) . . . (rogā magistrum).

Melior, melius (xxix) (bonus, melior, optimus).

Meminī, meminisse (xxi) (sciō et teneō id quod factum est).

Memorābilis, memorābile (l) . . . (quod bonum est meminisse).

Memoria, memoriae, *f.* (xxxvi) . . . (memoriā teneō: sciō quod iam actum est).

Mēns, mentis, *f.* (xxii) (id quō cōgitāmus).

Mēnsa, mēnsae, *f.* (iii) (rogā magistrum).

Mēnsis, mēnsis, *m.* (ix) (xxx diēs).

Mentior, mentīrī, mentītus sum

(xxxvi) (falsum dīcō).

Mercātor, mercātōris, *m.* (xiii) . . . (is quī tabernam habet, et rēs vēndit).

Mereor, merērī, meritus sum

(xlviII) (mereor id quod mihi meritō venit).

Merīdiēs, merīdiēī, *m.* (xxiii) . . . (media pars diēī).

Meritō (xiii) (sī bonus puer bonam rem
habet, meritō habet: sī malus
puer bonam rem habet, nōn
merītō habet).

Meus, mea, meum (viii) (cf. Ego).

Miles, militis, *m.* (xxiv) (is quī prō patriā pugnat).

Militāris, militāre (xlvī) (cf. Miles).

Mille (plū. Milia) (xxxii) (numerus . . . m.).

Minimus, minima, minimum

(xxiv) (parvus, minor, minimus).

Minor, minus (xxiii) (parvus, minor, minimus).

Minor, minārī, minātus sum

(xlii) (dīcō "Malum tibi faciam").

Minūtus, minūta, minūtum

(xxx) (minimus).

Mirābilis, mirābile (xiii) (quod vix crēdimus).

Mīror, mīrārī, mīrātus sum

(xlix) (mīrābile vel optimum esse
putō).

Misceō, miscēre, miscuī, mix-

tum (xxiv) (rogā magistrum).

Miser, misera, miserum (xi) . . . (quī dolet).

Misereō, miserēre, miseruī, mi-

seritum (xiii) (doleō, sī hominem dolēre
videō).

Misericordia, misericordiae, *f.*

(l) (sī misereō, misericordiam ad-
hibeō).

Mittō, mittere, mīsī, missum

(xxx) (dīcō alicui "Ī").

Mixtus, mixta, mixtum (xxx) . . . (quod miscēmus, mixtum est).

Modestus, modesta, modestum (quī nōn dīcīt dē virtūtibus
suīs).

Modo — modo (xlii) (prīmō — tum).

Modus, modī, *m.* (xxvi) (cf. Quō modō).

- Mōmentum**, mōmentī, *n.*
(xxxii) (id quod aliquid movet: paulum).
- Moneō**, monēre, monuī, monitum (xl) (malum videō, et alicui dīcō “Fuge”: cōnsilium dō).
- Mōns**, montis, *m.* (xxi) (pict. xxi).
- Mora**, morae, *f.* (xxiv) (sī quid nōn statim facimus, mora est).
- Mordāx**, mordāx (xiii) (dīcō mordācem esse linguam quae mordeat).
- Mordeō**, mordēre, momordī, morsum (xiii) (rogā magistrum).
- Morior**, morī, mortuus sum (xxiv) (vītā āmittō).
- Mors**, mortis, *f.* (xi) (pict. xi).
- Mortālis**, mortāle (xxxix) (quī morī potest).
- Mortifer**, mortifera, mortiferum (xxi) (quod mortem fert).
- Mōs**, mōris, *m.* (xlvi) (cōnsuētūdō).
- Moveō**, movēre, mōvī, mōtum (xx) (cf. Commoveō).
- Mox** (xxvi) (nōn multō post).
- Mūcrō**, mūcrōnis, *m.* (l) (ācer fīnis cultrī).
- Mūgiō**, mūgīre, mūgīvī, mūgitum (xxii) (ubi bōs aliquid dīcit, mūgit).
- Mulier**, mulieris, *f.* (xxiv) (māter est mulier, sed nōn puella, nōn pater).
- Multitūdō**, multitūdinis, *f.* (xlii) (magnus numerus).
- Multus**, multa, multum (ix) (ccclxxvii sunt multa: iii sunt pauca).
- Mundus**, munda, mundum (viii) (rogā magistrum).
- Mundus**, mundi, *m.* (xliv) (omnēs terrae et maria quae sub sōle sunt).
- Mūniō**, mūnīre, mūnīvī, mūnitum (xlvi) (mūnitiōnem faciō).

- Mūnitiō**, mūnitiōnis, *f.* (XLIII) . . . (mūrus quī ab hostibus dēfendit).
Mūrus, mūrī, *m.* (XLII) (pict. XXXVI).
Mūs, mūris, *m.* vel *f.* (XXXII) . . . (pict. XXXII).
Mūtō, mūtāre, mūtāvī, mūtātum (XLIV) (genus rei aliud faciō, et nōn iam eadem est).
Mūtus, mūta, mūtum (XLIX) . . . (quī loquī nōn potest).

N

- Nam** (XXIV) (enim).
Nārrō, nārrāre, nārrāvī, nārrātum (XI) (fābulam dīcō).
Nāscor, nāscī, nātus sum (XXIV) (prīmum nāscimur, deinde vītam agimus, tertium mors venit).
Nātiō, nātiōnis, *f.* (XLVI) (gēns).
Nātūra, nātūrae, *f.* (XLIV) (Nātūra in sē continet omnia quae nāta sunt).
Nauta, nautae, *m.* (XVII) (pict. XVII).
Nāvālis, nāvāle (XVII) (cf. Nāvis).
Nāvis, nāvis, *f.* (XVII) (pict. XVII).
Necessārius, necessāria, necessārium (XLVIII) (necesse: eiusdem generis: amīcus).
Necesse (XVII) (rogā magistrum).
Necō, necāre, necāvī, necātum (I) (interficiō).
Negō, negāre, negāvī, negātum (XXXII) (dīcō "Nōn").
Negōtium, negōtī, *n.* (XLVIII) (id quod cōnsuētūdine, vel nōn facile, faciō).
Nēmō, nēmīnī (dat.), *m.* vel *f.* (XLII) (nūllus homō).
Neptis, neptis, *f.* (XI) (puella quae aviam habet).

- Neque vel Nec** (xv) (et nōn).
Nē — quidem (xxi) (rogā magistrum).
Nescius, nescia, nescium (xxx) (quī nōn scit).
Neuter, neutra, neutrum
 (xxvi) (neque hoc neque illud).
Niger, nigra, nigrum (xxxix) (color: rogā magistrum).
Nihil (xv) (nūlla rēs: nōn).
Nimis (xxxii) (magis quam bene est).
Nōbilis, nōbile (xliii) (illūstris: nōn ignōtus).
Noceō, nocēre, nocuī, nocitum
 (xvi) (alicuī malum faciō).
Nōlī hoc facere (xvii) (contrārium est "Hoc fac").
Nōlō, nōlle, nōluī (xxxviii) (nōn volō).
Nōmen, nōminis, n. (xi) (rogā magistrum).
Nōndum (xv) (contrārium est Iam).
Nōnus, nōna, nōnum (xx) (cf. Novem: cf. quoque Prīmus,
 et c.).
Nōscō, nōscere, nōvī, nōtum
 (xxx) (scīre incipiō).
Noster, nostra, nostrum (viii) (cf. Nōs).
Notō, notāre, notāvī, notātum
 (xxxiv) (indicō: videō).
Novem (ix) (numerus . . . ix).
Novus, novā, novum (viii) (contrārium est Vetus).
Nox, noctis, f. (xxi) (ubi sōlem nōn vidēmus: ubi
 dormīmus).
Nūbēs, nūbis, f. (xxi) (pict. xxi).
Nūbō, nūbere, nūpsī, nūptum
 (xxiv) (ubi vir uxōrem dūcit, illa virō
 nūbit).
Nudiūs (xxxiii) (nunc diēs est).
Nūdō, nūdāre, nūdāvī, nūdā-
tum (xlvi) (āmoveō id quod super aliquid
 est, vel aliquid dēfendit).
Nūllus, nūlla, nūllum (xvii) (nōn ūnus, nōn paucī, nōn
 multī).
Numerus, numerī, m. (xxxii) (ūnus, duo, trēs, et c.).

- Nummus, nummī, *m.* (XIII) . . . (rogā magistrum).
 Numquam (XIII) (contrārium est Semper).
 Nunc (XVII) (hōc tempore).
 Nūntiō, nūntiāre, nūntiāvī,
 nūntiātum (XLIII) (nūntium ferō: rem novam
 dicō).
 Nūntius, nūntī, *m.* (XXXII) . . . (is quī litterās portat: litterae
 quās nūntius portat).

O

- Obiciō, obicere, obiēcī, obiec-
 tum (XLII) (alicui in viam iaciō).
 Obliviscor, obliviscī, oblitus
 sum (XXXVI) (ex memoriā āmittō).
 Obsecrō, obsecrāre, obsecrāvī,
 obsecrātum (XXIV) (rogō).
 Obses, obsidis, *m.* vel *f.*
 (XLVIII) (homō quem hostēs capiunt, ut
 prō aliquō postea reddant).
 Obtineō, obtinēre, obtinuī, ob-
 tentum (XLVIII) (teneō: mihi capiō).
 Occidō, occidere, occidī, occī-
 sum (XXXII) (mortuum faciō).
 Occupō, occupāre, occupāvī,
 occupātum (XLVI) (capiō).
 Occurrō, occurrere, occurri, oc-
 cursum (XVI) (ad aliquem currō).
 Octāvus, octāva, octāvum
 (XXVII) (cf. Octō: cf. quoque Prīmus,
 et c.).
 Octō (IX) (numerus . . . VIII).
 Oculus, oculī, *m.* (X) (oculīs videō).
 Ōdī, ōdisse (XXXIX) (contrārium est Amō).
 Officiū, officiī, *n.* (XLIX) . . . (id quod facere debēmus).
 Oleum, oleī, *n.* (L) (aliquid pingue quod ex olīvīs
 capimus).

- Ōlim (xxi) (longē antehāc, vel longē post-
hāc).
 Olīva, olīvae, *f.* (L) (pict. xxxvi).
 Omnīnō (xiii) (sī tōtum frūctum edō, frūctum
omnīnō edō).
 Omnis, omne (xxiii) (tōtus: contrārium est Pars).
 Opīniō, opīniōnis, *f.* (xlviii) (id quod opīnor: id quod alius
dē mē opīnātur).
 Opīnor, opīnārī, opīnātus sum
 (xxx) (putō).
 Oportet, oportēre, oportuit
 (xliv) (bene est: necesse est).
 Oppidum, oppidī, *n.* (xxvi) (urbs parva).
 Opprimō, opprimere, oppressī,
 oppressum (xvi) (aliquem sub mē teneō, et male
faciō).
 Optimus, optima, optimum
 (xxiv) (bonus, melior, optimus).
 Opus, operis, *n.* (xlvi) (labor: id quod ex labōre fit).
 Ōrātiō, ōrātiōnis, *f.* (xlviii) (modus dicendī: sī ante multōs
dicō, ōrātiōnem habeō).
 Orbis, orbis, *m.* (L) (rogā magistrum).
 Ōrdō, ōrdinis, *m.* (xlvi) (modus in quō rēs pōnuntur).
 Orior, orīrī, ortus sum (xxxix) (surgō).
 Ōrnō, ōrnāre, ōrnāvī, ōrnātum
 (xliv) (aliquid pulchrum faciō).
 Os, ossis, *n.* (xxix) (pict. xxiii).
 Ostendō, ostendere, ostendī,
 ostentum (xvi) (fortasse digitum in aliquid in-
tendō).

P

- Paene (xvii) (nōn omnīnō, sed nōn multō
minus).
 Pāgina, pāginae, *f.* (x) (in Fōrmulā iv).
 Palma, palmae, *f.* (xxx) (pēs plantam habet: manus
palmam habet).

- Pānis**, *pānis*, *m.* (xxx) (pict. xxiii).
Papȳrus, *papȳrī*, *m.* (x) (in papȳrō scribimus stilō vel calamō).
Pār, *pār* (xl) (parēs sunt aequī, similēs).
Parcō, *parcere*, *pepercī*, *parsum* (xvii) (sī quem meritō feriam, nōn feriō).
Parēns, *parentis*, *m.* vel *f.* (xxxii) (pater vel māter).
Pāreō, *pārere*, *pāruī*, *pāritum* (xvi) (faciō id quod imperās).
Pariēs, *parietis*, *m.* (iii) (rogā magistrum).
Parō, *parāre*, *parāvī*, *parātum* (xviii) (alicuid faciō, capiō, dō).
Pars, *partis*, *f.* (x) (dimidium est pars: pāgina est pars librī).
Parvus, *parva*, *parvum* (viii) (rogā magistrum).
Passus, *passūs*, *m.* (ix) (duo gradūs).
Pater, *patris*, *m.* (xi) (is cuius nōmen habeō).
Pator, *patī*, *passus sum* (xxxix) (doleō: ferō: permittō).
Patria, *patriae*, *f.* (xii) (Rōma est patria Rōmānōrum: America est patria Americānōrum).
Paucus, *pauca*, *paucum* (xiii) (contrārium est Multus).
Paulisper (xlvi) (contrārium est Diū).
Paulum (xxix) (adverbium: cf. Parvus).
Pauper, *pauper* (xi) (pauperēs nōn multum possident).
Pāx, *pācis*, *f.* (xlvi) (contrārium est Bellum).
Pecūnia, *pecūniae*, *f.* (xiii) (id quod capiō sī quid vēndō).
Pedes, *peditis*, *m.* (xlviii) (mīles quī in pedibus pugnat).
Peior, *peius* (xxix) (malus, peior, pessimus).
Pellō, *pellere*, *pepulī*, *pulsum* (xlvi) (ā mē agō vel iaciō: cf. Expellō).
Per (cum acc.) (iv) (in Fōrmulā iii).

Pereō, perīre, perīi, peritum

(xxxii) (moriōr).

Perficiō, perficere, perfēcī, per-

fectum (xliv) (omnīnō faciō).

Periculōsus, periculōsa, perī-

culōsum (L) (quod periculum in sē habet).

Periculum, periculī, *n.* (xlvi) . (malum quod mihi minatur:
sī exerior, periculum fa-
ciō).

Perlegō, perlegere, perlēgī, per-

lēctum (xv) (tōtum legō).

Permagnus, permagna, per-

magnum (xxi) (maximus).

Permittō, permittere, permīsī,

permissum (xvii) (contrārium est Vetō).

Permulus, permulta, permul-

tum (xxxii) (plūrimus).

Pernōtus, pernōta, pernōtum

(xxxvi) (quod bene scīmus).

Perpetuus, perpetua, perpe-

tuum (xxiv) (quod semper erit).

Persequor, persequī, persecū-

tus sum (xli) (diū sequor).

Perspicīō, perspicere, perspexī,

perspectum (xlii) (bene videō).

Persuādēō, persuādēre, per-

suāsī, persuāsum (xvi) (dīcō, et crēdis vel facis id quod
dēsīderō).

Perterreō, perterrēre, perter-

ruī, perterritum (xxxix) . . . (multum terreō).

Pertineō, pertinēre, pertinūi

(xlviii) (mihi pertinent omnia quae
mea sunt vel quae mēcum
coniūcta sunt).

Pervenīō, pervenīre, pervēnī,

perventum (xiii) (ad rem veniō).

Pēs, pedis, *m.* (ix) (in Fōrmulā iv: xii ūnciae).

Pessimus, pessima, pessimum

(xiii) (malus, peior, pessimus).

Petō, petere, petīvī, petītum

(xxix) (ad rem eō: dēsīderō).

Pictūra, pictūrae, f. (x) (in Fōrmulā iv).

Pietās, pietātis, f. (xvii) (amor patris vel patriae).

Piger, pigra, pigrum (xviii) . . (quī labōrāre nōn volt).

Pinguis, pingue (xxxii) (contrārium est Macer).

Pirāta, pirātae, m. (l) (is quī nāve suā aliōrum
navēs capit et pecūniam ra-
pit).

Pius, pia, pium (xvii) (quī patrem et patriam amat).

Placenta, placetae, f. (xxix) . (pict. xi).

Placeō, placēre, placuī, placi-

tum (l) (gaudium dō: bonus esse
videor).

Plāga, plāgae, f. (xvi) (in Fōrmulā iv).

Planta, plantae, f. (xii) (in Fōrmulā iv).

Plaudō, plaudere, plausī, plau-

sum (xxi) (rogā magistrum).

Plēnus, plēna, plēnum (x) . . . (rogā magistrum).

Plērīque, plēraeque, plēraque

(xliv) (ferē omnēs).

Plērumque (xliv) (ferē omnīnō).

Plūrimus, plūrima, plūrimum

(xxxii) (multus, plūs, plūrimus).

Plūs, plūris (gen.) (xxx) . . . (multus, plūs, plūrimus).

Poena, poenae, f. (xliv) (ubi aliquis mē pūnit, ego
poenam dō).

Polliceor, pollicērī, pollicitus

sum (xlii) (aliquid vīs: dīcō "Hoc fa-
ciam").

Pompa, pompae, f. (xxiv) . . . (pict. xxiv).

Pōnō, pōnere, posuī, positum

(ii) (rogā magistrum).

Pōns, pontis, m. (xxiii) (pict. xxiii).

Populus, populī, m. (xliv) . . . (homīnēs: gēns).

- Porrigō, porrigere, porrēxī, porrētum (x)** (in Fōrmulā iv).
Porta, portae, f. (XLIII) (iānua).
Portentum, portentī, n. (L) . . . (id quod indicat aliquid mīrā-
 bile futūrum esse).
Portō, portāre, portāvī, portātum (ix) (rogā magistrum).
Possessor, possessoris, m. (x) . . (is quī possidet).
Possideō, possidēre, possēdī, possessum (x) (habeō: teneō: meum est).
Possum, posse, potuī (XXIII) . . (rogā magistrum).
Post (cum acc.) (iv) (in Fōrmulā iii).
Posteā (xxi) (post eās rēs).
Posterus, postera, posterum (XLVIII) (quī post aliōs est).
Posthāc (xxi) (post hoc tempus).
Postrēmus, postrēma, postrēmum (XXXIX) (posterus (post), posterior, postrēmus).
Postriđiē (XLVIII) (posterō diē).
Postulō, postulāre, postulāvī, postulātum (xviii) (dīcō "Dā mihi").
Potestās, potestātis, f. (XLVIII) . (vīrēs, imperium, auctōritās).
Potior, potirī, potītus sum (xxxii) (meum faciō).
Potius (XLIV) (magis).
Praecēdō, praecēdere, praecessī, praecessum (xxvi) (ante eō).
Praeficiō, praeficere, praefēcī, praefectum (xvi) (magistrum vel dominum faciō).
Praemittō, praemittere, praemīsī, praemisum (XLVI) . . . (ante mē mittō).
Praemium, praemī, n. (xxxii) . (id quod mihi datur, sī cui bonum faciō).
Praepōnō, praepōnere, praeposuī, praepositum (xviii) . . . (praeficiō).

- Praesēns**, **praesēns**, (gen. **praesentis**) (VIII) (contrārium est **Absēns**).
- Praesertim** (XLVIII) (magis quam alia).
- Praesidium**, **praesidi**, *n.* (XXXIV) (id quod dēfendit).
- Praestō**, **praestāre**, **praestiti**,
praestātum (XVI) (sī mē praeficis, ego **praestō**).
- Praesum**, **praeesse**, **praeuī**
 (XVI) (superior sum).
- Praetereā** (XLVI) (quoque).
- Praetereō**, **praeterīre**, **praeterīi**, **praeteritum** (XLII) (prope aliquem eō, deinde ab illō **prōcēdō**).
- Praetermittō**, **praetermittere**,
praetermīsī, **praetermissum**
 (XLIX) (permittō ut **praetereat**).
- Prandium**, **prandi**, *n.* (XL) (id quod merīdiē edimus).
- Precēs**, **precum**, *f.* (XLIV) (id quod dīcimus ubi deum aliquid rogāmus).
- Prehendō**, **prehendere**, **prehendī**,
prehēsum (XLIX) (capiō: rapiō).
- Premō**, **premere**, **pressī**, **pressum** (XXX) (rogā magistrum).
- Pretium**, **pretī**, *n.* (L) (id quō aliquid emimus).
- Prīdiē** (XXXIII) (priōre diē).
- Prīmus**, **prīma**, **prīmum** (XIII) (cf. "Fōrmula Prīma").
- Princeps**, **prīncipis**, *m.* (XLVIII) (dux: imperātor).
- Prior**, **prius** (XXVI) (— **prō** —, **prior**, **prīmus**).
- Prīvātus**, **prīvāta**, **prīvātum**
 (XLVIII) (contrārium est **Pūblicus**).
- Prō** (cum abl.) (XIX) (in Fōrmulā IV).
- Probō**, **probāre**, **probāvī**, **probātum** (XLVII) (aliquid bonum esse dicō vel putō).
- Prōcēdō**, **prōcēdere**, **prōcessī**,
prōcessum (XXIV) (ad illa quae ante sunt eō).
- Procērus**, **procēra**, **procērum**
 (XXXII) (altus).

- Proelium**, proeli, *n.* (xxvi) . . . (pugna).
Prōferō, prōferre, prōtulī, prōlātum (L) (prō + ferō: in tempus futūrum ferō).
Proficīscor, proficīscī, profectus sum (XLIV) (prōgredior).
Prōgredior, prōgredī, prōgressus sum (XLII) (prōcēdō).
Prohibeō, prohibēre, prohibuī, prohibitum (XLIV) (aliquem ab aliquō habeō vel teneō).
Prōnōmen, prōnōminis, *n.* (xxvi) (e.g. Ego, Ille, Vōs).
Prope (xxiv) (contrārium est "Longē ab").
Properō, properāre, properāvī, properātum (xxi) (celeriter eō).
Propinquus, propinqua, propinquum (xl) (prope).
Prōpōnō, prōpōnere, prōposuī, prōpositum (xvi) (ante aliquem pōnō).
Propter (cum acc.) (xx) (respondet quaestiōnī "Cūr?", xx).
Propterea quod (xxvii) (cf. Propter).
Prōspiciō, prōspicere, prōspexī, prōspectum (xxi) (cōspiciō).
Prōvideō, prōvidēre, prōvidī, prōvīsum (xliv) (parō: id quod erit videō).
Prōvincia, prōvinciae, *f.* (xliv) (terra nōn in Italiā quam Rōmānī regēbant).
Proximus, proxima, proximum (xlvi) (prope, propior, proximus).
Pūblicus, pūblica, pūblicum (xlvi) (quod populō pertinet).
Puella, puellae, *f.* (iii) (rogā magistrum).
Puer, puerī, *m.* (iii) (rogā magistrum).
Pugna, pugnae, *f.* (xvii) (pict. xvii: vel rogā magistrum).

- Pugnō**, pugnāre, pugnāvī, pug-
nātum (xxiv) (pugnam faciō).
Pulcher, pulchra, pulchrum (xi) (quod bonum est vidēre).
Pulchritūdō, pulchritūdinis, *f.*
(xiii) (cf. Pulcher).
Pūniō, pūnīre, pūnīvī, pūnītum
(xxxvi) (sī puer malus est, e.g., eum fe-
riō, vel lūdere nōn permittō).
Putō, putāre, putāvī, putātum
(vi) (cf. Dīcō in Pēnsō vi).

Q

- Quaerō**, quaerere, quaesīvī,
quaesītum (xxxiv) (rogō id quod nōn sciō).
Quaestor, quaestōris, *m.* (xliv) (is quī pecūniam Rōmānōrum
cūrābat).
Quaestus, quaestūs, *m.* (xviii) (v nummīs rem capiō:
viii nummīs vēndō:
iii nummī sunt quaestus).
Quālis, quāle (vii) (quaestiō in Pēnsō vii).
Quam (ix) (quaestiō in Pēnsō ix).
Quam (xxxii) (post comparātivum).
Quam diū (ix) (quaestiō in Pēnsō ix).
Quamobrem (xxvii) (cūr).
Quamquam (l) (ultimum "cum" in Pēnsō
xlv).
Quandō (xx) (quaestiō in Pēnsō xx).
Quantum, quantī, *n.* (x) (quaestiō in Pēnsō x).
Quantum spatī (ix) (quaestiō in Pēnsō ix).
Quantus, quanta, quantum
(xlii) (quaestiō: cf. Tantus).
Quārē (xlvi) (quā dē causā).
Quārtus, quārta, quārtum
(xlviii) (cf. Quattuor: cf. quoque Prī-
mus, et c.).
Quasi (xlviii) (eōdem modō ac).

- Quattuor** (IX) (numerus . . . IV).
Queror, querī, questus sum
 (XXXIX) (dicō malās rēs mihi nōn
 meritō vēnisse).
Quī, quae, quod (XXXIV) . . . (in Pēnsō XXXIV, infrā).
Quicumque, quaecumque,
 quodcumque (XXXIX) (omnis).
Quīdam, quaedam, quiddam
 (XXIV). (ūnus dē quō maximē putō vel
 dicō).
Quidem (XLIV) (vērō).
Quīque (IX) (numerus . . . V).
Quis, quid (V) (quaestiō in Pēnsō V).
Quisque, quaeque, quidque
 (XXXVI) (omnēs singulī — singulārēs).
Quō (XI) (quam in partem).
Quōmodo (XX) (quaestiō in Pēnsō XX).
Quondam (XVIII) (longē antehāc).
Quoniam (XXXVI) (cum iam: propterea quod).
Quoque (XI) (“hoc quoque” est “et hoc”).
Quot (IX) (quaestiō in Pēnsō IX).

R

- Racēmus, racēmī, m.** (XV) . . . (pict. XV).
Rāmus, rāmī, m. (XV) (pict. XV).
Rapiō, rapere, rapuī, raptum (I) . (in Fōrmulā I).
Ratiō, ratiōnis, f. (XLVII) (modus: cōsiliū: sī ēnumerō,
 ratiōnem dūcō).
Recipiō, recipere, recēpī, re-
 ceptum (XXXII) (iterum capiō).
Recitō, recitāre, recitāvī, re-
 citātum (IX) (rogā magistrum).
Rēctus, rēcta, rēctum (XXIV) . . (rogā magistrum).
Recūsō, recūsāre, recūsāvī, re-
 cūsātum (XXXVIII) (mē aliquid rogās: dicō tibi,
 “Nōn faciam. Nōlō”).

- Reddō**, reddere, reddidī, reddi-
tum (xxxii) (dō illi ā quō aliquid accēpi).
- Redeō**, redire, rediī, reditum
(xviii) (abiī: sī nunc adveniō, redeō).
- Referō**, referre, rettuli, relātum
(xl) (ad locum ferō ubi antea erat).
- Regiō**, regiōnis, *f.* (xxxix) (pars terrae vel caeli).
- Rēgnū**, rēgni, *n.* (xl) (terra quam aliquis regit).
- Regō**, regere, rēxi, rēctum
(xviii) (imperō).
- Rēgula**, rēgulae, *f.* (ix) (rogā magistrum).
- Rēiciō**, rēicere, rēiēcī, rēiectum
(xlvi) (ab aliquō locō iaciō).
- Relinquō**, relinquere, reliquī,
relictum (xvii) (ab aliquō discēdō).
- Reliquus**, reliqua, reliquum
(xxiii) (quod relinquimus).
- Remittō**, remittere, remisī, re-
missum (xxx) (ā mē ad alium locum mittō).
- Renūtiō**, renūtiāre, renūn-
tiāvī, renūntiātum (xlviii) (nūntiō).
- Reperiō**, reperire, repperī, re-
pertum (xi) (rogā magistrum).
- Rēs**, rei, *f.* (ix) (rogā magistrum).
- Resistō**, resistere, restitī (xxiv) (sī quis mē agere volt, contrā
illum stō).
- Resolvō**, resolvere, resolvī, reso-
lūtum (xxi) (contrārium est Revinciō).
- Respondeō**, respondēre, re-
spondī, respōsum (xi) (mihi dīcis: sī postea tibi dīcō,
tibi respondeō).
- Restō**, restāre, restitī (xxi) (nōndum abiī: id quod relin-
quimus restat).
- Retineō**, retinēre, retinuī, re-
tentum (xxiv) (ab aliquō teneō).
- Revertor**, revertere, revertī, re-
versum (xxxii) (redeō).

- Revinciō, revincire, revīnxī,
revīnctum (xxi) (piet. xxi).
Revocō, revocāre, revocāvī,
revocātum (xlvi) (ab aliquō locō vocō).
Rēx, rēgis, *m.* (l) (is quī terram regit).
Rīpa, rīpae, *f.* (xlvi) (terra proxima ad flūmen).
Rīvus, rīvī, *m.* (xxxix) (parvum flūmen).
Rogō, rogāre, rogāvī, rogātum
(xxxii) (dicō "Dā vel dīc mihi ali-
quid").
Ruber, rubra, rubrum (xi) (color: rogā magistrum).
Rudis, rude (xxiv) (agricola in fundō est rudis:
cīvis in urbe fortasse nōn).
Rūmor, rūmōris, *m.* (xxiv) (id quod omnēs dicunt, sed
nōn vērō sciunt).
Ruō, ruere, ruī, rutum (xxiv) (celeriter eō: cadō).

S

- Saccus, saccī, *m.* (x) (rogā magistrum).
Saepe (xii) (rogā magistrum).
Saevus, saeva, saevum (xxx) (ferus: crūdēlis).
Salūs, salūtis, *f.* (xlvi) ("Salūtem ferō," id est, Servō).
Salvē (xi) (aliquem vidēmus, gaudēmus,
"Salvē" dicimus).
Sanguis, sanguinis, *m.* (xxv) (ruber est: vidēmus sī digitum
caedimus).
Sapiēns, sapiēns (xviii) (sapientēs sunt illī quī multa
sciunt).
Satis (xv) (quantum dēsiderāmus).
Sāturnus, Sāturnī, *m.* (xxxvi) (deus quīdam Rōmānōrum:
eius diē fēriās habēmus).
Scelerātus, scelerāta, scelerā-
tum (xviii) (pessimus).
Sciō, scīre, scīvī, scītum (vi) (cf. Dicō in Pēnsō vi).
Scribō, scribere, scrīpsī, scrīp-
tum (ii) (rogā magistrum).

- Scriptor**, scriptōris, *m.* (x) . . . (is quī scribit).
- Scriptūra**, scriptūrae, *f.* (XLVII) . (id quod scribitur: modus scribendi).
- Scūtum**, scūti, *n.* (XLVIII) . . . (pict. XLVI).
- Secundum** (cum acc.) (XLVI) . . (eōdem modō ac).
- Secundus**, secunda, secundum (xviii) (quod post primum est).
- Secūris**, secūris, *f.* (xxi) (pict. xxxvi).
- Sedeō**, sedēre, sēdi, sessum (xl) . (cōnsēdi).
- Sella**, sellae, *f.* (iii) (rogā magistrum).
- Sēmen**, sēminis, *n.* (xliv) (id quod in terrā serimus, ut aliquid ex eō crēscat, e.g., faba).
- Semper** (xiii) (per tōtam hōram: per tōtum annum).
- Senātus**, senātūs, *m.* (xlvi) . . (senēs, quī in cīvitāte imperant).
- Senex**, senis, *m.* (xxi) (vir vetus: cf. Anus).
- Sententia**, sententiae, *f.* (xxvi) . ("pēnsū" nōn est sententia: sed "pēnsū est longum" est sententia).
- Sentiō**, sentīre, sēnsi, sēnsū (x) . (per aurēs, per oculōs, etc., intellegō).
- Sepeliō**, sepelīre, sepelīvī, sepultum (xxix) (illum quī mortuus est in terrā pōnō).
- Septem** (ix) (numerus . . . vii).
- Septimus**, septima, septimum (xlvi) (cf. Septem: cf. quoque Prīmus, et c.).
- Sequor**, sequī, secūtus sum (xxxi) (post aliquem eō).
- Sermō**, sermōnis, *m.* (xxiv) . . . (id quod dicimus).
- Serō**, serere, sēvi, satum (xxi) . (pict. xxi).
- Servātor**, servātōris, *m.* (xi) . . (is quī ā malō, ā morte, rapit).
- Servō**, servāre, servāvī, servātum (xliv) (ā malō, ā morte, rapiō).

- Servus, servī, *m.* (xviii) (homō quem homō possidet).
 Sevērītās, sevērītātis, *f.* (xxxvi). (cf. Sevērus).
 Sevērus, sevēra, sevērūm
 (xxxvi) (sevērus pater gravis est in
 malōs liberōs).
 Sex (ix) (numerus . . . vi).
 Sīc (xxxii) (eō modō).
 Sicut (xlvi) (eōdem modō ac).
 Significātiō, significātiōnis, *f.*
 (xlvii) (signum: id quod aliquid sig-
 nificat).
 Significō, significāre, signifi-
 cāvī, significātum (xxv) . . . (rogā magistrum).
 Signum, signī, *n.* (xlvi) (effigiēs: rēs quā aliquid in-
 dicāmus).
 Silentium, silentī, *n.* (xxx) . . . (sī nūllus sonitus est; silentium
 est).
 Silva, silvae, *f.* (xi) (pict. xi).
 Similis, simile (xxvi) (ferē Idem).
 Sine (cum abl.) (xix) (in Fōrmulā iv).
 Singulāris, singulāre (xxi) (nōn similis aliīs).
 Sinister, sinistra, sinistrum
 (xxi) (contrārium est Dexter).
 Sinus, sinūs, *m.* (xl) (rogā magistrum).
 Socius, soci, *m.* (xlvi) (is quī aliquid cum aliō facit).
 Sōl, sōlis, *m.* (xxi) (pict. xv).
 Solea, soleae, *f.* (xxx) (calceus: inferior pars calceī).
 Sōlus, sōla, solum (xvii) (ūnus: sine aliō).
 Somniō, somniāre, somniāvī,
 somniātum (xiii) (dormiō, et putō mē aliquid
 facere).
 Somnus, somnī, *m.* (xxxix) . . . (sī dormīmus, somnum capi-
 mus).
 Sonitus, sonitūs, *m.* (xxi) . . . (id quod audīmus, neque tan-
 tummodo vōcēs).
 Sonō, sonāre, sonuī, sonitum
 (xxii) (sonitum faciō).

Sordidus, sordida, sordidum

(VIII) (contrārium est Mundus).

Soror, sorōris, *f.* (XXXIV) (filia mei patris est mea soror).

Spatium, spatī, *n.* (XXVI) (quantum ūna rēs ab alterā
rē abest).

Spectō, spectāre, spectāvī,

spectātum (I) (in Fōrmulā I).

Spēs, speī, *f.* (XXIV) (sī bonum exspectō, spem
habeō).

Spīrō, spīrāre, spīrāvī; spīrā-

tum (XXII) (rogā magistrum).

Splendeō, splendēre (XXXIX) (lūcem ex mē dō).

Statim (XXI) (nunc: eōdem tempore).

Statuō, statuere, statuī, statū-

tum (XLIV) (cōstituō).

Sterilis, sterile (XIII) (quod frūctum nōn dat).

Sterilitās, sterilitātis, *f.* (XIII) (cf. Sterilis).

Stilus, stilī, *m.* (IX) (rogā magistrum).

Stipula, stipulae, *f.* (XXI) (pict. XXI).

Stō, stāre, stetī, stātum (IV) (in Fōrmulā III).

Strepitus, strepitūs, *m.* (XXX) (sonitus mixtus).

Studeō, studēre, studuī (XVI) (alicui bonās rēs dēsiderō).

Stultus, stulta, stultum (XXIV) (stupidus).

Stupiditās, stupiditātis, *f.* (X) (cf. Stupidus).

Stupidus, stupida, stupidum (X) (quī nōn multa scit, nōn
ēdiscit).

Sub (cum abl.) (XIX) (in Fōrmulā IV).

Subigō, subigere, subēgī, sub-

actum (L) (superō).

Subitō (XI) (subitō venit id quod nōn
exspectāmus).

Subitus, subita, subitum (XVII) (cf. Subitō).

Subsidium, subsidī, *n.* (XLVIII) (auxilium).

Subter (cum acc.) (IV) (in Fōrmulā III).

Suī, sibi, sē, sē (V) (rogā magistrum: cf. Pēsum
VI).

Sum, esse, fuī, futūrum (XXXI) (cf. Pēsum XXIII, infrā).

- Summus, summa, summum
 (xxi) (superus, superior, suprēmus
 vel summus).
- Sūmō, sūmere, sūmpsī, sūmp-
 tum (xliv) (capiō).
- Super (cum acc.) (iv) (in Fōrmulā iii).
- Superior, superius (ix) (superus, superior, suprēmus)..
- Superō, superāre, superāvī,
 superātum (xliv) (victōriam ferō).
- Supersum, superesse, superfuī
 (xlvi) (reliquus sum).
- Superus, supera, superum (xliv) . (cf. Super).
- Supplex, supplex, (acc. sup-
 plicem) (xxv) (in Fōrmulis Neutrī Generis).
- Suppōnō, suppōnere, suppo-
 suī, suppositum (xvi) (in Fōrmulā iv).
- Suprā (xxxiv) (in superiōre locō).
- Surgō, surgere, surrēxī, sur-
 rēctum (ii) (rogā magistrum).
- Suscipiō, suscipere, suscepī,
 susceptum (xlii) (facere volō, et mox incipiam).
- Suspiciō, suspicere, suspexī,
 suspectum (xv) (spectō illa quae super sunt).
- Sūspiciō, sūspiciōnis, *f.* (xlvi) . (contrārium est Fidēs).
- Sustineō, sustinēre, sustinuī,
 sustentum (xliv) (teneō nē cadat).
- Suus, sua, suum (viii) (cf. Suī).

T

- Taberna, tabernae, *f.* (xiii) . . (pict. xxiii).
- Taceō, tacēre, tacuī, tacitum
 (xlix) (nihil dicō).
- Tālis, tāle (xxx) (huius generis: cf. Quālis?).
- Tam (xxxiv) (cf. Quam?).
- Tamen (xxi) (sed).
- Tandem (xxxviii) (postrēmō).

Tangō, tangere, tetigī, tactum

(II) (in Fōrmulā II).

Tantopere (XLIX) (tantum).

Tantum (XXXIX) (tantummodo: cf. Quantum?).

Tantummodo (XVIII) (hoc tantummodo, i.e., Nihil nisi hoc).

Tantus, tanta, tantum (XLII) . . (tam magnus).

Tēla, tēlae, f. (XXIV) (pict. XXIV).

Tēlum, tēli, n. (XXIV) (id quō pugnāmus et quod in pugnā iacimus).

Tempestās, tempestātis, f.

(XXXIV) (sī aqua dē caelō cadit, tempestās est).

Tempus, temporis, n. (XVII) . . ("Quid temporis est?" "Prīma est hōra").

Tenebrae, tenebrārum, f.

(XXXIV) (propter tenebrās nōn vidēmus: flammam facimus, sīc tenebrās dēlēmus).

Teneō, tenēre, tenuī, tentum (X) . (in Fōrmulā IV).

Tepidus, tepida, tepidum (XXX) . (sī quid tepidum est, paulum calōris habet).

Tergum, tergī, n. (XLVIII) . . . (sī mē ā tē vertō, tergum vidēs).

Terra, terrae, f. (XXI) (pict. XXI).

Terreō, terrēre, terruī, terri-

tum (XXIII) (id quod terribile est, nōs terret).

Terribilis, terribile (X) (quōd timēmus).

Tertius, tertia, tertium (XXIII) . (cf. Trēs: cf. quoque Prīmus, et c.).

Texō, texere, texuī, textum

(XXIV) (pict. XXIV).

Tībiae, tībiārum, f. (XXXII) . . . (pict. XXXII).

Tībīcen, tībīcinis, m. (XXXII) . . (pict. XXXII).

Timeō, timēre, timuī (X) (rogā magistrum).

Timor, timōris, m. (X) (sī mē timēre vidēs, meum timōrem vidēs).

- Tollō**, tollere, sustulī, sublātum
(xx) (rogā magistrum).
- Torqueō**, torquēre, torsi, tor-
tum (i) (in Fōrmulā i).
- Tot** (xxx) (cf. Quot?).
- Tōtus**, tōta, tōtum (x) (omnēs partēs tōtum faciunt).
- Trādō**, trādere, trādidī, trādi-
tum (xlvi) (alterī hominī dō).
- Trahō**, trahere, trāxī, tractum
(xlii) (rem dūcō vel rapiō post mē).
- Trāns** (cum acc.) (iv) (in Fōrmulā iii).
- Trānseō**, transīre, trānsiī, trān-
situm (xxiii) (in alteram partem eō).
- Tremō**, tremere, tremuī (xxi) . . (rogā magistrum).
- Trēs**, tria (ix) (numerus . . . iii).
- Tribūnus**, tribūnī, *m.* (xlviii) . . (dux Rōmānus quī prō multīs
imperābat).
- Tribuō**, tribuere, tribuī, tribū-
tum (xvii) (dō).
- Trīstis**, trīste (xvii) (quī dolet: miser).
- Tū**, tuī (v) (. . . (ego) feriō, (tū) ferīs, et c.)
- Tum** (xxi) (eō tempore).
- Tumulus**, tumulī, *m.* (xxxiv) . . (parvus mōns).
- Turpis**, turpe (xlv) (contrārium est Pulcher vel
Illūstris).
- Turris**, turris, *f.* (xlviii) (pict. xlvī).
- Tuus**, tua, tuum (viii) (cf. Tū).

U

- Ubi** (xvii) (quaestiō in Pēnsō xx).
- Ūllus**, ūlla, ūllum (xlviii) (contrārium est Nūllus).
- Uterior**, ulterius (xlviii) (ultrā, ulterior, ultimus).
- Ultimus**, ultima, ultimum (xxi) . . (contrārium est Prīmus).
- Ultrā** (cum acc.) (l) (magis quam: diūtius quam).
- Ultrō** (xlviii) (quoque: magis quam necesse
est: propterea quod volō).

- Umbra, umbrae, *f.* (XXIV) . . . (rēs nōn vĕra quam vidĕmus,
et vĕra esse vidĕtur).
- Ūncia, ūnciae, *f.* (IX) (rogā magistrum).
- Unde (XX) (quaestiō in Pēnsō XX).
- Ūndecim (IX) (numerus . . . XI).
- Undique (XLIV) (in omnibus locīs).
- Unguentum, unguenti, *n.* (L) . . . (aliquid pingue quod in faciē
fēminae pōnunt, pulchritū-
dinis causā).
- Ūniversus, ūniversa, ūniver-
sum (XLIV) (tōtus).
- Ūnus, ūna, ūnum (IX) (numerus . . . I).
- Urbānitās, urbānitātis, *f.* (L) . . . (modus agendī quī decet et
omnibus placet).
- Urbs, urbis, *f.* (XIII) (pict. XIII).
- Usque (XXI) (semper: vērō: in tōtō).
- Ūsūrpō, ūsūrpāre, ūsūrpāvī,
ūsūrpātum (XXVI) (aliquid teneō per quod aliquid
faciō).
- Ūsus, ūsūs, *m.* (XLVII) (cōnsuētūdō, modus, necesse).
- Uter, utra, utrum (VIII) (quaestiō in Pēnsō VIII).
- Uterque, utraque, utrumque
(XLIV) (duo, sī duo sunt omnia).
- Ūtilis, ūtile (XLIV) (per quod aliquid bonī nōbīs
facimus).
- Ūtor, ūtī, ūsus sum (XLVII) . . . (aliquid bonī per aliquid mihi
faciō).
- Ūva, ūvae, *f.* (XV) (pict. XV).
- Uxor, uxōris, *f.* (XIII) (māter tua est uxor patris tuī).

V cōnsonāns

- Vacuum, vacua, vacuum (XXIX) . . . (quod nihil continet).
- Vagor, vagārī, vagātus sum
(XXXIV) (in omnēs partēs eō).
- Valdē (XLIX) (maximē: cf. Validus).
- Valē (XVIII) (contrārium est Salvē).

- Valeō, valēre, valuī** (xxix) . . . (validus sum).
Validus, valida, validum (xxiii). (quī multum potest).
Vāllum, vālī, n. (xlvi) (mūnitiō).
Vehementer (xlvi) (magnō cum furōre).
Velut (xlii) (eōdem modō ac).
Vēnātor, vēnātōris, m. (xi) . . (pict. xi).
Vēndō, vēndere, vēndidī, vēndi-
tum (xiii) (rem tibi dō, dās mihi nummōs:
sīc rem tibi vēndō).
Veniō, venīre, vēnī, ventum (iv). (in Fōrmulā iii).
Ventus, ventī, m. (xl ix) (id quod spīrāmus, per terrās
sē movēns).
Vērāx, vērāx (xxxvi) (vērācēs sunt illī quī vērum
dicunt).
Verbum, verbī, n. (xxxvi) . . . (vocābulum).
Vereor, verērī, veritus sum
(xlii) (timeō).
Vērō (xxxii) (cf. Vērum).
Versor, versārī, versātus sum
(xxxix) (in omnēs partēs eō).
Vertō, vertere, vertī, versum
(xxxii) (rogā magistrum).
Vērus, vēra, vērum (xiii) . . . (quod dīcimus esse, sī est).
Vesper, vesperis vel vesperī,
m. (xxxiv) (ultima pars diēi).
Vester, vestra, vestrum (viii) . . (cf. Vōs).
Vetō, vetāre, vetuī, vetitum
(xvii) (dīcō “Nōlī hoc facere”).
Vetus, vetus (gen. veteris) (viii). (rogā magistrum).
Via, viae, f. (xi) (pict. xi).
Victōria, victōriae, f. (xliii) . . (sī in pugnā melior sum quam
alius, eum vincō: victōria est
mihi).
Vīcus, vīcī, m. (xxiv) (urbs minima).
Videō, vidēre, vīdī, vīsum (ii) . . (in Fōrmulā ii).
Vigilō, vigilāre, vigilāvī, vigilā-
tum (xxii) (contrārium est Dormiō).

- Vigintī** (ix) (numerus . . . xx).
Vilicus, vilicī, m. (xviii) (is cui fundus cūrae est).
Villa, villae, f. (xi) (pict. xi).
Vincō, vincere, vicī, victum
 (xlvi) (superō).
Vir, virī, m. (xi) (homō: pater est vir, sed nōn
 puer, nōn anus).
Vireō, virēre, virū (xxii) (viridis sum).
Virga, virgae, f. (xxxvi) (pict. xxxvi).
Virgō, virginis, f. (xxiv) (puella maior).
Viridis, viride (xv) (color: rogā magistrum).
Virtūs, virtūtis, f. (xxiv) (is quī fortis est, vel bonus est,
 virtūtem habet).
Vīs, vīs, f. (xxi) (rogā magistrum).
Vita, vitae, f. (xi) (contrārium est Mors).
Vītis, vītis, f. (xv) (pict. xv).
Vivō, vivere, vīxī, victum
 (xxiv) (vītā agō).
Vix (xiii) (nōn multum).
Vocābulum, vocābulī, n. (xxv) (in Fōrmulis Neutrī Generis).
Vocō, vocāre, vocāvī, vocātum
 (xxx) (appellō: dicō "Hūc venī").
Volnerō, volnerāre, volnerāvī,
 volnerātum (xxiv) (tēlō male faciō).
Volnus, volneris, n. (xxv) (in Fōrmulis Neutrī Generis).
Volō, velle, voluī (xiii) (dēsiderō).
Volpis, volpis, f. (xv) (pict. xv).
Voltus, voltūs, m. (xxi) (pict. xxi).
Voluntās, voluntātis, f. (xl) (id quod aliquis facere volt).
Vōx, vōcis, f. (xiii) (id quod audis, sī dicō).

Z

- Zōna, zōnae, f.** (xlii) (pict. xxiv).

FĪNIS

THIS BOOK IS DUE ON THE LAST DATE
STAMPED BELOW

AN INITIAL FINE OF 25 CENTS

WILL BE ASSESSED FOR FAILURE TO RETURN
THIS BOOK ON THE DATE DUE. THE PENALTY
WILL INCREASE TO 50 CENTS ON THE FOURTH
DAY AND TO \$1.00 ON THE SEVENTH DAY
OVERDUE.

FEB 14 1935

OCT 12 1939

FEB 27 1940

DEC 27 1939

JUN 14 1945

2

Ec
to us

YB 00297

U. C. BERKELEY LIBRARIES



C057122523

295733

Chickering

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

